

Купр.
П-90

A.S. PŪŠKIN

EVGENIJ
ONEGIN

ДЪРЖЪЗМАМБАС 1941

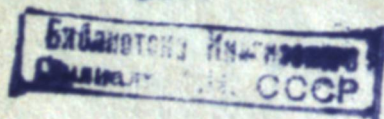
25

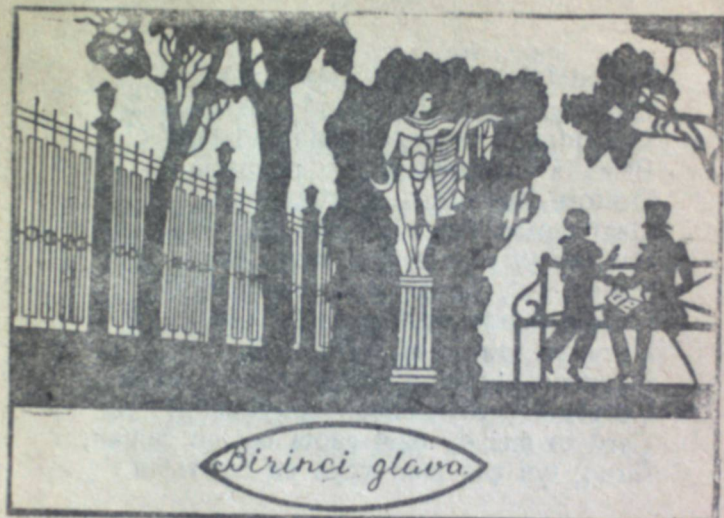
Petri de vanite i'l avait encore plus de cette especed orgueil qui fait avo-ner avec la meme indifference les bon-nes comme les mauvaises actions, sui-te d'un sentiment de superiorite, pe-ut-etre imaginaire.

Tire' d'une lettre particuliere.^a

Aldandьrвaj tekeвbirdyу aq sөөk qoomdu,
Dostuqtun җаqьndьqьп suьgөн җаnqа,
Tatьrdьqtaj tatьqtuu bөлөгymdy
Аldьда tartaar elem өзүм saqа,—
Tatьqtuusun sonun suluu, aшьq җаrqа,
Cyzөгө aшqan җаqшь cьп qьjalqа,
җандuu oьdon valьqьqan pөezijaqа,
җurunduqда җана biьik oь, aqьlqа;
җан dostum, kelgeni uшul өз qolumdan:
Cala kylky җана cala qajqь—mundan,
Qararajьm el sөzүnөн, idealdan,
җььntьqsьz җaш җemiшim җubanuuдан,
җetilip өspөгөndөн, solqон җьldan,
Uьqusuz tyn, җeңil-җelpi шьqtanuudan,
Kyiyttyу җyрегymдөн, tyьgen шьrdan
Ala-qula җазьldь тьна uшul sөz,
Buqа sen qumardana qoluңdu sozi

33195

Birinci glava.

Çaşooqo da aşqat, sezygo da şaşlat.
K. Vjazemskij

I

Menin adam çovo-narqıtı syjgen adam,
Sırqoolop tüşegünde qalsa çatır,
Dal oşondo özün urmat al qıldırgan,
Çaqşıraaq oj tava—alvaj andan artıq.
Yıgısy oquu anın başqalarqa,
Biroq, qandaj zerıgyu vul, tenır alla,
Olturıp ooru vaquu kyn, tyn devej
Çanynan qarış ketpej, közyn ilvej!
Emespi çetken qorduq tim, qurulaj
Cala çanduu ooruluuqa ermek boluu,
Çastıqın da tyzetıp, ondop turuu.
Bolvojvu darı veyu qajqıluu ubaj,
Ojlonqon, uşkyryngon öz icinen:
Çanındı şajtan qacan aları" degen.

Proza
sezygo

Uşundaj kəp ojlouup sylanqooz çaş,
 Pocioco tyşyp albr, canda capr.
 Qudajdın çazqanbıca volup al mas
 Вааръна тишқанънын сьн мурасъ,
 Dostoru Ruslandın, Ljudmilanın,
 Qaarmanın özumdyn romanımdın,
 Baş sezsyz vurulbastan başqa sözge
 Ruqsat qıl, taanıştırgan, azır sizge:
 Onegin, menin dostum çajdarъ asьq,
 Nevanın tuuldu al vojlorunda,
 Oqucum, tuulduñ balkim sen da anda
 Çe beker çurdun boşqo kənyl asьr!
 Çurdum men da oşol çaqta qaj bir zaman,
 Biroq, tyn çaq men ucun eñ bir zьjan.¹

Eñ çaqşь qьzmat qьlbr сьн neetten,
 Atasъ turdu anьn qarьzdanьr,
 Сьl saьn vaьn çasar uc iretten
 Aqьrında savьldь, sьndь vaьr.
 Jevgenijdi mьnakej taqđьr vastь:
 Ovol murun *Madame* anь vaqtь,
Monsieur kytty anь kijincereek,
 Eñ şoq ele, viroq boldu syjkymdyrøek,
Monsieur—! *Abbe* frantsuz şorduu kedej,
 Qьjnalvasьn vala der qur talaaqa
 Çaqsьraaq vilim verbej al valaqa
 Ojnor aqa yjretty vaarьn virdej,
 Tentektik qьlsa eger, bir az tildep,
 Albr çurdy çajqь vaqta al çetelep.

Çaşcьlьq dooru kelip, tolup taşьr,
 Çigittik Jevgenijdin boldu ubaqть,
 Ymyttyn, qajqь, mundun kyny vasьr.
 Qorooolon *Monsieurnu* qubalaştь.
 Onegin mьnakej al erkindikte,
 Modalap, tyrdəp casьn kestirmekte,
 Londondun *Dandisince*² dal kijinip
 Aqьrında kərdy qoomdu al vilinip,
 Tildi da frantsuzca çaqsь vilet
 Çana çazat, işke epcil, sөzge çatьq,
 Mazurka vijdi vijler, çenil vasьr
 Erkindəp elge daqь vaşьn ijət;
 Mьndan artьq emne?—der qoom cecti,
 Aqьlduu, eñ syjkymdyu çigit deşti.

Vaarьvьz azdap-azdap cala oquduq,
 Anь-munu, anca-mьnca, viler-vilves,
 Tarviya mьna uşul, şukyr qьldьq,
 Bizde oşol voj keteryu qьjьn emes.
 Onegin kəp kişinin ojlorunca,
 (Qajrattuu syrduu, mьqtь sottoruңca)
 Oqumuştuu çaş çigit, viroq pedant,
 Anda boldu vaqtьluu, erkin talant:
 Angemedə toqtolup qьjnalbastan
 Vaarьn da azdap vaьr qolqo albr,
 Tьmрьjьr vilgen tyrgə al salьnр,
 Uncuqrajt сьн talaştə sөz ajtpastan;
 Сьlmajtьr, kylyndətyp ajaldardь,
 Ajtat qьzьq, çalьnduu sөz, ьrlardь.

XV

Onegin tәşәgündә çatqanında:
 Alır kelip tolıqon qattı aqa beret.
 Emne? Qonoqqovı? Sındıqında,
 Yc yj kecke saqıyşqan qonoqqo der,
 Tıgı çaqta valdar toju, bul çaqta val,
 Kөnyl qojur qajda savar tentegim al?
 Kimden vaştajt? Bıroq aqa vaarь çarar.
 Kecikpesten vaarьna da ylgurә alar.
 Azьnca ertеңki kijimi menen
 Vaşьna keң *solivar*^a kije salır
 Onegin bulvar çaqqa çөнөj vaşır,
 Al çaqta көnyl aсır, serуundөгөн.
 Saq vreget qonquroosun daldı urqanса,
 Bilgizip tuşky ovedke saqıraqanса.

Inir kirdi: olturdu al sanasьna,
 „Ajdal ajda!“ — yn сьqьp, attar uctu,
 Qunduzdatqan anьn sonun çaqasьna
 Çaltьrap qьşqь ajazdьn сапь tuşty.
 Qajьldь *Talon*^a çaqqa, al işenet,
 Al çaqta kыtur turat Kaverin, — der,
 Keldi kirip: tьqьn ьqьjt potolokko,
 Casьrap kometa араq tegуlmөktө,
 Roast — Beef qanduu kenep dal aldьnda,
 Trjufli — çaşcььqьtn çasalqasь,
 Frantsuzdun tyrlу sonun tamaq-aşь,
 Strasburgdun verdi ьşq pirogun da,
 Limburg vьştaq qojulqan orto çerge,
 Altьndaj ananastar al da birge.

XVII

Suusununa daqь vino tilegendej
 Majluu ьşq kolletti vasuu ycyn,
 Baştaldь çапь valet, tur degendej
 Uqulat vregetten saqıraqan yn
 Teatrdьn ең bir osol zakoncusu,
 Saqьna art çaqьnьn ardaqtuusı,
 Syjkymduy suluu artist ajaldardь
 Turaqsьz syjer antip mьna alardь.
 Onegin kefti ucup teatroqa,
 Anda ar kim een, erkin demin alqan,
Entrechat^a — tar alqьştar qolun urqan,
 bşqьp fedrqa, Kleopatrqqa,
 Özүne saqьuıqa Moınanь
 Öz sөzүн uquzuuqa ojundaqь.

^a sekirik, antraşa.

Sýjqárduu çer! Ötkön eski zamanýnda,
 Qajrattuu, kylky tilder ökym syrgen.
 Syrgen doorun en wejpil Knjaznin da,
 Erkti syjgen Fonvizin da dyrkyrögen.
 Ozerov da oşondo öz alqýşyn,
 Eriksiz volqon çana eldin çaşynyn
 Belysty çaş Semenova menen birge.
 Eñ bir uluu genialduu al Kornelge
 Çan kirgizdi bizdin anda Katenin da;
 Şaxovskoj örcyttu anda özynyn
 Dyrkyrögen komedija tyrkymdöryn,
 Anda dañqqa boldu ee Didlo da,
 Anda, anda saqýna art çaqýnda,
 Ötty menin guldögen çaş saqým da.

XIX

Tenirlerim! Emnesiz? Siz qajdasыз?
 Uqcu muñduu sözymdy qulaq salыр:
 Murunqudaj elesizbi? Çe vaşqa qыз,
 Almaşыр, ordunđu qojduvu aлыр?
 Uqamь çañdan men qызdar xorun?
 Kөрөmynьvу orustuq Terpsixordun
 Kөкөлөр көктө ucup çyrgөndygyn?
 Çe tappasьрь muñajqan bet көzdөрүм
 Zerikkic taаныş çандь saqnadaqь
 Kydөр yzgen Lornetimdi tez çygvrtyp
 Bytyndөj çat elderge көzym tyşыр,
 Salqын qanduu көz saluucu volup daqь
 Oturamь yndөвөstөн yşkyrynyp,
 Esime ötkөн kyndy көр tyşyryp?

Teatr toloqon; lozada da көр adamdar,
 Kreslo, parter—vaарь da çajnap tolup,
 Qol savьşat rajokto oturqandar,
 Parda acьldь, мынакеj uu-cuu volup.
 Buluttaj çenil-çelpi, çalt-çult etip,
 Sýjqárduu qыл unyne urmat etip,
 perilerdin tovu menen al qurcalыр,
 Istomina turat anda vijin salыр;
 Tijer-tijves bir butun tirep poloqo,
 Ekinci butu menen ajlanat çaj,
 Eol yjler ucurqan aq mamьqtaj,
 Birde ucat, birde ыrdьjt ondu, solqo,
 Denesin birde vyget, birde çazat,
 Çana da butun butqa ыр-ыр qaçat,

XXI

Qol savьştь: Onegin keldi kirip,
 Buttardь vasьр tepsep alqja ötty,
 Lozadaqь ajaldarqa көz çiberip
 Qыjqасынан saldь aqa qoş lornetti;
 Jarustun varьoqьна көzyn salыр,
 Ysty vaşyn kijimderin көryp aлыр,
 braазь volqon al çoq vaарьна da;
 Salamdaştь oturqan ajlanada
 Erkekterge; saqьnaqa көzyn tikti,
 Alaqды volup көр al тыңсызданыр,
 Artьна vuruldu da, ester aлыр,
 Dedi: „vaарьн çañьoçqo ubaq çetti;
 Baletke cьdap keldim көртөн veri
 Didlo da çalyqtьrdь viroq meni“ *)

Daqъ da amuralar, ylan, ajtan
 Sekirip, cuuldařat saqъnada,
 Sarcaqan lakejler da uqtar atqan
 Topqo oronup darvazanъn dal aldъnda;
 Daqъ da toqtolqon oq sьqqan duvur,
 etelyu, cimkirinyu, ьvьr-kuvur;
 Tьřta da, icte daqъ varьq ajda
 řamdar kujur arqьrajt alda qajda,
 Sьjgьqьr attar turat tьvьrсьlar,
 Zerigip voo-cuu, qamьt řajmanьna,
 Kucerler da ejnalьřqan şam anьna,
 Bajьn tilder ana da qol uřalar;
 Oneginim sьqtь mьna oşol aqtan,
 Kijinyuqe yjyn kьzdaj al ol tartqan.

Modaqa yjrengen al mьrza igit
 Bir kijinip bir cecip, kijet qajta.
 asaniucu vьlmьsyn men keltirip,
 Syrettep dal ьzyndej alamь ajta?
 Yj asalqa, qoozdooqo etyuqe mol
 Baqal bulduu London řaary satqanъn ol
 ьqac, toq maj aluu ycyn bergen bolso,
 Baltik vojlor, tolqun irep kelgen bolso,—
 Ac kьz Pariz qandaj ana bujum satsa,
 Al kesipten soq pajda kьryu ycyn,
 Qoozduq ycyn ana da moda ycyn,
 Ermek ycyn emneler ojlor tapsa,—
 Munun vaary dal on segiz ařqa varqan
 Filosofdun kabinetin sajmalaqan.

Jantar qoʻqon mystektər Stambuldun.
 Qolo, cъnъ toluq turat cъq stoldo,
 Qиваньсь ең bir nazik cъn kōnyldyn,
 Atьrlar anqьjt sьrduu xrustalda;
 Taraqtar, kicinekej qurc araalar,
 Qьjььq, ijri, cъna da tyz qajcьlar var,
 Cъna var tazartuuqja tiь, tьrmaqь
 Ar tyrdyy ьcjoьkeden otuz saqtь.
 Russo (ajtajьn cъndatьp men munu da)
 Tyьynvōdy kerektyu Grimdin al
 Tьrmaqь tazalaььn, aldьn da dal
 Cecen tildyy tentekten tajmanvaj da. *
 Erik menen uquqtun saqсь uulu
 Tap taqьr cъnььrtьr uьu cōlu.

Ojlonor tьrmaqььn suluuluqun
 Iьmerduu cъqьь kiьi al bolso da:
 Tartььuu qььm menen nege kerek?
 Adat zulum—elderin ortosunda.
 Oneginim—ekinci dal Cadajev,
 Qorqot kьncyl, kьbyr sōzδen al saqtanьp.
 Kijingende al oqьoь boldu pedant
 Andajδь ajtuucu elek al dep frant.
 Keminde yc saatca kōzyn alvaj
 Ketirgen uvaqtьn kызgy aldьnda
 Kijinip vōlmōsynen cьqja calsa
 Dal oqьoqon Venera cьldьzьndaj;
 Erkek kijmin kijingen suluu ajal;
 Sьjaqtanьp maskaradqa cōnōgen al

Sonqu qooz çasanuu tualetke
 Sizdi ojdu qъъqъruu qaraş menen,
 Oqumuştuu kişilerge bilgizmekke
 Syrötter kijim tyryn çazar elem;
 Bras vul volor ele çaqşь qajrat,
 Menin işim syrötter anь çazmaq:
Pantalon, frak, zilet desem biroq
 Atь munun orustun tilinde çoq;
 Bajqoomco kynölyumyn sizderge men
 Sөzdөrymdyn muundarь ötө çardь,
 Cijmeler ajtar elem azdь vardь
 Cet elderdin syjlägөн tili menen,
 Qarasam da mezgilinde көzym salьp
 Akademij slovardь qoluma alьp.

XXVII

Munu çazuu tilegibiz emes bizdin
 Andan көry valqa çetsek volor çaqşь,
 Jamskij karetaqa Oneginim
 Tyşur alьp suqojdu, mьna şaşь.
 Qaraңqь көp yjlerdyn aldarında
 Ynsyz çatqan көсөнyn vojlorunda
 Karetanьn qoş qojqon panarlarь,
 Kөnyldyy ar tararqa casьradь,
 Şam nuru qarqa tyşty çьm-çьm etip;
 Keңiri ajlanaqa nur casьldь,
 Eң çaqşь sonun yjler çarqьldadь;
 Terezeden көlөkөлөр erveç etip,
 Ajal çana qoозdonqon qurqurlardьn
 Qaraanь көzge tyşөt vaştarьnьn.

Bizdin vozoj yj aldьna kelip çetip,
 Şvejtardьn çanьnan çandar öty.
 Mramor terkicinen vasьp ötyр,
 Qolu menen sьlap, sьjrap cac tyzötty,
 Mьna kirdi. Zalda el eң çьq tolqon
 Muzьka da kyngyрөөdөн carcar volqon,
 Mazurkege vijlejt el volup top-top,
 Cөjрө uu-cuu, tьqъzdzьq, voş orun çoq;
 Şporlor kavalerde şьdqьr etip,
 Buttarь suluu ajaldьn quştaj ucqan;
 Alardьn sьjçьrduu izin izder quuşqan
 Çalьnduu qumarduular көz çygyrtyp,
 Modaluu ajaldardьn kypcyl şьvььn
 Skripke uquzvajt qьlьp tьmьzьn.

XXIX

Quваньстьn, tilektin kyndөryndө
 Men özym valdan, tojdon tandьm esten:
 Aşьqьq sөzyn ajtuu, qat veryyge
 Oqojrooq tuura orun volor veken!
 Oj sizder, er-ajaldar urmattuu çar.
 Sizderge sunuş qьlam, qьzmatьmdь al,
 Ötynyp suranamьn, sөzymdy esker:
 Demekcimін men sizge saqtanagөr.
 Eneler, sizder daqь saq volqula
 Qъzьnardьn artьnan көz salьңьz,
 Lornetti adaşpastan tyz qarmanьz.
 Antpegende, antpegende . . . saqta alla
 Munu çazьp ketemin al severten
 Kynөny men qojqomun ecaq көptөн.

Ax, ar qandaj tamaşa, ermekterge
 Boş ötkördüm ömyrümdu, necen çyldь,
 Bolboso өзгөргүстөр qulq, mynөздө
 Syjөр elem vuqa cejin men da valdь.
 Men syjөm çindi qьjal, çaşçььqть,
 Qиваньс, çaltьr, çultur, tarçььqть,
 Qooz kijgen kijimderin ханьmdardьн
 Çana butun çaqşь көрөm men alardьн;
 Biroq da tavaalbassьz Rossijadan
 Ajaldardьн yc par suluu, tyz buttarьн.
 Ax, көркө cejin men özüm unutraдьm
 Eki buttu! . . . kyjур, sөнур көр qajqьдан
 Al buttar turat menin oj, esimде
 Qojboston çyrөkty тьnc çyr tyşymде.

XXXI

Qaj ubaqta, qajсь çerde, qaj talaada
 Unutasьн alardь sen, alaңkeser?
 Ax, al buttar! çyrөsүңөр emi qajda?
 Tartajсьz gyldy qajda çazda өsөр?
 Erkelenip кун сьqьştьн сьrқalьнда,
 Qajqьlyuu, suuq тyn çaq qarlarьнда
 Qaldьrbastan izinizdi siz kettiniz:
 Çaqşь, çumşaq kilemdin ystyndөsyz
 Çarattьңьz vasьp anda çyruuny da.
 Qacandan sizder ycyn unutqamьн
 Ataq, daңqtьн maqtanьştьн сьл qumarьн.
 Ata çerin, quiuqun, syrgyn kyndөгyn da?
 Çoqoldu tez çaşçььqтьн altьн vaqь,
 Sizdin çenil izinizdej talaadaqь.

Diananьн көkyrөгy, Floranьн
 Çaaqtarь eң bir sonun, çan dostorum!
 Kөrynet andan sonun tik buttarь
 Men ycyn biroq daqь Terpsixordun.
 Al suluu, eң bir qьmbat vaasь өзgө,
 Sьj tartat bilip aldan көrgөн көzгө,
 Suluuluqu menen al umtundurup
 Top vozojdu tartat çana qьzьqтьrқan.
 Syjөmyn oşol buttu, men, Elvina,
 Dastorqonduu uzun stol al çaqьnan.
 Çazda volso көk çaşьl сөр majsanьnan,
 Çe volboso qьşqь kamin dal çanьнда,
 Çe sonun zaldьн aјnektej parketinde
 Çe denizdin asqasььн granitinde.

XXXIII

Qorqunuctuu көk deniz ketpejt esten:
 Ellrgen tolqundardan qьzqanqanьm
 Kezek-kezek kylyndөşyp çygyryşkөн
 Qucaqtooqo dajarmьн qьz buttarьн
 Men daqь oşol kezde tolqun menen
 Syjkymdyu qьz buttarьн өrkym kelgen!
 Çoq, ec qacan çaşçььqьm mezgilinde
 Qajnaqan qajqьlyuu anьн kyndөгynde
 Azarqa mьндаj volup тыşpөs elem
 Erdinen çaş Armidtin soro alsam,
 Çalьnduu ottoj vetin syjө alsam,
 Çana da aјmalasam arсьн төştөн,
 Ёc qacan da qumardьн кyctyy levi,
 Çanьmдь uşuncalьq өrtтөbөdy.

Esimde kee bir menin sonun kezim!
 Qaj uvaqta volup sьrduu qьjalьmda,
 Baqьtluu yzəngydeп qarmar aьp,
 Sezemin turqandaj oq vut qolumda;
 Daqь da taşьp tolqujt qьjaldağьm,
 Solqun tartqan çyregymde qajnar qanьm
 Çanaşьp vuttar tijet mьna daqь,
 Daqь syjuu, əvuşuu, daqь qajqь . . .
 Biroq da çeter emi vьlçьraçan
 Liram menen tekevbirdi kəteruuge;
 Ec qacan qumār menen ьr, ələnge
 Arzьvas alar əzy şьqtandьrçan;
 Sьjqьrduu suluu səzy, kəz qaraşь,
 Əzynyn vuttarьndaj kəp aldaşь.

XXXV

Emne qьlat Oneginim? Ujqusurap
 Təşəgynə çənəjt al sьqьp valdan:
 Peterburguң opur-topur, uuldar-cuuldar,
 Ojqondu al soçulqan varavandan.
 Turdu kupets, çənədy raznoscikter,
 Birza çaqqa tartьştь izvozcikter,
 Oxtenka qumurasьn aьp vastь,
 Butunan qatqan qarlar qьsьraştь.
 Çaqьmduu ertənki ciu sьqtь tegiz,
 Terezeler acьldь, tytyn kəkkə
 Orquctar sьqtь oqşor kək tyrkykkə,
 Nan satuucu sьjraq əskən vьşьq nemest,
 Başьna kiје salьp ciј qalraçьn
 Alda nece caар acqan *vasisdasьn*

Biroq da arьp-carçap ciulu valdan
 Erteңin çeti tyngə ajlandьra,
 Tьnc uqtar, demin aьp raçattançan
 Ojun kylky, qoozduqqa erke vala.
 Saç tyştə ojqonur al kəzyn acar,
 Ertengece qьlar işi daqь dajar,
 Bir qalьpta çana daqь tyrdəry mol,
 Kece qandaj kynu ətsə erteң da oşol.
 Kyndəlyk volup turqan raçatьnda,
 Erkindikte, gyidəgen oşol menin
 Baqьtluu voldubu eken Evgenijim
 Sьrqalduu çenişinin ortosunda?
 Toj, tamaşa icində volup ьntьq
 Saçtanbastan esen-soo çyrdy qantip?

XXXVII

Çoç, sezimi aьn erte əcty, vyty;
 Qoomduq uu-ciusu aь calьqtьrçan;
 Sonun, suluu ajal, qьzdar çьqьp ketti
 Kəpkə varvaj Onegindin es, ojunan.
 Qьjanattar aь daqь carcatьştь,
 Dostor da, dosculuq da çadatьştь,
 Andan soң ar qacan da çej alqan çoç
Befşteks, Strasburg majluu piroç;
 Şampanskij icip aьp vaşь oorusa:
 Oozunan ətkyr səzdər sьqda alvaçan,
 Səz vaşьn çamaştьrьp qura alvaçan.
 Çalьnduu sьlanqooz çaş al volso da,
 Əzy biroq çalьqtь aqьrьnda
 Çeineden da, mьltьqtan da, qьlьctan da.

Onegindin oorusunun sevepterin
 Izdep bizge tabuunun keldi kezi:
 Anglisttik *splin* degenderi
 Qasqas: orustun *euq*, *zerigyysy*
 Azdap varьp anь alar eelep aldь.
 Şykyrcylyk, az çerden aman qaldь
 Öryn özy atьp al eltyryyden,
 Biroq da tircilikten kyder yzgen.
 Child-Harold taj qavaqь byrkelyp da,
 Qonoq yjgө ar qacan kelip turar,
 Qoomdun uşaq sözy, çе bir qumar,
 Şykyrmdyy qalyq mynez, yşkyryk da,
 Ec bireө da anь qozqop tije alqan çoq
 Ec nerseni al vajqap bile alqan çoq.

XXXIX...XL...XLI

Coq qoomdun şumduqtuu selkileri,
 Ketti al ovol murun sizdi taştap.
 Doorubuzda vekzattardьn peşpilderi,
 Kөnylsyz bir qancalyq cьпьп ajtsaq,
 Balkim, vөtөp qajsь bir көр ханьмдар.
 Sej, Bentam çөnyndө söz qyldь alar,
 Bolso da ec çaramsyz özdery da
 Maanisiz çalьp alardьn sözdery da.
 Çana da vejkynөsyz boldu alar,
 Oşondoј urmattuu da, oşondoј saq,
 Oşondoј, urmattuu da, oşondoј taq,
 Oşondoј momunsunup, sopusunar,
 Al ajaldar erkektege bek uşundaj
 Tyry alardьn *splin* tuudurqandaj.?

XLIII

Sizder da suluu, көrkөm çaş ajaldar,
 Tyn sajьn çөnil kylyk arba menen
 Soqo qalyр өз yjynө qajtuucular
 Peterburgdun taş төşөлgen көcөsynөn,
 Sizden da Oneginim ketti alystap,
 Dyrkyrөгөн çьrqaalyн cetke taştap,
 Bekindi varьp yjgө Oneginim
 Yşkyryp qoluna aldь өз qalemin,
 Çazmaq boldu: bireө da oşol emgek
 Oqojluq menen qolqo al tьbegen,
 Ec qandaj iş cьppadь qaleminen,
 Çañalduu tsexke al kire alqan çoq.
 Mьna oşol kişilerdin bireө da men
 Andьqtan ajьrtavajm, alardь men.

XLIV

Çaňdan verilip al işsizdikke,
 Bejdam көнүл ань çenip talьqtьrdь,
 Özynө çat aqьln-eelemekke
 Maqtanuu maqsat menen al olturdu;
 Tekcege qojdu çьjnar kiter toptop,
 Oqujt-oqujt, viroq da daneme çoq:
 Anda qajqь, mьnda aldoо, çe çөөлүštөр,
 Mьnda ujat, mьnda maani tyk çoq ištөр,
 Arqandaj temir çьпçьr varьdqьnda;
 Eskiler da eskirdi көrky ketip,
 Çaňlar da eskirdi tozur vytyр,
 Ajaldaj kitepterin taštadь da,
 Tekcesin yjry menen caң көр vasqan
 Azaluu tafta menen ань çarqan.

XLV

Qoomdun çari, çygyn da men taštadьm
 Uu-cuudan Onegindej көнүл tajьr,
 Oşol kezde ань menen çaqьndaštьm,
 Mynөzy ань maqa sonun çaqьr:
 Qьjalqa eriksizden al verilgen
 Qumarдьqь eң sonun өзgөcөdөн,
 Aqьь da ань өtkyr çana salqьn,
 Men acuuu, al qajqьluu volur çalqьn,
 Qumar, ojnun ekөөvuz da çьп viлgenviз,
 Ekөөvuzdy tiricilik birdej çengen,
 Ekөөvuzdө çyrök otu birdej söngөн;
 Ekөөvuz da qaarьna kez kelgenviз
 Soqur taqдыr çana da kişilerdin—
 Azьrqь eң taňnda kynuvuzdyn.

XLVI

Çaşaқан, көр ojnоqоn erdin eri
 Çek көрүр adamdardan аls qacar;
 Qajta kelbes өtkөн kyn elesteri
 Kim sezse, ань qozqор ojun vurar:
 Qьзьq emes ec bir da andaj çanqa,
 Estөө ань oqşor caqat uu çьlanqa,
 Ökynyc da ань çep, kemirer.
 Bulardьn varдьqь da tez-tez verer.
 Eң bir coң sonunduqtu angemede.
 Tiline oval murun Onegindin
 Qьçьrlandьm, vara-vara viroq көndym
 Acuu tildyy, ajtьş-talaş sözdөryнө,
 Uu aralaş tamaşaluu şьldьpьna.
 bzaluu kykylyу da mьnduu ьrьna.

XLVII

Көр ubaqьt çajдьn sonun meзgilinde
 Tynky asman Neva⁹ ystyndө çaqььşqan.
 Çarьq, tunuq şar suunun mөldyryndө
 Bьçьrap suu ajnegi kez ujalтqan.
 Kelbetin көrsөtpөгөн Dianapьn,
 Eske tyşкөн өtkөн çьь romanььn
 Eske tyşyp murunqu syjgөн çarь,
 Bejdam volur, sezip ань qajta daqь,
 Mejrimdyу çaqşь tyndyn avasьnda
 Dem аьр çatuucu elek, тьпьр qandaj!
 Ylgьrөгөн tutqundu çaqьrқanda)
 Majьşqan ken toqojdun arasьnda,
 Çaş өmyrды vaşьnan mintip turqan
 Oşentip qur, voş qьjal vizdi ucurqan.

Toqtolup qajq̄b̄ vasqan çan̄b̄ menen
 Tajan̄b̄r qolu menen granitke,
 Onegin turdu vat̄b̄r ojq̄o terep,
 Oq̄sotup özün çazq̄an aq̄b̄n—pitke?
 Barlıq ç̄m-ç̄rt; çalq̄b̄z çana kec tyndöḡy
 Kuzöt̄cyl̄er dovuşt̄ar çyrḡend̄öry;
 Al̄b̄sta arealard̄ın taq̄ıdatq̄an
 Birden turup Millionnadan uny ç̄qq̄an.
 Qaltıdar çalq̄b̄z qaj̄b̄q̄ şiler qalaq
 Ylḡyğ̄öñ daj̄ra menen ç̄l̄b̄r syzḡöñ:
 Q̄b̄zq̄t̄b̄r̄ tart̄b̄r vizdi al̄b̄s çerden
 Coordun, munduu ırd̄ın uny uq̄ulat,
 Biroq da tyn ermektin tattıuraq̄b̄,
 Torkvatt̄ın unyn sal̄b̄r ırd̄aqañ!

O, Brenta! Adriattik to!qundar̄b̄,
 Öz közym menen sizdi k̄er̄e alam,
 Ş̄qt̄anıu menen qaj̄ta tolup daq̄b̄
 Dovuş salq̄an ş̄jq̄b̄r̄ç̄ unyndy uq̄am.
 Al ardaqtuu tuqumuna Apollondun,
 Ş̄j̄m̄b̄qt̄ıu qooz ıb̄ Albıondun
 Maqa taan̄b̄ş çana da maqa tuuşq̄an.
 Birde duduq, birde cecen söz ciburtq̄an
 Venetsija suluu q̄b̄z̄ menen birge
 Erkindikte ıraq̄at men k̄er̄em̄yn,
 Ş̄rd̄uu qaj̄b̄q̄ icinde men syz̄örm̄yn
 Alt̄ında! İtalija tynd̄örynd̄e,
 An̄b̄ menen tavarm̄ın birge özüm
 Petrar̄ka çana daq̄b̄ syjuu tilin.

Erkindik saattar̄ım kelevi eken?
 Boldu ıvaq, kel emi kel! degenime;
 Deñiz vojl̄or¹⁰ aq̄b̄q, çar̄b̄q ava kyt̄em,
 Saq̄b̄r̄ köz ımdaj̄m̄ın çel kemege.
 Al̄b̄ş̄b̄r tolqun menen soñ dovulda,
 Deñizd̄ın aj̄r̄b̄ş̄q̄an tolqununda
 Qacan erkin çar̄b̄ş̄ıunu men vaştaj̄m̄ın?
 Çanqa çaq̄q̄b̄s valakettyu qapsalad̄ın
 Çerduy çerin boldu ıvaq taşt̄aş̄ma,
 keñ çerduy Afrikan̄ın k̄ögy ast̄ında,¹¹
 Vat̄şt̄ın tyşky tolqun ortosunda
 Kynırt vasqan Rossijañ ojq̄oşuma,
 Al çaq̄ta men qaj̄q̄b̄rd̄ım, anda syjd̄ım,
 Çer vasqan çyrekty da anda k̄ömd̄ım.

Onegin maqul volqon meni menen
 K̄öryğ̄e çer q̄b̄b̄r̄b̄r v̄et̄en eldi;
 Biroq taq̄d̄b̄r vat ele vizdi v̄öğ̄en
 Aq̄b̄rat̄b̄r uzaq ç̄l̄qa ek̄öb̄vyzdy.
 Al kezde atas̄b̄ an̄b̄n qaza tap̄t̄b̄,
 Çan̄b̄na Oneginin ç̄jn̄al̄b̄şt̄b̄
 Qar̄b̄zqa alıucunun tyrkym tovu
 Ar kimdin öz aq̄b̄n, özünd̄e oju:
 Oordıqtu Oneginim çaratpastan,
 Taq̄d̄b̄n̄a özünyn ıgaaz̄b̄ volup
 Mal mylky alarqa al verdi v̄ölyp,
 Mınu z̄b̄jan ış̄gar der ec aj̄tpastan;
 Çe Onegin volçol q̄b̄r̄b̄r vajq̄ar aıdan
 Öf̄öryn cal aq̄an̄b̄n v̄ile turq̄an.

Съндар эле Oneginge keldi doklad
Başqaruucu munu aqa çiberiptir,
„Təşəktə aqan senin əlgən çatat
Qoştoşuuqa seni menen qumar“ deptir.
Qajqyluu qavardı al oqur alı,
Kəryuğə oşo saatta çetip varı,
Cuqojdu pocto menen at çuluntqan;
Estedı kelbej çatı al muruntan,
Aldooqo, yşkyrykkə sarsanaaqa, —
Aqca aluuqa Jevgenijim daıardandı,
(Munu menen vaştadım men romanım);
Biroq da çetip kelse aqasına
Al əlgən, taptı anı tavıtınan,
Kəmyuğə çerin qazır daıyndaqan.

Çıq tolıqon malajlar qoroosuna
Çar taraptan əlymğə künğyrənür,
Kelişken çınalışır qas, dosu da
Əlykty kəmyuğə kənyıldənür;
Əlykty kəmp, qajtır kuyldəştı,
Poptor da, qonoqtor da icti, çəştı.
Kerek iştı vutyrgən sjaqtanır,
Andan soç çaj-çajına ketti vaşır.
Aıyldıq kişi volur Oneginim
Çer, suu, toqoj, zavoddon alda nece, —
Vaarında al eeler aldı, bul künğöçö
Tartırke qas, mal qorotquc çaş verenim
Eski çolun emnege volso daqı
Aıyırvaş qılcıqanına qıvanqan.

Eki kuncə Oneginge volur çanı
Kəryndı oolaq çatqan talaaları,
Tunt kələnkəlyu toqojdun kər salqını,
Şıldır qaqrır aqrır çatqan vulaqtarı,
Də, tala, toqoj, — vaar da usuncy kün
Kənyıl asraj buq qıdı anı icin!
Andan soç Oneginge uıqu kirdi,
Andan arı al kəryp munu bildi:
Derevnjanın zeriktirgen kənyılsyzın
Mında çoq çə kəçələr, çə sarajlar,
Çə volboso karta, val, ələ-ırlar.
Buq vaşır, tıncın qojvoj anı özün
Çugyrdu kələnkədəj art çaqınan,
Çə tuura ajalqa oqşor ajnıvaqan.

Men tuuldum derevnjanın tıncıqında
Tınc turur çaşoo usun: oşol çajda
Kıctıy volot dovuşu lıranın da,
Çanduu volot aqındıq tın uıqu da,
Künəesyz erkindikke men verilir,
Kəç kəldərdu qıdıtır ketem kezir,
Çana da far niente^d — al zakonun,
Kün saın erten menen oıqonomun
En tattuu çırqaldıqta, erkindikte:
Az oqur, erte çatır, ıqtajın kər,
Salvajmın ucma danqqa ec qacan kəz,
Kələkədə çana daqı işsizdikte
Men murun da dal oşentip ətkərdımvı
En vaqtıluu özımdın kındəryımdı?

Gyl, mixavvat, aяl-qьštaq, taң-tamaşa,
 Keң talaal çanьmь verem sizge.
 Oнеgin ekөөvyzdyn arавьzda
 Qиванамьн аярмань мен vilyuge.
 Antреgende, şьldьң qьlqьc bir oquucu,
 Çe volboso uşaq sözduy, çalaqorcu,
 Oşonun qaj bir kiter vasuucusu
 Bajqar meni salьştьrь mьna uşu,
 Dep ahtar qavaq qaşьn cьtvastan
 Oqşor al mensingen Bajron aqьn
 Cijmelep vojoptur dep өз syrөtyn.
 Kelvej turqan şьjaqtuu qolubuzdan
 Blaşьqtuu vaşqa bir kişi tavuu
 Ajlanьşьr özy menen anь çazuu.

Kezeginde ajtamьn: varьq aqьn—
 Çaqьn dosu qьjalduu-mixavvattьn,
 Bir kezde tyştө көrup men çoluqtum
 Elesin eң syjkyndyy vujum, zattьn.
 Alardьn şьrduu tyгyn çanьm qattь;
 Kijin Muza alardь көр çandantь:
 Oşentip, vejqam volur men ьrdadьm
 Toolor qьzьn—al menin idealьm,
 Salgirdin tutqun volqon көр qьzdarьn,
 Emi menin syjkytyu dostularьm
 Bul suroonu sizderden көр uqamьn:
 „Kimdi çoqtor ьrdajt al muңduu ьrlarьn?
 Qьzqancaq, kuncyl qьzdar tovu icinde,
 Arnadьң sen al qьzdn ьrn kimge?”

Kimdin көzy şьqtandьrьr tolqundantqan
 Şьlьq menen syjkyndyy erkeletip,
 Senin ojcon bul ovonuң kimge çaqqan?
 ьrlarьң senin kimdi teңir,—deñir?*

Dostorum, ec kimde emes teңir ursun?
 Mixavvattьn es alaң qorqunucun
 Ötkөzdym qиваньcsьz qajqь icinde.
 Çьrqalduu al syjuuny qoşo birge
 Bajlaştьrsaң çalьnduu ьrn menen;
 Qasijettyu al cөөlygen aqьndьqь
 Petrarka izi menen al artьrқan,
 Oşentip çyrök cerin çajlantьrқan
 Biroq da antken menen aldь атаq,
 Men syjdym, voldum duduq çana aqmaq.

Mixavvat ketti ötyp keldi Muza
 Çana da çajt acьldь kыңyrt aqьl.
 Erkinmin izdep varam sojuzuna
 Oj, sezimdin çana da yndyn şьjqьr;
 Çazamьn, çaş çyrөгym qajqь çevejt,
 Qalemim corqoq tartьr cijmelevejt
 Şьjralar cala ьrdьn çan çaqasьn,
 Kelişken ajaldardьn butu, vaşьn;
 Öckөн kyl çañьdan qajta çanvas;
 Men qajqьram, көrupvөjt көzymdөн çaş,
 Çaqьnda, mьna çaqьn voroon izi
 Basajьr çyrөгymdө qalvas biri:
 Mьnakej, men oşondo vaştap çazam
 Çьjьrma vet ьrduu al poemadan.

Ojlodum planymdyň tyr, formasyn,
 Qojdum taar atyn daqy gerojumdun,
 Azygynsa birinci vul glavasyň
 Men vutyrdum özumdün romanymdyň;
 Baarynda könyl qojur syqyň qarar,
 Qarşy kelgen çerleri da var moluraaq,
 Biroq da ondovodum men alardy.
 Töløjmyn tsenzuraqa öz qarzymdy,
 Çana da zurnalister çajnoosuna
 Beremin çemişterin emgegimdin:
 Nevanyn sek, vojuna tur çenölgyn
 Çañy tuulqan sen syqarmam! daqy çana
 Burma maani, ajtyş, tildes, uu-cuuldaq—
 Kerset maqa qyzmatyňdy avijir, ataq!

O rus!
 Hor.a
 O Rus!

Jevgenij Oneginim көp zerikken
 Qyştaqta eñ bir sonun çaj var ele;
 Anda pak çyqaldyqy çany syjgen
 Jevgenij kökkö alqyş ajtar ele!
 Şamaldan qalqalanyp too tyvunde
 Ovocodo turat çalqyz suu çetinde
 Bojar yju. Alysta көz ujaltyp
 Yj aldy vajcesekter gylyn çasyp,
 Turat bulup, altyň aňyz, көк çaş majsan;
 Koryngön aly-qyştaq anda-mynda
 Çajlyqan qalyň maldar keñ buluňda;
 Taratyp көlekөsyn qojuu çajqan
 Anda turat vaqiusuz eñ bir соң вақ.
 Ar qacan meken qylyqan ojsul driad.

Sarajdъ qandaj saluu kerek bolso
 Salьnqan taq oşondoј bul saraj da:
 Murunqu otken eldin syjgөнynсө
 Eң vekem çana tьnc çanqa çaj da.
 Varьq çerde salьnqan vijik vөлmө.
 Çivек şajь çajьlqan qonoq yjde,
 Tam vetinde paşaalardьn syrөttөry,
 Qoozdolup cijnmelengen көр pecteri.
 Eskirgen bul kynderde anьn vaarь,
 Cьnьn aјtsam, emne ekenin vile alvadьm:
 Oova, viroq çan dostuma ycyn anьn
 Keregi eң az ele; andan arь
 Modaluu eski zaldьn ortosunda
 Estedі al zerigip mьna uşunda.

Oneginim ornoşqon bul vөлmөdө
 Qart aqasь qьrқ çьlqaca çaşar turqan,
 Kөzyn salьp qarap çatьp terezegе
 Acьcьcьsьn тilder, sөгyp cьmьn qьrқan.
 Çөnyncө varьq nerse: pol qajьndan
 Şkaf ekөө, stol, çumşaq var divandan,
 Kөrө albajcьn sьjadan tyşken taqtь,
 Onegin şkaftardьn oozun actь:
 Birөөнөн tapть rasxod bir depterin,
 Başqasьnan çьq tolqon ickilikti,
 Alma араqtuu qumuranь, көр idişti,
 Çana da segizinci çьl kalendarьn;
 Bolqonduqtan al caldьn çumuşu көр,
 Başqa vetөн kitepterge көz salqan çoq.

Çara-çalqьz çer, suusu ortosunda
 Otkөryyğө ubaqtьsьn voşqo, tekke,
 Oneginim oјlondu ovол murda
 Çer, mylkynө çanь tartip çyrğyzmөkө.
 Öz çerinde, daanьşmanь keң talaanьn,
 Tartivin eң bir eski varşinanьn
 Çenil-çelpi ovrok menen almaştьrdь:
 Taqьdьrqa quldarь da şykyr qьldь.
 Eң zьqьm bir qonşusu antken menen
 Qorqunuctuu zьjandь al mьndan көrdy,
 Öz yjynde çoqtu syjлөp kylydөdy,
 Mьtaamdьq menen birөө kylymdөгөн,
 Varьqь da bir oozdon mьndaj deşti:
 Onegin eң qooptuu eser—deşti.

Ovол murun vaarь keldi Oneginge
 Biroq da kele çatqan соң çol voјlor
 Dovuşu arbalardьn al bilinse,
 Nөkөrlөry aqa çavdьp, toqur ondop
 Alьp kelip don aјqьrьn artqе eşikten
 Çaşьrьp Oneginge mingizişken;
 Bul qьlьqtь varьqь da qorduq көryp,
 Dostuqtu toqtotuştu ymyt yzyp.
 „Bizdin qonşu naadan adam, kelesoo anьn,
 Al—farmazon, al—өzy staqandap
 Qьzьl vino icet çalqьz; al çaqьndap
 Başьn ijip, qolun өppөjt ханьmdardьn;
 Ar qacanda *da, net, da-s* dep aјtpajt,
 Çee *net-s* devejt“. Kөpçylyk oşonu aјtat.

VI

Өзүнүн қыстақына ошол кезде
 Суқојур бир ромешик четип келди;
 Дал Onegin сыјақтуу тышур көзгө
 Бажытты ар бир сөзгө қоншу елди.
 Аны атъ Vladimir Lenskij,
 Ҷан сезими дал эле gettingenskij,
 Өзы сuluu, гyлдөгөн Ҷашъ четкен,
 Ҷана ақың Ҷана Kantън Ҷолун кytкөн.
 Tumanduu Germanija elinen al
 Альр kelgen bilimdin Ҷемистерин
 Erkindik ајaldardын syjuu иштерин;
 Qъzuu qanduu, ошонcoluq qalardыq таң,
 Ijnine тышкөн tarmal qara cactuu,
 Sezy da qubanъctuu, saltanattuu.

VII

Aq sөөk qoomdun vuzиqtuq salqъnъnan
 Daqъ ele volso solur ylgуrvөгөн,
 Dos salamъ, qъzdardын qъzъqъnan
 Aны көңly Ҷыльпыр, кylymdөгөн.
 Taçriъbasъz ele аны Ҷаш Ҷyрөгy;
 Oјo, tooqo ucиrdu аны ој tilegi,
 Dyjnөнyn ии-ciusu da, көр Ҷыqалъ
 Al Ҷашън Ҷаш аqыль tutqиndadъ.
 Tattuu бир qъjal менен al Ҷivatqan
 Ҷyрөktөгy кydyktyy шек, кymөндөгyn.
 Oшол ycyn maqsatъ cын өmyрдyn
 Aldamъ tabъшmaqtaј сыјаqtanqan:
 Bul Ҷөнyндө ојloј-oјloј vaшъ qattъ
 Ҷана шекtyy andan artыq шumduq bastъ.

VIII

Al işendi çaqın tuuqan syjgөн çardын
 Qoşuluuna kelip анын dal өзүнө;
 Şattыq көрвөј, қыңқыстар дајым анын
 Күн сајын munun өзүн кytкөнүнө;
 İşendi al ar namьсь усун анын
 Kіşendeer өздөгүн деп dos tuuqанын,—
 Qaltьrbastan алардын qoldoru bek,
 Uşaqсьнын idіşin talqalar деп:
 Çana var деп taqдырды tandaqandar

.....

IX

Өкүнүү, қысығ, ьзаа, асиуларь,
 Сығалқа ең bir таза михаввать
 Çana daңқтың şirin daamduu азартарь
 Qанын анын ertereek tolqundattь.
 Dujнө kezdi lirasь menen birge;
 Kөгy astьnda Şiller menen Gete
 Alардын сын ақындьқ оту менен
 Анын çаны алып usur çанқан tereң.
 Өнердүн ең çоқорқи muzasьna
 Baqtь асылр аны ec bir ujaltpady;
 Ең çоқорқи өз сезimin ar qacanda
 Өз ьғында men-mensinip al saqtady,
 Çana da şat қыјaldын ьсық demin,
 Kerektyy çөнөкөјlyk көркөмдыгын.

Сын verilip al ырдady muхавбатъ,
 Ец даана, асыр эле анын ыгъ,
 Bolup da vala kergon tyş sьjaqtuu,
 Oqşodu qьz oьundaj aq konyldyy,
 Tunuq ele kektogy тыс алтын ажда,
 Arman, sьrdьn, yşkyryktyn qudaьndaj.
 Al ыrdady асьроону, муц, зарьн да,
 Tumanduu аьстыртъ, азавьн да
 Çana da romentiktik roza gylun;
 Аьста тыстырта uzaq çyгyp,
 Oşol çaqta муңдуу, zarduu çaşьn tегyp
 Al ыrdady oşol çyrgen өлкөлөгyn;
 Al ыrdady, өmyгynyn өңсыз gylun,
 On segizge çaşь анын çetpes murun.

Oşonun aqunduqun aj talaada
 Onegin çalqьz özy vaalaj alqan,
 Çaqьn turqan qonşulaş selenijada
 Bojarlardьn toьlorun al çaqьrvaqan;
 Alar qurqan аngemeden oolaq qactь,—
 Сөр савьндь, icimdik, vino, араqtь,
 Itterin, uruq-tuuqan çönynde da
 Bilgicsinip syjleşkөн sözdery da
 Alvette valqьvaqan sezim menen,
 Çe ец өtkyг aqьь menen daqь,
 Çe aqьndьq çальнь menen daqь,
 Çe өз ara icte volqon өнөр menen;
 Syjleşsө syjkymduy qьz, аjaldarь
 Oşoncoluq алардьн аз aqьldarь.

Özy çaqşь, kelişken, Lenskij vaj,
 Kyjөөсө ar kim ань qarşь alat;
 Qьştaqtьn urp-adatь taq oşondoь,
 Baarь da vermek volup qьзьn taqat
 Mьna oşol cala orus qonşusuna;
 Boldu sözdөр Lenskij kire qalsa
 Ciburqan tuş-tuş çaqtan sözdөр ketip,
 Turmuşu vojdoqtuqtun qurusun dep;
 Qonşusun саqьrьşat çaj icyuge,
 Dunja da şaşьp-puşup çajdь qujat,
 „Dunja, vajqa!“ deşip aqa şьvьrdaşat,
 Gitardь da аьşьp oьnojt kyuge;
 Sozolontap Dunja ыrdajt (Ja qudaьm!)
*Kel maqqa, алтын saraj saqqa аcaьn!*¹²

Biroq da Lenkijde oь çoq ele,
 Nikenin tuzaqьna illnyuge,
 Qaalady taanьşuunu konylynde
 Batьraaq çoluquşup Oneginge.
 Çoluquştu: qara sөz, өlөн, ылар,
 Tolqun, taş çana da muz, çальndar
 Аьrььşpajt oşoncoluq eki arasь.
 Ovol başta bir birinin аьrmasь
 Menen alar bir birinen zerigişti,
 Andan soң birin biri çaqьrьşqan,
 Atqa minip kyn saььn ucuraşqan,
 Andan soң асьraşqьs bir çyгьştu.
 Oşentip,—ovol murun өкynөm voş,—
 Kişiler iş çoqtuqtan voluşar dos.

XVIII

Сырдалдуу ақы барган тыптыгытн
 Туусу астында топтошуп қысақ қыян,
 Чалып өскөндө ал қумарлыгытн
 Сыяқтанар бизге да ал кылкы-сылды
 Алар ерки, же волбосо дарт, армань,
 Кесиккен чана дақы көр сыларь:
 Емгексиз чоош чана ошондо биз,
 Қай бир кезде уқуулу биз сыжөвүз
 Чат қумардын айтқан tentek тилин, сөзүн,
 Биздин чаş çүрөкты да қымылдатар;
 Мына ошентип өз уянде тынч чатар
 Қарт мунчу да қојур буқа сын көңүлүн,
 Қулақ салыр уқар тыңсар сөз кептерин,
 Чаşь четкен муруттуу çигиттердин.

XIX

Antken menen çalynduu uşul çaşық
 Чаşьыр ес нерсени қата албақан:
 Михавват, қайқы, шаттық, душман-қастық,—
 Ваарын да айттуға ал даяр турған.
 Мунчуға өзүн санар михавватта,
 Онегин қомројур сөз тыңдamaқта,
 Tilegin çүрөгүнүн сын çаратқан
 Чаş ақын сығып асыр ваарын айтқан;
 Эзүнүн ішengictik ујат, арын
 Ақ көңүлдық қыыр ал асыр салды,
 Jevgenij да ес қыноосуз билip қалды
 Анын сылгөн ошол чаş ашық çарын,
 Sezim menen mol толқон бул angeme,
 Çаңь emes, көптөн тааныş өзүбызге.

XX

Ax, al syjdy, bizdin uşul mезgil caқта
 Мақа оқсоp ес kim дақы сыжур күйбөс;
 Çазақандај тақыр ақа оvol başта
 Ақын сыјар, andaј emi ес kim сыјбөс:
 Ar qacan, qajda volso çalқыз қыјal,
 Көнымыş çalқыз tilek oјdo turar,
 Ictegi көnykkөн ал çalқыз қайқы,
 Çe suuntquc кең талаа алыстақы!
 Çe көр қыла ајрылыşыр асырашуулар,
 Muzalarqa берилген saattar да,
 Ilim да, uulu-cuulu шаттықтар да,
 Çe нөтен cet çердеgi көр suluular, —
 Қыздар оту менен балқыр çанқан қанын
 Эзгөртпөды ес biri да анын çанын.

XXI

Bi'vej çатыр çүрөгүнүн муң-қайқысын
 Çаştajьnan Olgaқа bolduñ ашық,
 Olgaнын чаş балалық қуваньсын
 Күбөsy boldu çigit воју балқыр;
 Qalyñ тоқој icinde көлөкөлөр
 Қыз қуваньсын вөлусты аны көздөр,
 Qoңsuñ, dosu çana да аталарь
 Qudalap qojdu алар бул baldарды,
 Тынч көлөкө алысы, cet çердеgi
 Tazalyқ sonunduqtun толқунunda,
 Öz ata-enesinin көз алдында,
 Landьştaj volup қызық қыз gылдөды,
 Pajda volup қалың сөртүн arасында,
 Bilinbesten же көпөлөк же aарьқа.

Beşiktegi nariste bala kyndən
 Ojdo vatuu boldu anın qurbusundaj;
 Qıjal menen qoozdor bezedi anın
 Aıyl-qyştaq turmuşunun çaj aqymın.
 Barmaqtarı anın nazik, yıbyrəgən,
 İne qarmar, usıq saptar, iş bilbegən;
 Çygyrtur varmaqtarın cısq çıvekten
 Sajmalap sonun vıjım al tikregen.
 Belgisi ee voluunın öküm bıjge:
 Çaş bala, eñ til alqıç quırcaq menen
 Tamaşalap dajardoonu özy bilgen
 Qoomdun zakonuna,—adevine:
 Enesinen yırənyr alqan çatqa
 Savaqın tekerrelejt al quırcaqqa.

Bıroq bala saqında Tatijana
 Quırcaqtı qoluna al ec albaqan;
 Şaar, moda qavarı çajında da
 Aıtylqan sızge qulaq, oj salbaqan.
 Çat boldu Tanja qyzqa şoqtuq mynöz;
 Qorqunuctuu çə çomoq, angeme söz
 Kəz kərgysyz qyşq tündə qar-qarañqı-
 Çyrəgyn mьqşır, qşır, tutqundadı.
 Njanjası vaşın qoşur çynaqanda
 Keç bulunda ojnooqo Olga usyn
 Bardıq anın majda, teñtuş qyz qurbusun,
 Tatijana ojnovoqon gorelkaqa.
 Kənylsyz, çalyqtırdı uu-cuu kyly,
 Turuqsuz çigitterdin mynöz, qulqu.

Kəgylçüm kək asmandın aqıyl tañın
 Çyldız tovu taştar andan çoqolqondo,
 Tatijana çaratuucu çazdın tañın
 Oturuunu qyjaldanır tim balkondo,
 Aqyğndar çerdin beti aqyş tartır
 Tañ atardın salqın çeli qavar ajtır,
 Az-azdar kətərylöt cыqır al kyn
 Qyştaq kəz kərgysyz qarañqı tyn
 Çarım dıjnə betin vırkəp eeler,
 Ylygər uzaq çatqan tьльстьqta,
 Çer qartaqan tumandı aj çarqta,
 Çalqoo cыqyş uzaqqa demin alsa,
 Kənykkən uvaqında al ojdonır
 Olturat şamın bir az-çaqır qojur.

Çaşınan romandadı çaqş kərdy
 Oşolor almaştyrdı vağşında:
 Tatijana cыında aşq volup keldi,
 Ricardson çana Russo aldaşına.
 Atası anın eñ bir momun adam,
 Kəcigir zamanınan klijn qalqan.
 Bıroq da al kitepterdı devejt zyjan,
 Betin acır oqubastan ec bir qacan
 Dejt alardı ancejin qur ojuncıq.
 Çastıyının aldyna tьqır salır,
 Qandaj kitep oqujt qyş qoluna alır,
 Munu menen atasının işi da çoq;
 Qatın viz vileviz Ricardsondun
 Tuşunan veri qaraj aqyly çoqun.

Qatъnъ syjdy daјъm Ricardsondu
 Syjgony oquqandъqtan emes anъ,
 Lovlastan qaqsъraq Grandisondu¹⁴
 Kergendykten emes anъn al ajalъ;
 Eski saqta Alina attuu knjaznasъ,
 Anъn qaqъn Moskvalъq qudacasъ
 Tuşyndyrgen oşol aјъr uşulardъ,
 Oşol eri uşul ele al qaqtaqъ,
 Biroq da al erge cъqqan eriksizden.
 Başqanъ syjgen volcu cъn konylden,
 Aqyl cыrök menen al kişini
 Ec şeksiz syjур yşkyryngen;
 Grandison ele bul danqtuu frant,
 Oјuncu, gvardijalъq volqon serzant.

XXXI

Kiјingen dai özynyn kyjөөsyndөj.
 Modalар, өз өнүнө қараştırъr,
 Biroq da aqa taqъr erik verbeј
 Nikeledi cirkeөгө alъr vaгъr.
 Aјalъnъn qaјqъsъn taratuuqa,
 Bat ele aqылduu er,—öz aјъlna
 Çenөdu, anъ alъr mьnda kelgen,
 Kim volor, anъn anda oјun bilgen,
 Eң oval al ыladъ, көр qъjnaldъ—
 Aşьooqo azoq qaldъ өз erinen,
 Heşip kijincerek carva menen
 Kөnyгyp көnyly toldu, voldu ыразъ.
 Berildi ysty qaqtan vizge adat:
 Cъnьnda da al vaqыttъn ordun vasat.¹⁵

Ec nerse menen taqъr cecilbegen
 Qajqъnъ adat vasъr tьnъctadъ;
 Soorotur, çajlandъrъr munu tezden
 Eң bir coң qaqъnъqъn acыlqanъ.
 Iş arasъ voş voluunyn arasъnda
 Al actъ icki sьrdъn vaarъsъn da
 Çeke vijlik qъlъr al kyjөsynө,
 Oşentip iştin vaarъ tuşу çenge,
 Çumuştap al talaaqа cырdu daјъm,
 Qъşqa tuzdap çer-çemişin daјar qъlъr,
 Esep işin cыrgyзyp, maңdaј qъrъr,
 Moncoqo turdu vaгъr işembi saјъn,
 Acuulanъr qъzmat qылcu kyңyn urqan—
 Munyn vaarъn erinen ec suravaqan.

XXXIII

Bolqon kynder, nazik qъzdar albomuna
 Alda nese sөz çazqan qanъ menen,
 Caqъrqan Polina dep Praskovija,
 Ovondop unyn qoşur, sөz syjlөгөн;
 Çana da murun menen H dъ orusca
 Aјtar ele N qъlъr frantsuzca;
 Ystynө tar karsetti kijip cырdu,
 Biroq da anъn vaarъ but өзgөrdy:
 Korset, albom, knjazna Polinanъ,
 Depterdegi qumarduу toloqon ыrdъ
 Vaarъn birdej unuttu da al caqъrdъ
 Akulka dep murunqu Selinanъ,
 Şlafordу çana da cepetsti
 Aqъьnda qaқъrtъr kevezdetti.

Biroq eri anь syjdy dilin verip
 İşine aqa ec bir kirişpesten,
 Baarın da çam çebesten aqa işenip
 Özy bolso çapan cecpej, çegen, icken.
 Oşentip ömyry anьn ötө verdi,
 Qaj bir kynde kec qurun kelip çyrdy
 Qoңsulardьn momun, çaqşь yj-bylösy,
 Qььqьsьz tartьnвоосу dos, qurьusu,
 Qajqьrtuuqa, sözdөр ajьp çamandooqo,
 Kylyşyugө bir er nerse iş çөynөн.
 Uvaqьt ötөt, biroq da antken menen
 Tapşьrat Olgaqa çaj dajardooqo;
 Kecki tamaq, andan soң ujqь keler,
 Qonoqtor çaj-çajьna tarap keter.

Saqtaşь bul тьньстьq тұrmuşun da
 Başьrқь bir orustuq urp-adattь;
 Çьl saşьn maslenitsa majramьnda
 Bьşьrқan yjynde көр мај qajmaqь;
 Çьlda orozo tutup, ooz bekitti,
 Çaqşь көrdy ter-tegerek selkinsekti,
 Xorovoddu çana da tojdun ььн;
 Troitsa majramьnda volup çьşьn
 Qalqьşьp elder dьva тьndaqanda,
 Соқuna altьn таңдьn elçireşken,
 Yc tamсь көz çaşьn тыşyryşкөн;
 Icken kvas arьq көгyp avadan da,
 Stoluna qonoqtoru tolqon çaqta
 Uluulata tavaq tartqan al ubaqta,

Oşentip ekөө birdej ten qartajdь.
 Aqььnda bir kuny suuq көrdyn
 Mьnakej uşul qartqa qojnu acьldь,
 Qalqanda тыşkө çaqьn bir saatca
 Al өldy, qoңşu-qoloң, bala-çaqa
 Adal neettyu, aq көnyldyy, ajalь da—
 Bşьp sьqtap kelişti varьqь da.
 Al özy boldu ele momun varin,
 Qojulqan, myrzөsynyn taq vaşьna,
 Taşta var mьndaj degen çazuusu da:
 Qudaj qulu marxum momun, Dmitrij Larin,
 Brigadir çana daqь kynölyu adam,
 Uşu taşьn astьnan orun alqan.

Tuulqan өз çerine kelip cetten
 Al Lenskiј qoңşusunun qavььna
 Zьjarat qьluu ycyn kelip çetken,
 Baqьştadь yşkyrygyn toruqaqьna.
 Kөnylyn bir torqoco qajqь aldy,
 „Poor Yorick!“—dep al көр muңajdь,—
 Ojnodum alda nese vala çaqta
 Anьn alqan medalьn osakovta!
 Kөр көterdy al meni өз qolunda;
 Olga çandь men ycyn arnadьm dep
 Degen ele: oşol kyndy көrөmvь?“ dep,
 Cьn көnyldөн vatьp al соң qajqьqь,
 Oşol çerde Vladimir çaza saldь
 Aqa amap көр eskertkic madrigaldь.

Ata, ene myrzösynyn taşna dal
 Çazdy anda qajqylyu çazuusun da,
 Zьjarat qyldь aqa çaşoorup al . . .
 Attin aj! ömyrdyn bul aňzьnda
 Bizdin tuqum, sьrduu çazmьş erki menen
 Qaş qaqqanca orular bul dyjnödөн,
 Öner, vьşar çana da qajta bytөр;
 Başqalarь udaalaş kelip çeter.
 Мына оsentip vizdin çeңil, elpek tuqum
 Ösөр, qajnar, çandanьр tolqundanar,
 Соң ata vavalaryн көргө тыңар.
 Ösentip vizge daqь keler bir kyn,
 Baldayvьzdyн valday da bir kezekte,
 Dyjnödөн syrup сьqar vizdi, albette!

Azьғынса çeңil, çeңri ömyr menen
 Şattanьz gazь volup dos, tuuqanьm!
 Ömyrdyn rajdasьzьн çaqşь vilem,
 Men daqь al ömyrgө az vajlandьm;
 Мына мен көzdy çumdum, arbaq usyn
 Biroq da eң alysqь көр ymytym
 Çyrekty qozqojt qьjьн qaj bir saqta:
 Belgilyu iz qaldьrbaj artqь çaqqa
 Muңduu volor dyjnödөн ötyym maqqa.
 Maqtanbastan çazam, çaşajm, kynym kyrөm,
 Biroq da men da tilek tiler elem
 Ylyşyn qajqь, serdin qubantuuqqa,
 Meni, ajnьvas dostusu qatarьnda,
 Eskersin yn сьqarvaj birөө oozunda.

Al yn qozqojt alda kimdin çan çyregyn.
 Taqdyrdьn taravьnan сьн saqtalqan.
 Letaqa сөkrөs balkim, ьr ölenym,
 Strofalар qurар, çazьр мен сьqarqan;
 Balkim (bul tattuu ymyt keler kyndө!)
 Qarар turup ardaqtuu syrotymө,
 Kөrsөtyp meni ajtar bir er padan:
 Bul özy aqьn ele artьq çandan!
 Aonidtin vaş ijuusy, aşьq çarь,
 Sьjьmdь al menin saqь arnar vergen,
 Unutraj oј, esinde saqtaqьn sen
 Menin çazqan bul ucmauu сьqarmamдь,
 brajьmduu qolu anda dal birөөнyn
 Qojor sьjrap avьşqanьn al gyldөryn.

Elle était fille, elle était amoureuse.

I

Malfilatre.

— „Qajsъ çaqqa? Menin uşul aqьndağьm!“
 — „Çetti uvaq, qoş Onegin. men ketemin“,
 — „Men seni qarımağьmь, ьqьjarьqь;
 Biroq qajda kecki uvaqьqь ətət senin?“
 — „Larinderde“— „Mьna minun eñ bir qьzьqь.
 Ajtsь sen! Ar bir kecki voş ətкөрүр
 Çуруң saqa ətə qьjьп emespi dejm?“
 — „Ec qanca da,“— „tuşunvөjьm minundu men.
 Bul çerden emne ekenin men көрөтүп;
 Birinciden (сьп ajttьmьvь, sөzүm uqqun!)
 Bөлөsү qararağьm bir orustun,
 Qonoq sьjlar сьп rejlin, qojur көңүl,
 Varenije, çaan, kendir, qoroо çajьп,—
 Uşular tuurasьnda syjləjt dağьm . . .“

II

— „Men mýndan es bir qýrsýq kergönyum çoq . . .“
 — „Zerigyy—qýrsýq oşol, dostum, ajtsam“.
 — „Modaluu qoomuñdu men kergömyñ çek;
 Ýj seýresyn kergem çaqşy, men çaratam,
 Antkeni. volom anda . . .“ — „Daqý ekloga?
 Qudaj usyn qojcu emi, dostum—çanyñ.
 Emne? ketesinbi? çoq amalyñ.
 Ax, Lenskij berí qarap sezymdy uq;
 Kergömyñ men betteşip Fillidaný,
 Oj, pikirdin, qalemdin, közdyn çaşyñ
 Çana da ujqaıyş *et cetera*—syn*
 Taanyştır meni aqa —“ tamaşaqıvı? „—“
 — çoq „—“qanca?„—“ Qaalasañ mýña azyñ,
 Alar vizdi dili menen alar qavıñ.

III

Baralyq.—Eki dos suqojuştı sýmñ-qıjın,
 Keltiştı: alarqa tektı vaarın
 Ezelden qalqan mejman dostuqınun
 Qajsy bir maşaqattuu urmattarın.
 Adat volqon belgilyu anyq syjqı:
 Tarelkaqa keltiriştı varenije,
 Stolqo da buldyrköndyn suusun qıjqan
 Qumuranı qojur turup suusun sunqan.

.....

* Çana vaşqalar.

IV

Al eki çaş tətə çolqo tuşur aıbr,
 Cıqojuşur yjdy közdəj kele versin.¹⁷
 Emi uqalıq astırtan qulaq salıbr
 Gerojlordun syjləşkən angemesin.
 „E, emne, Onegin, sen estejsin?“—
 „Adatım menin Lenskij “—“ zerigesin
 Başqadan kər “—“ Çoq, ec nerse emes maqra.
 Bıroq da ьmьrt tuşty keç talaacaq;
 Andrjuška, vatıraq vol, çənəjlük çyr!
 Bul özy qarqış tijgen qandaj bir çer!
 A, ajtmaqсы: Larina qararajım,
 Syjkymduy kempir al bir eç munaajım;
 İcyugə vyldyrkəndyn suusun andan
 Qorqomun volotqo dep maqra zıjan.

V

Ajтсы sen: qajsьnьсь Tatjana?“
 — „Oova, dal oşol unсыz-səzсыz munaajqanь,
 Sьjaqtanьr al əzyndəj Svetlana
 Turur varьr terezegə olтурqanь.“—
 — „brastan сьп syjəsynьvь sen sındisin?—
 — „Emne eken?“—“ tandaar elem ekincisin
 Sen sьjaqtuu aqьn volsom сьnьnda oq.
 Olganьn сьrajьnda ec turmuş çoq,
 Çana al Vandikova Madonadaj:
 Tegerek, toptoqoloq, qьzьl vettyu,
 Ucsuz, tьpsьz kəryngən tigi kəkte
 Syzur çyrgən oşol maңroo altьn ajdaj.
 Vladimir qavaq vьrkəp çoor verdi
 Andan soң çol vojunca yndəvədy.

Antken menen Onegindin Larindarqa
 Barqandьqь көрсулюкty таң qaldьrdь,
 Taralьp angemeler barьqь çanqa
 Sөz bolup qoşulьrdь çandandьrdь.
 Ysty-ystynө qoşulьqan sөzdөр ketti;
 Barьqь da çьnr-kuвыр keңeş etti,
 Oñop aйть, niñese da таңp aйть,
 Bolçol qьlp, Tanja çanqa kyjөө tapь;
 Qajь birөө alardь mьndaj degen:
 Mьnakej toj, nikesi çaqьndapьtь,
 Çaqьrtaaq çakek qьzqa taba alvartьtь,
 Keçikken sevevi da oşol eken.
 Lenskiđdin bolocoq nike, tojun
 Aqa arnap qojuşqan көptөн murun.

Uşundaj uşaqьrdь qaralanьp,
 Tatijana vaarьn daqь uqup bildi.
 Biroq icen aйтьp nytkyz coң qusanьp
 Ojlondu ertiksizden Onegindi;
 Çana da çyrögynө көp oj toldu;
 Çetti meзgil, al aqa aşьq boldu.
 Oşop al çerge tykөн boldu dandaj.
 Boldu çana çaz otunan çanqandaj;
 Kөptөн bevi al qьzdьn oj, qьjalьn
 Aşьqьq qajьp vaarьp ertөj çanar.
 Tutuqь laqьr daamьn bolup qumar.
 Çaz çyrögь көptөн çojup çaz çarmanьn
 Qьzdьn añn kökyrögyn qьstө, tyty.
 Çanarьz alda kimil çana kyty.

Kыtkөny mьna keldi: көzy acьldь;
 Tatijana mьndaj dejt: bul oşol adam!
 Attiң deseñ! kыn, tyn devej qьz qьsьldь,
 Aşьqьtьq, таң ujqusun çandьrьp al.
 Syjkyndyy sьjqrь kыctөр çaqьrқандаj
 Boldu qьzqa erkeletken sөz көnylsyz,
 Çana qьlqan qamqорduq көz көnylsyz,
 Tatijana vaarьsьnan eң zerikti
 Qavaqь añn ec bir acьbastan,
 Sөzdөryn qonoqtordun ьndavastan
 Alardь qajta icen qarqар, sөkty,—
 Кыrөгөн çerden qonoq kelgendigin,
 Ketpej uзақ oltura bergendigin.

Emi qьz eң bir өtө көnyl bөлup
 Oqujt dajьm qьzьq, sonun көp romandь:
 Qandaj bir çandu u raqat menen turup
 Çutat qьz qьzьqьrқьc bir çalqandь!
 Baqьttuu bir kyc menen qьjalьnda
 Çaratьlqan maquluqtaj tur aldьnda:
 Julija Volmar çaratqan aşьq çar da,
 Malek-Adel çana da de-Linar da
 Keltirip vizge qatuu ujqunu da
 Ötө bir таң qaltьrқan Grandison da,—¹⁸
 Baarьta ojcon, nazik uşul qьzqa
 Qoşulup, syret bolup, vaarь birge
 Kөryndy vizdin oşol Oneginde.

Tatijana özy syjgөн çazuucuqa
 Qыjal menen bolup al geroına,
 Julija, Delfinaqa, Klarisaqa
 Oqşop al, toqojlordun çыm-çыrtыnda
 Qooptu kiter qarmap çyрөt çalqыз,
 Izdejt oqup, çana da tabat al qыз
 Çyгөгynө sырduu otun, өз qыjalып,
 Toluq көңyl çemiştin, tolquqanып;
 Yşkyrynөt, özdeşturyр dal өзynө
 Qajqыsып, quваньсыйп vaşqalardып,
 Syjgөн al geroına degen qatып
 Unutup çatqa oqujt көnylynde . . .
 Biroq da bizdin geroj kim bolso da
 Сьльдь Grandison emestir da.

Çalynduu çaş çazuucu bir kezinde
 Eñ kerektyy өз sөzyn salqan kyugө,
 Kemeline çetkendin өrnөгynө
 Kөrsөtkөп өз gerojun arnap vizge.
 Ar qacan kynөsyzdөн quuqun көrgөн
 Адамьна вақыстадь özy syjgөн,
 Tasirdyy çаны menen, oju menen
 Çana da көz tartarlyq öny menen.
 Nuqura, taza qumar çalyньnda
 Quваньста bizdin geroj volqon dajыm
 Özyn qurman qыluuqa da qыльp dajып,
 Романьнын ең соңqu ajaqында
 Çaman çaqь ar qacan çaza tartqan,
 Çaqşьsына tатырlyq gyl qojdurtqan.

Bul kynde varlyq aqыл, oј tumanda,
 Keltirdi uјquvuzdu vizge moral,
 Çamandyq çaqымdanar romanda da,
 Al anda saltanattuu oјun salar.
 Britandyq muzasъ qur, çalqandып.
 Qozqoor, vizaar tyn uјqusun çaş valанып,
 Emi al qыз çaratqan boldu kumir
 Çe aqa көp oјlonquc boldu Vampir,
 Çe Melmot byrkөk qabaq tentiregen
 Çe volboso Mangi çөөt, çe al Kөsar
 Çe volboso daqь sырduu al Svogar¹⁹.
 Oјdoqudaj Lord Bajron oju menen
 Ymytyn yzgen oşol egoizm
 Bolup keter muңduu, cerdyu romantizm.

Mыndan qandaj maani сьqар çan dostorum?
 Balkim al erki menen tigi asman,
 Aqындыqть çoqoltur men qojormun,
 Özymө orundaşar çаны şajtan;
 Çana da aqындыqть çek көrөrmyn
 Orto saal prozaqa төmөndөrmyn:
 Kectej çanqan şat ömyrdu oşol zamat
 Eski bir kyugө salqan roman vasat.
 Duşmandыqтын çaşьruun azap işin
 Çazvajm men anь мында ajvat menen,
 Biroq sizge çөнөкөj ajтыр verem
 Orustuq uј-vylөнyn angemecin,
 Tutqun qыlar qызьq tuşy muхавattып
 Çana da urp-adatып өtkөн caqтын.

XIV

Сөнөкөй ангемесин сөз чыlsa да
 Атапың же болбосо qарт аqапыл,
 Qары çыqас туvундө. же vулаqта
 Baldардыñ çарт qоjuçup çолуqçапыл;
 Ваqытсыз кyнçулықтyn азартарың,
 Асырашуу, çарашуу, көз çақтарың.
 Qайта даqы асыратыр, аqығында
 Nikeлер ваарың qоçом алардыñ да . . .
 Мен ескерем qумардықтың раqат сөзyн,
 Мухавбатты көксөгөн qайqы зарды,
 Өткөн күндө болqон ал ашыq çарды,—
 Ваарың да еми оозqо alam өзyм
 Unуqан өткөндөгy іштин ваарың
 Qайта терip birin qоjвоj eske алармың.

XV

Tatijana, sykymduym, Tatijana!
 Seni menen men birge төгөmyn çаş;
 Таqдығыңды modалуu bir şum qолuna
 Berip sen bolduң emi qutula albas.
 Syjuktyum vyttuң emi; biroq da sen
 Eң ovol көz көrgysyz qur ymyttөн
 Көгyp кyңyрт çыqaldықты dejsiң—kelgin,
 Өmyрдyn раqат, даамың sen bilbejsiң;
 Көңyлдyң сыjқырдуu uusun sen tatarsың,
 Артыңа seni izdeer qыjaldарың;
 Ваqыттуu ucıraшуu оғуңдарың
 Barыq çerden izdep qоjвоj sen qararsың,
 Anda da, мында даqы өз алдыңда,
 Azqыуucu турат senin таqдығың да.

XVI

Qарасы ашықтықтың аjдар өзyн
 Qайqыгууqа ваqқа вагат Tatijana,
 Qaj kezde төмөндөtүр talqan көзyн
 Erincektik pajda volot aqa çana:
 Көкyрөгy көтөryлyр tolqundanat,
 Çааq, beti qаş qаqqанса çалыңданат,
 Сыqраj demi оозуңаң qaldы vyтyр,
 Көзy çajнар qулаqы uу-çuu etip . . .
 Tyn kirdi, алтың аj syзyр çyрет
 Bolup al tigi көктyn кызөtyндө,
 Ымырт vasqan тоqоjдun bir cetinde
 Bulbul sajrajt ar tyрdyу кyyгө кyyлөp.
 Qараңqыда Tatijana көзyн ilbejt,
 Njanjасына аqығың ал мындаj dejt:

XVII

— „Njanja, kelbejt ujqum: vuq voldum dal
 Tereze ac, veri kelip otur çaqың.“—
 — „Emne, Tatijana?“— „Көңyлым да
 Асыq emes, ваjыргыдан маqа аjтqың.“—
 Emneden syjlөjyn, Tanja, çаным?
 Мен murun este tutup çyрдym ваарың
 Ваjыргы volqondordy, volвоqонdu,
 Qыз çөnyндө çana da peri, çindi,
 Bul күндө апың ваары кyңyрт, Tanja:
 Unuttum vilgenimdi, даqы çana
 Çac аqары, qарылыq да keldi мына!
 Ojumda çоq . . . “— „Ajтсы sen маqа, njanja,
 Murunqu өткөн senin күндөryндөн
 Al kezde бирөөгө ашыq болqон beleң?“—

Men bilgemin qol çetkisiz suluulardь,
 Qar sьjaqtuu appaq, taza suuqtardь,
 Aldooqo da, paraqa da kьnvьs çardь,
 Aqьl usyn çetkis bolqon quuluqtardь;
 Taң qaldьm modasьna men-mensingen.
 Tuulqandan berі alardьn aq rejlinen;
 Alardan qacqanьmdь mojunqa alam,
 Qorquucta oquqan sьjaqtanam
 Qavaqьnda çazьlqan tozoq qattь:
Biotolo ymytyndь tašta, ьraqьt! ²⁰
 Alar usyn muxavbattь ajtuu qьrsьq,
 Çan qorqutuu alardьn ьraqatь.
 Neva suusu vojudnа, valkim da, siz
 Taq oşondoј ханьmdardь көrgөndьrsyz,

Til alqьs aşьqtardьn ortosunda
 Kөrgөнym var eң bir suluu selkilerdi.
 Qumarduu uşkyrykkө, aldaqanqa
 Qьzьqraj өзyn özy syjgөndөrdь.
 Taң qaluudan emne taptьm andan?
 Qaarduu, qatuu çyryş-turuşunap
 Coocutuşqan ijmengic aşьqtь alar,
 Andan kijin өзynө qajta tartar .
 Çoq degende ьrajьm, ajoо menen;
 Çoq degende ajьlqan sözdyn yny
 Keede nazik, munaјьm al көzyңdy,
 Kөz vajlanqan voş qьjal, sezim menen
 Ooluqqan, şaşqan aşьq al qajtadan
 Syjkyndyy volbos iştin tyşty artьnan.

Emnege kynөөly Tatijana?
 Bolqonqovu, çenөkөј syjkyndyy çan,
 Çe өзynyn tandap syjgөн qьjalьna
 Çe aldooqo alөzy aldanuudan?
 Bul usynvy: ec qьlьqsьz syjgөndьkten.
 Sezimine verilip çyrgөndьkten.
 Bolqonqovu, oşoncoluq işenimcil,
 Vaşьnan tuulqanqavь al miң ojcul
 Elestetkic qozqolonduu qьjal menen.
 Aqьl çana çanduu erki menen,
 Çana da vөtөncө өз rejli menen,
 Çalьnduu çana nazik çyrek menen?
 Bolqon anьn çeңil ojun ot qumardan
 Kecryyge kelbesin qantip camaң?

Qьlьqtuular salqьn qanduu söz qьlmaqta,
 Tatijana syjdy anьq ojun qьlavaj,
 Albette, dill menen muxavbatqa
 Berildi mьnakeј al, çaş valadaј.
 Al degen çoq: qojcu, muni qaltьravьz;
 Oşentsek aşьq vaasьn artьlavьz.
 Torqo bir tyşyрөvyz oşol mьndaј
 Ymyt menen çancavьz maqtanqandaј,
 Oşondo çaş çyрөkty daqdarьšta
 Biz qьjnaјlьq; andan kijin anь birden
 Çandьravьz kyndөştyk otu menen
 Antpegende, raqatьna saqьlьcta
 Bolup tutqun, cьncьrьn saat saјьn
 Yzyp, çulqur voşonuuqa turat daјьn.

Daqъ da qъjъndъqъ kerdym mъndaj:
 Namъsъn saqtap bekem tuuloqan  erdin,
  azqan qatъn Tanja qъzdn kymen qъvaj,
 Qotoriguqa men  zym mildettendim.
 Orusca Tanja nacar bile turqan,
 Bizdin al zurnaldъ oquvaqan,
 Tanja qъz tuulup  sk n  z  erinde,
 Syll j alvaj kym lg n  z tilinde;
 O entip  azuucu ele frantsuzca . . .
 Qantmek elek!  a dan men ajtamъn:
 Bul kыng c  muxavvatъ xanъmdardъn
 Tuşunyktyu ajtъlvaqan ec orusca,
 Sъjмъqtuu  z tilibiz bul kыng c 
 K nykr dy pocto s zge al  zg c .

Bilem: orusca oqutuuqa xanъmdardъ
 Kuct p zordojt. Sъnъnda yr ju ucqan!
 Qoldorunda „zurnal“ ²¹ volot dep alardъ
 Ojuma kirvejt menin ec bir qacan!
 Aqъndarъm, sy en myn men sizderge,
 Sъn emespi, siz  aratqan nersenzige,
  zynuzdyn kyn nyz ucyn aqa
 br  azdnъz astыrtan siz quruja.
 Siz anъ  aş  y kk  arnaşъnda,
 Qъjalъp orus tilin syll dy er
 Al tildi cala-calpъ, az bildi er,
 Keliştirip vuzdu ar vaarъsъn da.
 Alardan  at til s qat syll g nde
 Al  at til aylanvaspъ ene tilge.

Balda,  e volboso tъşqъ  sikte
 Tenirim meni ec bir kezdeştirbe,
 Sercik kişgen  e oşol akademikke!
  e sarъ şal  amъnqan seminaristke
 Qъzъl erdin  aratam  ylmajbasa,
 Grammatika qatasъz volo albasa,
  aratrajmъn men andaj orus tilin.
 Balkim, bul maqa vytk n volup şorum,
  a  zaman tuqumunun suluularъ
 Zurnaldardъn tъndap munduu, qajqъ zarъn
 Andan so  vizge yjreter til quralъn;
 br,  l ndy qoldonor  urtun vaarъ;
 Biroq men munu menen ec işim  oq,
 Murunqu eskilikten ajrlyqъm  oq!

Natuura,  oq-vardъ ajtъp kel iregen.
 Buzup, anъ ajtraqan syll md rd n,
 Murunquca  y egym titiregen
 Aсъşpъ menin andan k nyl k  d m;
  kynuck  taqъr  oq kucym menin,
 Men ucyn al syjkymdyu gallitsizm.
 Dal oşol  tk n  aştъq kyn synd j,
 Bagdanovic ыrnъn taq  zynd j,
  eter emi, suluunun arnap  azoqan
 Qatъn qolqo aluuma  etti qo ubaq;
 S z verdim, qana emi qandaj qъlsaq?
 Dajarmъn vaş tartuuqa men da andan,
 Bul kыnd  nazik Parni qalemin da
  aratpasъn men  zym bilemin da.

Aqъль aş-tojlordun, talqan qajqъ²²,
 Egerde seni menen birge çyrsөm,
 Dostum men tьncьtpastan seni daqъ
 Qozqoor elem çyрunsuz suroo menen:
 Maqtoolordon çyрөгym qaldь suunur,
 Tentirep al çyrgөnsyjt, anьп çanь
 Eşitpes menin tartqan muң, qajqъль.
 Tiler elem men senin çazqanьндь,
 Sьjьrduu ьrlaьңa salqanьндь,
 Qumarduu qьzдын çat bir ajtqan sөzyn.
 Qajdasьң, kelci veri: men veremin
 Uququmdu men saqа vaşьmdь ijir . . .
 Biroq da fin көгynyn dal astьnda,
 Qajqьиu asqalardьң arasьnda.

XXXI

Aldьmda Tatijana qatь çatat:
 Men anь qasijetter сьп saqtajьн.
 Oqujmun сьг, muң menen anь çattar,
 Çana da anь oquudan talьqrajьн.
 Kim anь yjрөtty bul naziktikke,
 Sөzүndөgy etijatsьz көrkөmдыkke,
 Berilyygө qur, voş volqon sezimderge,
 Zьjanduu çana sonun көр sөzdөrgө,
 Esten tanqan çyрөk sөzyn syjлөгө da?
 Men munu тыşьnvөdym, biroq da al
 Qotormom toluq emes cala, nacar;
 Kynyrт tizme çanduu bir kartinada
 Çe volboso çazqanсаaq qьz varmaqьңan
 Frejšits kyusy ojnolup ajaqtalqan.

Qantejin—çazam qat sizge!
 Daqъ emne ajtajьң?
 Çazoolo erki dal sizde
 Ekenin men vajqadьm.
 Şorduu, muңduu vaşьma
 Ъrajьm tamсь sen saqtar
 Meni alarsьң qaşьңa.
 Sөz ajтpasqa vaşьnda
 Ojlondum ele, sen işen:
 Çazvaqanda bul qattь,
 Bolor eleң bilbegen
 Menden mьndaj ujattь.
 Men ymytkөr volqondo
 Sizdi vizge kelyygө
 Çoq degende, çumada
 Sizdi vizden көryygө.
 Sөzүnyzdy eşitsem,
 Bir sөz ajтp qaluqqa,
 kyn, tyn sizdi estesem
 Çoluqqanса daqъ da.
 Çatsьnat dep syjлөşөt
 Derevnjada, cet çerde
 Kөnylsyz sizge vaarь dep;
 Al viz . . . көzгө тыşpөjьyz
 Sizdin taza көnylgө,
 Qubanьсьm çьlqьz siz.

Eger vizge kelbesen
 Aьs, cetki bul çaqqa,
 Bilet velem sizdi men,
 Тыşөt velem azarqa.

Çaş çanымдын tolquşun
Çajlandьгьр bir kynde,
Таар көнүл çoldoşun,
Bolvos velem аньд çar,
Aq көнүлдуу bir ene.
Başqa kişi! . . . Çoq, ec kimge
Bolom çandь verbestik,
Çazsa taqдыр ezelde . . .
Qoşso tenir men sendik;
Arnadым vardьд өmyrды
Өz көзүңдү көргөңсө,
Teңirim seni çiberdi,
Saқта meni өlgөңсө.
Tuşymө kiri : көгүңдүң,
Bolsoң da qajьр çarattьm,
Şumduqtuu senin al көзүң
Talьttь meni, çaңьrtьң
Çyрөгүмдө уңуңду
Kөptөн . . . çoq vul тыş emes!
Kөрөр менен тааньр vek,
Daqdaardьm da, ketip es,—
Ojum ajttь oşol!—dep.
Cьn emespi men uqtum:
Ajttьң söz maa een çerde,
Qagьrqa qajьr vergende,
Qajqьliu çan tolqunun
Basamьn men degende
Namaz, duva oqudum.
Mьna oşol mezgilde
Kөz acqanca көгүңгөн,
Kөгүңүр maqa aq tynde
Baş çaqьна ijilgen,
Sen emespi elen, meni sylgen?
Quваньcьm, kyjgenym

Ymyt sözün kyvүгөдүң.
Sen kim:
Periştesinьi saқтаqьc.
Çe azirejil, çan alqьc?
Kүmөнүмдү cekkin, aci
Balkim, vaarь vekerge voş
Aldanqandьr çanьm çaşı!
Başqacalar çe taqдыр,
Maңdajьma çazqandьr
Ne bolso da, bolsun da.
Aзытан ele өзүм мен
Tapşьrdьm saqa vaşьmдь
Өz aldьnda көзүмдөн,
Tөгөm muңduu çaşьmдь . . .
Çardamьңдь мен surajm
Ojlo, mьnda men çalqьz,
Sөzүмдү ec kim ojoqo alqьc,
Mьna esten men tajam;
Өlgөнүмвү ec sözsyz.
Kyttym seni: bir qarar
Çyрөгүмө çan salqьn.
Çe orunduu çazalar
Oor ujqumdu acalqьn!
Qattь çazьр bytyrdym
Qajta oquuqa qorqunuc . . .
Qorqur çana ujalьp
Çaş çyрөгүm boldu muz . . .
Biroq bolso avijiriң
Oşol maqa cьn keril,
Avijriңe verildim,
Qajrat qьldьm, ань vil!

Tatijana uşkyrynyp, ohulaqan,
 Çazqan qatъ qolunda qaltъradъ,
 Dal ystyndе tilinin çalyndaqan,
 Qыzqыlt çelim çavyşьp al qurqadъ.
 Tөmөn çaqqa qыşajьp ijdі vaşьp,
 Özynyn icki çenil sorockasьp
 Sonun, çaqşь ijninen tuşьrды al.
 Mьnakej aj şoolasьp өcyryp taң
 Buulu өзөн aqьş tartьt aлыс çatqan,
 Çarqьradъ anda aqьp көp suular da,
 Andaqъ maldъ vaqqan qoşular da
 Ujqudan eldi ojqotup coorun tartqan.
 Taң attъ; eldin vaarъ turdu ecaq:
 Tanja çanqa vaarъ bir, esten cьqras.

Vajqavadъ atqan taңdъ Tatijana.
 Vaşьp ijdі, ordunan turqan da çoq,
 Arnar çazqan qoldoqu var qatьna
 Özynyn ojqon meeryn vaşqan da çoq.
 Biroq da etijattap eşik acьp.
 Aq cac kempir filipjevna epter vaşьp
 Poşnosqo salьp aqa keltirdi çaj.
 „Turuuqda voldu ubaq çan valamaj:
 Ee qьzьm, suluum-aьm, sen turqansьң!
 Menin çalqьz taңdaqъ torqojum sen,
 Tyndө men qandaј qatuu qorqtum senden!
 Tenirge şьkyrcylyk, soo ekensin!
 Tyndөgy mun, qajqьndьp biri da çoq,
 Çyzyң turat apijim gylyne oqşop!.”—

— „Ax, njanja, maqa bir sen qajьm qыloqьp” —
 — „Urusat, qana vijur, çanьm valam”
 — „Ojlonvoqun . . . cьnynda . . . şek qыvasqan . . .
 Biroq da sen көrөrsyң . . . Ax! tilimdi al” —
 — „Qudajьm saqa kepil, dostum menin”
 — „Emese nevereңe qatь vergin
 Qatьt al oşol O . . . qo anyьna . . .
 Qoşuqda tapşьrsьp al . . . ajtqьp aqa—
 Bir ooz da sөz qыvasьp ec bir çanqa,
 Başqaqa ajtrasьp da ec atьmdь . . .” —
 — „Çanьm valam, kimgе dedin vul qatьndъ,
 Aqьldan tajdьm, valam, vul kyndөrdө.
 Qoşubuz var ajlanada eң tojqon көp,
 Alardъ sanooqo da darmanьm çoq”.

— „Ajtqandъ vajqavajsьң qantip, njanja!” —
 — „Çyrek-voorum, çandaј dosum, njanjaң qarqan,
 Qarьdьm da alçьdьm vyttym, Tanja!
 Antpegende, murun sergek volqom avdan:
 Baj vijurup ajtqan anyн sөzdөryne . . .” —
 — „Ax, njanja, munundun keregi emne?
 Aqьlyңda menin sende emnem var?
 Uqasьңvь, sөzym da qat çөnyndө, al—
 Oneginge “—” O, emese, çaqşь, çaqşь,
 Tuşьndym, uruşraqьp çanьm valam,
 Bilesin qo keede uqraj, vilvej qalam . . .
 Emne qajta daqъ, qanьң qactь?” —
 — „Oova, njanja, qorqroqun, ec nerse emes,
 Neverendi toqtoosuz çibergin tez”.—

Bir kyn ötty: biroq da çoop çoq andan,
 Ekinçi kyn: çoovu aňň daqç da çoq.
 Ordunan erte turup, kijinip al,
 Qaň qasçr çoop kytty: qasan der çoop?
 Syjgöny keldi mında Olga qızdın,
 — „Ajtıqızç: çoldoşuq qajda sizdin?“
 Der hozjajka andan mında] söz suradı:
 — „Onegin vugyn mında kelem dedi,—
 Der Lenskiy kempirge al çoop verdi,
 — Sýjaqç, pocto da al kecikkendir“—
 Tanja uqur qızarç, etli dir-dir.
 Tatijana көзүнyn qығын салды,
 Çemelyy söz al uqqan sýjaqtandı.

Kirdi kec; kec mezgildin samovarç,
 Çarq-çurq etip, şuuldar al qajnadı,
 Qыtaj sajnektı ысыр suu parlarç
 Tөmөндөн көтөrylyp orqustadı.
 Olganıñ qolu menen qujulqan çaj,
 Qызqыlt tartır, is сыqarç sajnekten çaj.
 Şorqolor сыныlarqa aqır çattı.
 Bala da sundu kelip val qajmaqç;
 Tatijana turdu tike terezede
 Demin alyr qыroolu, suu ajnekten,
 Çaňm Tanja, ojqo vatır eñ bir tereñ,
 Sonun suluu varmaq menen alda kimge
 Arnar çazdı kuңyrt basqan ajnegine
 At, familija vaş arivın: O menen E.

Antken menen çyğöy qızdın sızdar,
 Syjkyndyy talqan көzy çaşqa toldu.
 Birden dyvırt! ketti aňň qaň muzdar,
 Mыna çaqıñ! attar curqar, qoroо çaqqa
 Kirip keldi . . . Jevgenij! Ax! Tatijana
 Çygyrup сыqtı çalqыз yj alдына,
 Terkicten qoroо çaqqa, andan vaqqa
 Ucat, ucat, qaravajt artı çaqqa;
 Baqçadan, көlcük suudan, көpүрөдөн
 Сымың-qujun volup al ötty curqar
 Qarанды-вута, toqoj, көl, allejden,
 Sirenderdi сындығыр ötty taptar,
 Gyldy aralar çygyrup vulaq suuqa,
 Entigip arañ çetip skamejkaqa

Al сыqылды . . .

„Oşol mında, keldi mında al Jevgenij!
 Çasaqana! Al emne ojlondı eken!“
 Eñ bir qatuu qыnalır qыз çyğöy
 Tynky tyştyn ymytyn saqtajt bekem.
 Al qaltırajt, demin alyr çalynduu coq,
 Al kytet: kelevi? der, ec tavыş çoq.
 Baq aralar qызmatç qatın, qızdar
 Qarанды—vutalardan çemiş çыnar,
 Ыrдашат unyn qoşup vıjruq menen.
 (Astırtan, bilgizvesten vaj çemişin
 Şum, şoq oozdor azajtır çeşişpesin
 Der mыna uşul vıjruq negizdelgen,
 Ваарç da unyn qoşup teң Ыrдаşqan
 Derevñjanın сыqарqаны—ojlor tapqan).

Qыздар ыры

Ej, suluular, ej qызdar
Çan çoldoştor, qurbular,
Kel ojnojluq, kel qызdar,
Kötörysün көnyldөр!
Ardaqtuu ыр ыrdajlyq,
Qызықтыр оjunqa
Çigitke qol bulqajlyq.
Çigit kele çatqanda,
Al көrynө qalqanda,
Tuş-tuş çaqqa qacalyq;
Alca, çemiş, malina,
Qaraqattь, —vaarьnda
Cасыр aqa ajtalyq:
Ырбызды ardaqtuu
Аңдыр, тыңсар сен çyгө,
Qыз оjunun qызықтыу
Çашығыр сен көгө.

XL

Alar ыrdajt; ыра көңyl ec qoıvoston,
Tanja тыңdajt qызdardьn qoңur unun,
Kytty al savьrsьzdan, ec volvoston
Basyıvajt tuılaqanь çyregynun.
Ketpedi betindegi qызы соqu,
Ketpedi çyregynde dir-dir соquu.
Bettegi qызы çalyн taravastan
Barqan saıyn qызarьr ьсыqь aşqan.
Dal oşondoı çulunur тыьraçan
Gyl qanatьn qaqьr şorduu bir көpelek,

Qarmar alsa oquucu bir er tentek.
Dal oşondoı kызgy qojon qaltьraçan
Kыtpөs çerden mergencini көrө qalsa—
Bir çerde өнур kelip мылыq sunsa.

XLI

Aqьrьnda, Tatijana yşkyrynur,
Turdu өjdө oturqan al skamıjadan;
Çөнөldy allej çaqqa vetin vurup;
Dal oşondo Jevgenij vet aldьnan
Cьqa keldi, kыlymsyrөp көz çajnatьr,
Qorqunuctuu соң arvaj syjaqtanьr,
Coqtu vasyр alqandaj Tatijana
Tyq toqtodu Jevgenijdi көrө sala.
Biroq da bul kыtpөgen kezigyynun
Natıjçasьn . . . çan dostum, vugyn saqa
Vaarьn daqь kelbejt kycym men ajtuuqa;
Мыncalyq uzaq sözdөн kijin menin
Kerek bir es aluuma, sejildөөгө:
Andan соң тыьşarьn vutyryuge.

La morale est dans la nature des choses.
Necker³

I

.....

II

.....

III

.....

IV

.....

V

.....

VI

.....

VII

Qancalьq ajaldь biz eң az syjsək,
 Oşonso biz çaqavьz aqa çenil,
 Tanartuu cьrmooq toroо biz tyşyrsek,
 Oşonso cьn kujdyrəvьz anьn demin.
 Bir kundərdə vuzuqtuq orun aldь,
 Aşьqtьq ilimi delip al maqtaldь,
 Bardьq çerde voj kətəryp, təşyn kerip,
 Çyruşty syjvəse da raqat kəryp.
 Biroq bul eң kerektyu tamaşa, ermek,
 Maqtalqan ata-vaва zamanьnda
 Arzьj turqan eң bir qarqan majьmlarqа:
 Lovlastьn səzdəry da eskirdi vek,
 Qьzьl-qьzьl taqalardьn danqь menen
 Çana eң soң parikterdin parqь menen.

VIII

Kimdi qantip çalьqtьrvas ar bir tyrgə
 Salьp virdi qajtooldor, çalqan ajtuu,
 Vaarьqа maalьm kəptən var nersege
 İşentyuge qomrojup kəp tьrşuu?
 Bir tyrdyy qьlp uquu eski səzdy;
 Çojmoqcu volso vuziq oj, pikiridi,—
 Uşular on ьctəgy qьz valada
 Əmyryndə qacan volboso dal
 Şektyu doop qantip kimdi al qьjnavas,
 Çalьnuu, kudyk qьlqan qorqunuc, ant,
 Altь varaq qaçazqа çazьlqan qat,
 Aldoo, uşaq, vilerik, kəzdəgy çaş,
 Kəz salqanь çene menen enelerdin
 Çana oor dostuqu al kəp erlerdin.

IX

Oneginim oşlondu taq uşundaj,
 Əzynyn eң birinci çaş çaqьnda.
 Al əzy qurman volup çyrdy dalaj,
 Asoo qumar, voroonduu adaşuuda.
 Er turmuştun adatьna erkelengen,
 Keede birge ubaqtьluu kənyl vergen,
 Keede vaşqa virəonən kənyly qalьp,
 Tileginen arьp, talqan azdar varьp,
 Çeldej çenil işgilikten mizi qajtqan,
 Cuulu-cuunun, tьlьctьqtьn icinde al
 Tьñşar çandьn əmyrдыk muң, zarьn dal,
 Zerigyydən qalqan kənyl çaratpastan:
 Mьna uşyntyp ətkərdy segiz çьlьp,
 Çoqotup əmyryynyn çaqşь gylьp.

X

Suluulardь ancaldь çaratraqan,
 Peşip çyre turqan antip-mintip;
 Otkaz verse daroo ele vat suunqan,
 Ajьpьr ketse—es aluuna qivanqan vek.
 Alardь izdedi al carcavastan,
 Biroq da taştap çyrdy ajavastan,
 Muxavvatьn, acuusun arañ ester.
 Qadimki kəp qonoqtun birine oqşor
 Kecki *karta ojnuna* kele qalat,
 Oturat; bir azdan soң ojun bytət.
 Qoroodon cьqa salьp kete veret,
 Yjynə çetip tьnc al uqtar çatat,
 Bilbejt al ertenkisin turqanьnda
 Keckisin qajşь çaqqa vararьn da.

XI

Biroq da Tanja qъzдын qатын альр,
 Чаş çyрөгү qozqoldu, кер толqонду:
 Qъzдын nazik, qъjal tili anda çаныр,
 Estedі syjkymduy al Tanja çандын
 Aq çyzyn, munduu, zarduu көz qaraşын
 Tattuu, qъzыq, kynesyz тыşкө cumur
 Turdu al, çaş çyрөгү альр ucup.
 Balkim, eski qalyндаqan qъjal, sezim,
 Minutqa qurcar aldъ any eeler;
 Biroq al ojlonvodu aldajмын деп
 Kynesyz көnylynyn işenimin.
 Emi biz tez çetelik vaqca-vaqqa,
 Eki çaş çoluquşqan oşol çaqqa.

XII

Alar turdu uncuquşraj eki minut,
 Biroq da kelip çaqын Tanja çanqa
 Мына mintip Onegin ajты aqa:
 „Maqa siz qat çazqansыз, çaşыгваңыз.
 Oqudum сыгыңыздын асылqанын.
 Kynesyz मुखаваттын qujulqанын;
 Cып oj menep ajtqan sözy eң syjkymduy
 Qozqodu ecaq vytkөл sezimimdi,
 Oşol sizdin munaжым ajtqаныңыз,
 Biroq da men maqtaqым kelbejt sizdi;
 Aжавaj sizge асыр çyрөгүмды
 Özymdy көрсөтөртмүн uqqun çаным.
 Men ajtqan cып сыгымды qавыл алqын:
 Özymdy öкүмүнө tapşыратмын.

XIII

„Өmyryмды yj-byle çejresynde
 Cektөө volso menin bar tilegim;
 Çaqымduu çazмыş qoşso өtkөryyge
 Er, ata voluşuna bul kyndөrym;
 Eger yj-turmuşqa men ajlansam
 Kөz асыр çumqanca men tutqundalsam:
 Qoluqtu qыльр sizden vaşqаны мен
 Ec qacan izdep, таар алbas elem.
 Qur çarqыraq madrigalsыз ajtam sizge:
 Tavыlqan volso menin eski armanым,
 Tandар qana мен çalqыз sizdi çarым
 Qыльр qana alar elem cerduy kyngө,
 Kөrkөmduktyn belgisi qыльр al men,
 Bolqonunca vaqтылуу volor elem!

XIV

„Biroq мен сыrqal ycyn çaralvadым;
 Andaj işke menin bul oj, çаным çat;
 Bekerge pajdasъ çoq uvaralandың:
 Men ec bir anyңызqa arзыvajm caq.
 Işeniңiz (ujatым kepil sizge)
 Erdi-qатын voluu azap volot vizge.
 Qancalыq мен sizdi çaratsam da,
 Kөnykkөн соң oşol zamat taştarmын da;
 Anda ыjlaj vaştarsыз,—көz çашыңыз
 Çyрөгүмды qozqobos al сылынтыр,
 Qajta any quturtar ызalantyр.
 Emi munu текşерip siz көрсөnyz
 Qandaj gyldy Gimenej мына vizge,
 Arnar verer, balkim, al uzaq kyngө!

„Emne var andan çaman bul dyjnede
 Eger şorduu qatъъ көзүп ilbej,
 Arzъbaçan er çenynde yj-byledе
 Qajqъr olursa al kyn, tyn devej;
 Zerikkic eri anъn bilip qadъrъn
 (Biroq da qordop, tildep өз taqдъrъn),
 Aciulu, salqъn, kyncyl çana ar ubaq
 Bolup al unсыz-tiisiz, byrkök qavaq!
 Men oşondoј. Taza, çalyн көnylynuz
 Izdegenbi oşondoјdu mendeјdi taq,
 Aјqъn acъq aqylduu çazъr siz qat,
 Oşovu ele menden sizdin tileginiz?
 Cъn ele dal oşondoј oor çazmъştъ
 Şum taqдъr arnar sizge al çazqanbъ?

„Qъjalqa өtkөп çыqа qajъlyu çoq,
 Emi men çaşara alvajm çan çaңrtъr...
 Men sizdi aqadъzdaј syjөmyn oq
 Balkim da, andan nazik, andan artъq,
 Aciulanvaj sezymdy uquңuz siz:
 Alda nese almaştъrар syjkymdyu qъz
 Qъjalъn çeңil-çelpi qъjaldaгqа;
 Dal oşondoј tal, terek, daraqtar da
 Çaz saјъn almaştъrар çalъbraçъn.
 Dal oşentip өkym qыlqan oqşoјt bul көk.
 Qajtadan da siz syjөrsyz: aјtsam biroq...
 Özyңde ee voluunu yјrөne alqъn,
 Tyşynvөs ar kim daqъ sizdi mendeј,
 Kөr balalyq sizdi keter şorqo syјrөj“.

Jevgenij dal uşundaj nasaat aјttъ.
 Çaşъ aqъr, ec nerseni көzy көrvөj,
 Tatijana anъn sezyn uqup çattъ,
 Araң zorqo demin alъr, qarşъ kelbeј.
 Tanjaqa qolun sundu Oneginim
 (*Eriksizden* boldu bul degendeјin)
 Muңajъr Tanja unсыz qoltuqtaştъ,
 Talqan vaşъn Oneginge al qъjšajttъ.
 Baqça aјlanъr çөneştъ tyz yјynө,
 Keliştъ ekөө birge, ec kim biroq
 Alardъ çemelөony oјloqon çoq:
 Antkeni, eriktyu bir derevnjada
 Var qo anъn vaçъttuu uquqtarъ
 Dal Moskva sъjaqtanqan çoruqtarъ.

Maquldursuz, oquucum siz munuma,
 Qajqъlyu Tanja çanqa өз dosubuz
 Savъr menen vergen anъn çoovuna.
 Çanъnъn asyldъqъn bul çerde biz
 Birinci iret көrvөгөнvuz Jevgenijdin,
 Durus, mъnda qastъqъ kişilerdin
 Aјanbastan volup keldi ar qacan da:
 Çana anъn duşmandarъ, dostoru da
 (Balkim ekөө bir qana nerse cъqar)
 Ar tyrde çamandaştъ anъn alar,
 Ar kimdin necen tyrkym dostoru var,
 Biroq, teңir doston vizdi cъn saqtap all
 Al menin cъn dostorum, çan dostorum!
 Alardъ bekerge men oјqo alvadъm.

Emne? Çəynəcə ele. Uqtatamın
 Qara kynyrt çana qur, boş qəjaldardə;
 Qaşaqqa alıp çana men aştamın
 Çoq dəp men çijirkengic uşaqtardə,
 Çet çerde aldamıçdan çın tuulqan
 Qara qoom taravınan qubattalqan,
 Çe maanisiz iş volovu tetir turqan,
 Çe volovu adersiz bir epigramma,
 Sizdin çaqın çoldoşunuz kulymsyrəp,
 Qadərduu kişilerin çəjrəsündə
 Bolboston acıulu, adam neetinde
 Qatasın çyz aftar tekrerdəp;
 Oşentse da, siz ucun al coq bir toodoj
 Al sizdi syjət çaqşə... bir tuuqandaj...

Demek: Demek: Qadərman oquucular
 Amanvə tuuqanəndəz vaarəşə da?
 Uruqsat qıl: valkim, birəə menden surar
 Tuuqanəndəz qajşə dəp kim volso da,
 Bilgiç kelse tuuqanəndəp kim ekenin—
 Məna məndaj volot *tuuşqan* kişilerin:
 Mildetiviz biz alardə erkeletyü,
 Çaqşə kəryü, çaratuu, ermek etyü,
 Ezelden berki eldin adatyıca,
 Majramdar volo qalsa aqa varuu
 Çe quttuqtar roctodon qattar aluu,
 Dəp çıldəp qalqan başqa ubaqənda.
 Biz tuuralu alar ec bir estebesin...
 Alarqa teñir uzaq əmyr versin!

Antken menen dostuqtan, tuuqandəqtan
 İşenictyü nazik, suluu muhavvatə;
 Ajrıvajsız aqa volqon siz uquqtan
 Qozqoloncul voroon soqup tijse daqə.
 Brasə oşol. Modaluu çaş qufundardə,
 Qəlyətuular tavıjatə, uu-cuularə,
 Aqsəək qomdo volqon varlıq kəp oj, pikir...
 Syjkymdyü çınəş, maməqtaj volot çənil.
 Erdin oj, pikirin qoşsoq vıçqə
 Çoqotuuqə tijş emes al əz kucun
 Ar ubaqta da syjəon çaqşə çarə ucun;
 Məna oşentip sizdin çın çarəndəz da
 Kəz acqanca ojnotor, erkeler çan:
 Syjyü menen ojnoqusu keler şajtan.

Kimdi syjəvyz biz? Kimge işenyügə?
 Kim qəjanat qılvasın keede bizge?
 Ar bir səzdy, ar bir işti tyz əlcəəgə
 Kimge ılaıyq, salıp anı bizdin kezge?
 Biz tuuralu uşaqtə kimder seppes?
 Qamın kəryp bizdi kimder erkeletpes?
 Kimge bizdin kemclik volbosun çat?
 Kimdi qantip ec qacanda çalyqtəvas?
 Ardaqtuu oquucum bul səzymdy:
 Əmyryndy boşqo, beker ətkərbəstəon,
 Qur talaaqə emgeğindi ketirbesten
 Çın egerde əzyne vol, syj əzyndy,
 Bul eç bir tatyqtuu iş: məndan başqa
 Çaqşəraaq ec nersə çoq biz tandaşqa.

Boldu emne çoluquunin natijçası?
 Oj desençi, anь biluu qьjьn emes!
 Aşьqьtьqьtьn esten talqan muңu, zağь
 Qamьqqan qajqьliu ser, ças çandь ec
 Tolqundatuun toqtotroj qojqon da soq;
 Şordu Tanja, çalyndar ot volup çoq
 Qиваныс sөz qumardьn oozun actь;
 Kөzун ilvej сьгьm etpej, uju qactь;
 Den sooluq çьrqalсььq, өmyr guly,
 Cьlmajqanь çana qьzdьn tьncьtьqь
 Qur сьqqan yndəj volup соqqo ajlandь,
 Syjkyndyy Tanja qьzdьn өcty өmyry:
 Dal uşundaj aqval soqur çañь сьqqan
 Kyndyn көzун kynьrt qььp tosup, çarqan.

Attiç desen, Tatijana qattь, soldu;
 Bozorup, ynsyz-tilsiz, өny өckөнl
 Ec nersege көnylyn al salvas boldu
 Çan sezimi çyгөgy volq etpesten.
 Qoңşularь qomrojup vaş çajqaşь,
 Cьjььşьp өз icinen şьvьraşьtь:
 Tanjaqda erge tijer boldu иваq...
 Biroq da çeter emi. Men vatьraq
 Baqьliu mixavvatьn көrky menen
 Aзьгаақ асьp көnyl, qьjal çajьn
 Çajlantьp, çanьmdь da qивantajьn.
 Meni da, syjgөн dostor, ec erksiz
 Ajoо qьtь çyгөgyndy keciriniz:
 Uşuncalьq syjөmyn Tanjanь menl

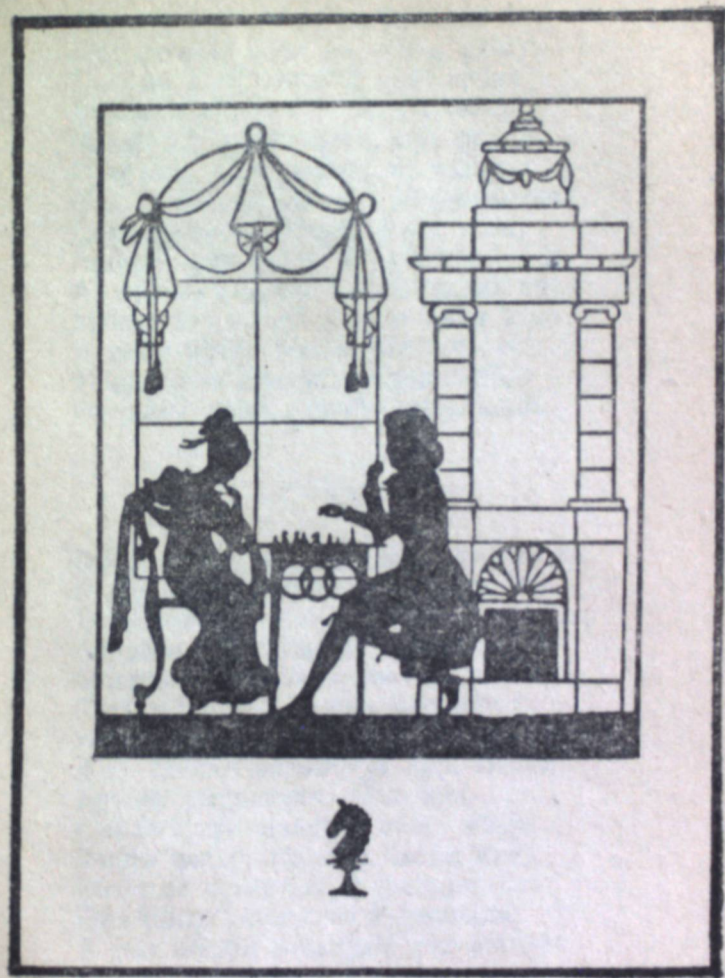
Ças Olganьn sululuqu, көrky menen
 Elçirep kyndөн kыngө esi ketip,
 Vladimir da çyrdy çanь, dili menen
 Braqatqa өзyn өзy tutqun etip.
 Qьz vөlmөsy kynьrtyndө ekөө birdej
 Ar qacan olturuşat vaşьn ijkej;
 Başta alar kyn sajьn erteң menen
 Qol qarmaşьp qoltuqtaşьp, sejildesken;
 Qantsin dejsin? Syjyy menen raqattanqan,
 Oşentse da, qьsqan anь nazik ujat,
 Olga kylsө, volup anьn көnyly şat,
 Vladimir qajbir kezde qajrattanqan,
 Qarmar ojnojt Olganьn saamaј сасьn,
 Çe өbet көjnөgynyn cet çaqasьn.

Qulq, mynөzdy yjрөtөerlyk alьp roman
 Qaj kezde Olgaqa al oqur vergen,
 Şatovrianqа qaraqanda artьq andan
 Tavijattь avtoru көvyрөök bilgen,
 Antken menen eki, yc bettin arasьnan
 (Qьzdardьn çyгөgynө qorquu salqan
 Qur döөdyrөş, volbos bir işti beker)
 Al qьzarьp oquvaj taştap өtөr.
 Oolaqtar alьs vaгьp varььq elden,
 Ojnoşot kylyndөşyp şaxmat birge,
 Stoluna tajanьşьp qaj bir kezde
 Olturuşat ojojo vatьp eң bir teren;
 Alaqdь volup oquu şaşqalaqtar,
 Peşkalardьn ladijasьn ala qalat.

Birgeleşip kelet yığo: yjynde da
 Olğa menen Lenskiy birge volqon.
 Alqomunun varaqına Olganyn da
 Oyn könyldön syret salıy, qozdoqon:
 Syretyn, körynyşyn qıştaqtardın
 Qe Kipridı xram çayın, myrze taşın,
 Qe liraqa oturquzup keptöer çasar,
 Çajmelep aqa azdap volqoç çavar,
 Keede al eskertme varaqınyñ
 İcine vaşqalardan tēmönyröök,
 Qaltırqan al ır çazyr nazıgıreek,
 Ynsyz-tılsız belgilerin qıjalyñan,
 Aqındardın oı, sözdöryñ, uzaq izin,
 Kөр çıdar etse daqı anyñ özyñ.

XXVIII

Siz, albette, ujerddik seikilerin
 Körgöndürsyz aida neci alqomıñın.
 Baş çaqın, añaç çaqın, tıgıraqın
 Çigittet çazyr anyñ qozıñın.
 Mında alar imalibı çaqı menin
 Başıqıca, alqomıyız tıgı menin
 İlat çaqın dostuqın, mında tıgıñ
 Alar volqon urde çaqın, mında mında
 En ulıñel volqon, mında mında
 Qıl çaqın, mında mında mında
 Qıl çaqın, mında mında mında
 En volqon, mında mında mında
 Seul mında, mında mında mında
 Mında mında, mında mında mında

Alvette, bul albomdon tavarsыз da
 Qoş çyrekty çana da çalyп, gyldy;
 Съльць antь mьndaj oqujsuzdar
Syžetyn elgenymcə degen sözdy;
 Mьnda bir askeri aqьn alda qandaј
 Oroј ьгьп çaza salqan ec ujalvaj;
 Çan dostorum oşondoј albomqo men
 Çazqanьma qivanqan volog elem;
 Antkeni aqa işenip көnylymdөн
 Ar qandaј mьqtar ajtqan qur, voş sözyn,
 Meerimduy көrgө qьzmat qьlar kijin
 Aciular kylky menen sonunan el
 Tekşerişpes emneni çazqanьmьdь,
 Ötymduy qalrьtь, cьndь ajtqanьmьdь.

Biroq sizder, tьtьlqan көp-kөp tomдор
 Rajda volqon şajtan kiterqanasьnan,
 Daqь sizder, eң sonun көp albomdor,
 Azartarь ьrlarьnьп aqьndardьп
 Qordoşso da ustalyq menen sizdi
 Tolstojdun şumduqtuu qalemderi,
 Baratьnskiј çazqan çе bir ьr, өlөndөry,
 Alla otunan өrttenyuz oşol sizder!
 Egerde çarqьraqan suluu ajal
Çazdьruuqa albomun verse maqa,
 Önyт qacьp, qьtьrap ketem anda,
 Biroq da çyregymöyn tyvynөн dal
 Qozqolup keter oşol epigramma,
 A sen volsoң madrigalь çaz alarqal

Lenskiј alvotuna җаҗ Olgaнъ
 Җазған emes madrigaldъ ec bir qacan,
 Qalemi muхавvattъ төгүр ань
 Br, өлөny qurcuқан, суипвақан;
 Olga қыз җөnyндө al sözdy uqqan
 Җe sezgen volso vaарън җазған;
 Җандuu sezim toqtolvoj tolqun vasъr,
 Elegija dal suudaj aqat taşъr.
 Мына ошентip sen, Jazykov, şьqtanқан соң,
 Аşьqtъq qaptar senin җyrөгyndy,
 Qudaj bilsin, ьrdajsъң alda kimdi;
 Qьmvat vaaluu elegijaң җьnalқан соң
 Bir kezderde өзyндyn al җайьндън
 Tarixън qolqo alarsъң taqдыьндън.

Aqьгън! Uqasъzvъ? Syrdyy ььпсьм
 Taştaqьн dep vizge vekem vujruq qyды.
 Muңduu ьгдъ, ajtъr ань kereksizin;
 Bizdin tuuşқан aqьндarqa al qьjqьгдъ:
 „Toqtoqula, oј siler, ььңardъ,
 Bir kepti qajta-qajta көр ajtқандъ,
 Otkon ketken җөnyндө da өkyngөndy:
 Җeter emi, ьrдаңыз siz vөtөndy:
 — „Tuura ajttъn, көrsөtөrsyң sen tyz vizge
 Tгиванъ, parda menen qurc qanҗарьн,
 Oј-pikirdin sulq җatқан kapitalън
 Vujrasъң tiriltyuge vardъq җerde:
 Uşundajvъ, җoldoşum? „—“ җоq. Kyt vaşqaca!
 Мыzalar җазqыla ьгдъ oјuңuzca,

Kyrdөldyy җыldaqьdaj җазqьн ьгдъ,
 Murunqu zamanьnda qoldonqondoј...“ —
 — „Җалаң qana saltanattuu odalarьы!
 Җeter dostum, emespi vaаръ oşondoј?
 Oјuңa al satirikтин ajtқан sözyn!
 Җьndan ele җaqьmduuvu senin ycyn
 Qьңqьstaқан muңduu vizdin aqьндardan
 Qui aqьн vөtөн sözyn qur җattaқан?“ —
 — „Arzъvajt ec nersege muңduu ьrlar;
 Bizge аньн qur maqsatъ eң ajanъc:
 Antken menen odalardън maqsatъ аьs
 Җana җaqьş...“ Bul җerde vizge җol var
 Talaşuuqа, viроq men uncuqrajьн;
 Eki qььm voju men talaşrajьн.

Erkindikti җana daңqtъ syjuycy er,
 Dyryldөgөн oјunun tolqununda,
 Җazar ele odanъ Vladimir,
 Biroq da oqucu emes ань Olga.
 Kөzy җaştuu aqьндardън өз җазqанън
 Syjgөnyynyn aldьна oquqanън
 Kөгөн kim var? Җe җurt vizge мындај deşet,
 Dyjnөdө мыndan artъq ььј җоq deşet.
 Җьньнда syjөmandъq eң bir җьrqa!
 Syjgөnyne, talқан аньн көzdөryne
 Muхавvatън, ьгьн aqa bergenine
 Җаръ ycyn өз qьjaldan oquқан җан!
 Al vaqьttuu... syjgөnyynyn oјu daqь
 Tap-taqьr vaşqa menen volso daqь,

Biroq men q'jal'md'yn çana daq'ь
 Tartıptıy tu'p s'g'nd'yn çenışterin
 Oqur bergen çalañ qana oşol qar'ь
 Njanjas'na, çoldoşuna çaş kunımdın,
 Zeriktirgic tuşky tamaq art çaq'ınan
 Maqa kelse al qonşu qalç'braqan,
 Eteginen b'irden an'ь qar'maj sal'ьp,
 Muuntam pijesam menen burcqa arar'ьp
 Çe vol'boso (biroq bul emes ojun),
 Q'jnajm an'ь toloqon qajq'ь, ьg'ım menen
 Tentip çugur öz k'elımdın çeeği menen
 Qorqutam'ın çapan ördök ujur—tovun:
 Tattuu ьrdan s'çqan undı uqur al'ьp,
 Alar usar k'öl çeeğinen duvur sal'ьp,

XXXVI. XXXVII

Qantsin emi? Oneginim? Ajtmaq'sь, ajqaj'ьn'ın!
 Suranam'ın, sav'ьduu sen volog'ьr:
 Oneginin kynd'elyk işin an'ьn
 Çaz'ьp verem men sizge toluq, tyg'el.
 Onegin anaxoretce çaşar turqan:
 Çaj kunı çeti saatta tura turqan
 Çenil-çelpi kijmin sal'ьp al ijnine
 Çen'elg'ön toodan aqqan suu çeeğine;
 Gynard'ın ьcs'ьn al an'ьq tuurap,
 Oşol ele Gellesponttu syzyp ötöt
 Andan kelip öz kofesin icip bytöt,
 Eki zurnal varaqtar'ın as'ьp qarap
 Kijinet al...

Sejildik, oquu, tereñ uju' k'eryu,
 Suu şıld'ьb, toqojdun k'el'ekesy,
 Qaj-bir kezde aq çuımal, qara kezdy
 Qucaq'ına al'ьp an'ь syjur—övuı,
 Çyg'öyn'ö k'öng'ön an'ьn arq'ьmaq'ь,
 Ojdoqudaj tuşky an'ьn aş, tamaq'ь,
 Bet'elk'ed'e ar bir tyste vino—araq,
 Ovocodo oturat çaj varaqat:
 Qasijettyu turmuşu uşul Oneginin;
 Berildi al ec sezvesten bul turmuşqa,
 Esetev'ej vejqam'd'ьq ç'ьr'ald'ьqqa
 Çajd'ın toluq k'erk'öm, suluu k'ep kynd'eryn,
 Unuttu al şaar'ın da, dostorun da
 Majramdan zerikken öz oqattar'ın da.

XL

Biroq vızdin tigi tyndyk çaq't'ın çaj'ь,
 Tuştyk çaq q'ьsq'ь ucun şıld'ьn syret.
 K'erynet da, çoq volot: tansaq daq'ь,
 Munu alvaj mojnubuzqa ar kim bilet.
 Kyz menen demin ald'ь m'ьna asman,
 Kun nuru sejrek tart'ьp, çarç'ьbraqan,
 Ketti m'ьna q'ьs'qar'ьp uzun kyn da;
 Eñ bir s'ьrduu k'el'ek'elyu toqojlor da
 Mundand'ь tuşty quırap çal'ьbraq'ь,
 Keç talaan'ь v'yrk'ök vas'ьp, tuman çapt'ь,
 Qarç'ıldap qazdar ucup q'ьrqaar tart't'ь
 Al'ьsqa tuşky çaqqa: çaq'ın qald'ь
 Adamqa bir qancal'ьq k'önylsyz ubaq;
 Nojavr da m'ьnakej t'ьšta turat.

Таң атты ымырт басқан сууқ тундө:
 Аңызда җумуш суусу васылырт;,
 Өзүнүн ас җансықь менен бирге
 Татақ издеп җолго сықты ас җарысқь;
 Муну сезип, вьсықьынат җол җургөн ат
 җолоосу да устундөгу волуп ең сақ
 җарқан војдон сықа кеет вийик өргө;
 Уј ваққан вадасы да таң ertede
 җороодон ујларын ал ајдар сырајт,
 Туш војқондо тартывады соору дақь,
 Ујларын көлсуқь сууқа сықарвады;
 Уј icinde җивин ијрир бир җыз ыдајт²³
 җысқь тунгө қирви војқон җамсырақь,
 Bet алдында җыздын җаныр җартыдады.

Сьтыдајт ьзқардуу сууқ ајазь да
 Кең талаа кумьстөндү җарқ-җирқ етир...
 (Оқиуцлар кьтөт гьлду: ьларды да;
 Me, emese, ань алқьн тежден җетип!)
 Модалуу parket менен сuluуланқан
 Ақьн суулар муз җамьпыр җарқьрақан.
 Baldar ең бир қиваныстуй җызық қалқ²⁴
 Конјок тевет ун сықарь, музду җарь;
 җызы буттуу, оор салмақтыу қаз җојқондор,
 җардан тушур сууну војлор, сузууну ојлор
 Етијаттықь менен музқа бутун җојот,
 Тајқалань җықьлат ақа вироқь.
 Birinci қар җымьндар тегереніп,
 җыдыздај тушөт җарқа ал себиліп.

Мьндај ивақта җет җерде емне җылат?
 Ојун-кылкы? Ошол кезде derevнјada
 Ec eriksiz көзүңдү көр талдырат
 Anda војқон қур, воштуқь вар нерсе да.
 At миніп җаштар сават ај талаада,
 Biroқ җалпақь, җылықан тақа музда
 Тоқтывој тајқаланат ат тајалақтар,
 җықьлат мьна дејсин оңқосуқтар.
 Tanaalar ујундө тьнс өтсун кунуң
 Oқиқун Pradtь, җана W. Scotti:
 Oқивајсьн, альр җолго текшер расход,
 Асуулан, җегин-иккин, узун тунуң
 Eртер өтөр, ertenki да dal ошондој,
 җысьн өтүр кетер ең бир оңој,

Aйл Goralд өзу волуп Onegin да
 Көр ојлуу җалқоолуққа ал верилди:
 Tura sala қујунуп муздақь сууқа
 Andan соң куну воју ујдө вольду.
 җалқьз өзу есептуу ојго қальр,
 Усу җумур тајақь менен қуралданьр,
 Erteden кеcke җејин билјарда
 Eки җарды бир-бирине tars urmaқта.
 Ақьындар derevнјанын кеци кирет:
 Билјард қалат, unutat тајақьн да,
 Dastorқон җајқан камин dal алдында,
 Al кьтөт: мьна emi җетип кеет
 Lenskij да yc troјka атын җегіп:
 Qana, emi, ватыраақь татақь җејлик!

Çesir qatın Moeta çe Kllko
 Çaqşylap dajardançan vino, araç
 Aqın usyn müzdaç bir vətölkədə
 Stolqo tez qojulqan oşol zamat.
 İpokrena²⁵ sýjaqtuu mөltyrөгөн,
 Orquctap көvyктөнүр таşuu менен
 (Çana aqa, vuqa da oqşoo менен)
 Meni al tutqundady: Al usyn men
 Ajavajmьn qalqan soңqu az aqcamdy,
 Çan dostum bul ajtqanьm ojuңdavy?
 Şorqolop sьjqrduu anьn qujulqanь
 Aqmaqьtь azьnoolaq tuudurvadь
 Qanca boldu taң—tamaşa, ьr, өlөңdөр,
 Talas-tartьş, көnyldyy şirin sөzdөр.

XLVI

Biroq da şuuldaçan көvyk менен
 İcimine araç-şarap çaqpas boldu,
 Andan көry emi men artьq көrөm
 Çanqa çajluu, çaqьmduuraç al *sordo*—nu
Au—nu taqьr emi ice alvajmьn;
 Oqşotomun anь men suluu ajaldьn
 Çarqьraçan, ojnoqtoçon çoruquna
 Öz sөzduy, ters mьnөzduy qьjalьna...
 Biroq *sordo*, dosqo qoşur sen çararsьn,
 Qara, qajsь çana daqь eң соң kynde
 Ar qacan çoldoş volur varьq çerde
 Bizge qьzmat qьluuqa sen dajarsьn
 Çe çajьnca vөlyşkөн kyndөrym voş,
 Çaşa, *sordo*, çaşaçьn sen vizdin dos!

Ot өcty; altьn көmyr мьна anda
 Aqьrндар vara-vara kylgө ajlandь;
 Ocoqtun eң bir soңqu çьluusunda
 Çylyndөнүр ьсьр, iler al parlandь
 Tytyn өtөt truvadan truvaça
 Aqaqtaj idiş stol ortosunda
 Daqь ele şuuldar al qajnar turat.
 Ымыт vasьr, kyugymdөр kectep barat...
 (Emi nege—ajta alvajm мьнда sezir,—
 It menen qarьşqrca dep atalqan
 Bul ubaqtaçь dostor менен men çaratam
 Oturuunu alar менен şarap icip,
 Çana daqь dostorco aldaşьm көр)
 Al emi dostor mintip syjlөşөt кер:

XLVIII

„Qoңşu qьzdar qandaj eken? Tanja qandaj?
 Şoç Olgaң senin alda qandaj eken“—
 —„Maqa daqь staçanqa quj çartьlaj...
 Çetet, dostum... yj ici aman esen;
 Ajttь salam vaarьda arnar,
 Ax, dosum, Olga eң bir suluulanqan,
 Kөңyl, oju çana da teşy qandaj!
 Bir kyny viz alarqa varsaq qalvaj;
 Kөrөrsyң varsaң eger sen al çaqqa,
 Antpegende, çanьm dosum ojlo өзyң;
 Alarqa eki çana sen көryndyң
 Andan soң көrynbөdyң kelip vaşqa:
 Мьна, qara... qandaj volur mentantьdьm
 Keler kyngө sen alarqa saqьrьldьң“—

— „Menbi?“ — „Oova, sen, volot eken
 İşembi kyny Tanjanın tuulqan kyny,
 Enesi, Olga seni saqır deşken
 Sever çoq sen varbasqa oşol kyny“ —
 „—Biroq da anda qalq eñ көр volor
 Tuş-tuş қаqtan ar qandaj қан toptolor...“ —
 — „Ec kim volvojт, көzym ақа çetti dosum!
 Öz vylesy. Başqa qandaj kimder volsun?
 Baralьq, maqul volsoң sen munima!
 Emne dejsin?“ — „Men maqulmun“ „Raxmat қаным!“
 Bul sözdy айтр ақын өз staqанын
 Boşottu қоңсу қыздын urmatына,
 Andan соң Olgанын қажында ал
 Sez vaštady: aşьqtьq degen oşol!

L

Qubandy al. Eki çuma ötyu menen
 Keldi анын vaqтылуу mezgil kyny.
 Nike vujrup çardy syju ыгь менен
 Bal tатыqan muxavattын таçь, guly
 Kytty al qubantuuqa aqьndь da.
 Gimendin dalalaty, mun, zarь da,
 Zeriktirgen, көnyl suuqan көр kyndөry
 Taptaqьr tyşynө анын ec kirbedi.
 Antsek da viz Gimendin duşmanьnda,
 Çalqьz qana ezyvuz yj turmuştan
 Kөrebyz syretterdy қан carcatqan,
 Lafontendin çaratqan romanьnda²⁶
 Şorduu Lenskij қаны менен таqьr, vutyn
 Al tuulqan dal uşundaj ömyr usyn.

Al syjyldy... dal uşundaj cьndьqьnda
 Qьjal qьldь çana tartь çьrqaaldь, vaq.
 Kim тыңcьtsa suuq, salqьn aqьyn da,
 Kim verilse—işenimge—seksiz raqat.
 Mas volqon çoloocudaj qonur çatqan,
 Kөnyldyn çьrqaalьnda тыңcьtьq tapqan,
 Oqşor al eñ bir nazik көpөлөkke,
 Çe çazdaqь çavyşqaq vajcесekke;
 Biroq da vajquş oşol volçor bilse
 Bardьq işti vaşь анын aяlanbasa,
 Byt qьjnalды varьq өз maanisinde.
 Çan çyregyn taçrijьba, iş muzdatsa
 Tyşunьu da ec ubaqta unutpasqa!

Ее, менін Svetlanam,
бул қорқунuc тыштерды билегіні!
Zukovskij.

I

Çер қара, кун сајыттај волур асық
Кузу болду ең узақ ошол сылдып,
Қысты кутты тавјат қолнун асыр.
Қар тысты араң қана јанvardьн
Үсунсу туну, ојқонур ертең менен
Татјана көзун салыр тerezеден
Көрды ошол қороонун, вастырмаһн,
Вақса қороо, уј устунун ақарқанып,
Terezege сонун сајма қооздолқон,
Қыстың арпақ кумысыне вақ оронур,
Қороодо сақызқандар усур қонур,
Тоолор да қарқ-қurt etip myлдө оронқон
көз ујultқан, қыс қасақан муз кilemге.
Кун сајыттај, арпақ көр қар вардық çerде.

Qыş тышты!.. Krestijan da saltanattap
 Сана менен çол çапыртыр отун tartat;
 Аты анып qarqа ватыр, tajtalaqtар,
 Араң zorqо bir de çelip, birde basat;
 Iz тышугур мамықтај çумшақ qarqа,
 Qıjundatыр ketip varat сымбет арва;
 Ton kijir, belge qызы qurun qurcar,
 Al çaqьnda jamşik varat atьn ajdar.
 Cırqajt мына bir yjdyn valasь da
 Qоşqон atqa oqşotup çalqьz өзyn,
 Canasьna oturqузup өз kуcyгyn;
 Yşydy vul tentektin varmaqь da:
 Qolu oorusa birde ыljajt, birde kylöt,
 Enesi da terezeden any tildejt.

Biroq, balkim, мына uşul сыjaqtanqан
 Kөгynüşter sizdi өтө qызыqtыгvas:
 Bular özy төмөнky tavijattan?
 Suluuluqu any мында көр emes, az.
 Çыльпыр теңirimdin шыqь менен,
 Bir aqьndьn qоуз, көркөм sözy менен
 Bizge sonun сыrettöldy birinci qar²⁷
 Qыş qызыqь, көгynüşy—vaarьn da al,
 Sizdi al tutqun qыlat, men işenem,
 Сыrettөр çalynduu ыг, өлөңdy
 Canalar da çaqьыraaq sejilderdi;
 Biroq da any çе seni менен
 Kүгөşуuny qaalavajm aзыгьnca,
 Fin qызыльпын syjgen çaş bir ыгсьыпca!²⁸

Tatijana (orustuq çаны менен,
 Negedir al өзyn da bilbeј turqan)
 Özynyn savьь suz öny менен
 Orus eli qыşьn al syjө turqan:
 Aq qыroolu qыştьn ajaz suuq kynyn
 Canalardь, tynky taңdьn qызqыlt nurun,
 Kөгyş tartqan көр qarlardьn çarqьraşьn,
 Kresçendik kecterde tyn qaranqысьn.
 Öz yjyndө uşundaj kecelerde
 Eskice saltanattuu oјun salar:
 Bar qoroodon qызmatсь көр ajaldar
 Coqulup telgө salat selkilerge,
 Çortuulcul askeri er çорушат
 Çыl saјьn any qызqа ыjqarьшат.

Murunqu өtkөн eldin ыгьтынан,
 Telgөsynө, тыsynө, kartasьna,
 Ajdьn aldan көрсөtkөн qavaгьna,
 Cьнь менен işengen Tatijana.
 Qorqunuc tyрdyу belgi daqь çыşaan
 Alda neni bildirip, aqa uquzqan;
 Barьq çerde çomoq volup çaşьыqca,
 Çalqan sezim çaş çyгөгyn qыsqan qanca.
 Qыльqtuu мыşьq çatыр pec ystyndө
 Мыjolor betin çuusa butu менен:
 Çeksiz al belgi volot, aldan bilgen
 Kelerin qonoqtordun çaqьn kyndө,
 Birden, Tanja, asmanda sol çaqьnan
 Kөгyp qalsa qоş myjyзdyу aj туulqan,

VI

Tatijana qaltıraqan qanь qasьr,
 Egerde kypyrт tartqan көк çyzyндө
 Çыldьzdar otun sacsa ucup-aqьr:
 Ojdonqon Tatijana төşөгүндө
 Oşondo qьsьlьr al alda nece,
 Qujulup çerge çыldьz тыškөngөcө,
 Tilegin aqa ajtьr şьbьraqan.
 Egerde qajda bolso birer çajdan
 Qara monax cьqa qalsa vet aldьnan,
 Aj talaada qojon cьqьr çе kezdeşe
 Toroj curqar aldьnan өтө ketse,
 Es ucun bilveј, Tanja, qorqo turqan,
 Qajqьlun sezimдеgi ojqo qalьr,
 Bir valaapьn volorun kytcy apьq.

VII

Qantsin al? Eң bir qoortuu qorqunucta
 Tatijana sonun, көrkөm sьrdь tapть:
 Dal oşondoј qarşьlьqqa vaş ilgizip
 Qьlьr vizdi tavijat tek çarattь.
 Ajt kyny mьna boldu. Boldu şattьq!
 Tөлgө saldь, valьn actь qur, çel çaştьq
 Ec nerseni qьzqanьr aјavastan,
 Ömyry çatat apьn ceksiz, tьpsyz
 Çarqьrap vet aldьnda, dal alystan,
 Valьn acat көz aјnekcen qarьlьqta
 Qojularьn sezip көrgөн taqta, taşqa,
 Ötkөн nerse emespi kelbes qajta;
 Vaarь da bir: alarqa umyt, tilek
 Çaş valadaј vьldьrap qalp ajtat ker.

VIII

Tatijana tandanьr көzyn salьr
 Olturat erip çatqan şamdь qarar:
 Şam daqь saјmalanьr taң qaçajьr
 Alda neni qьzqa ajtьr qavar qьlat!
 Suu menen tolturulqan tarekeden
 Cьqa kelet şakekter kezек menen
 Öz şakegin Tatijana qoluna aldь
 Murunqu өtkөн zaman ьrь ьrdaldь:
*„Al kezde tuçuqtardьn vaarь da vaj:
 Kyrogөн kyrek menen alar kьmys;
 Kimge ьrdasaq, oşoqo dañqda ьrs!“*
 Biroq da çoqotuunu arnaqandaј
 Aјanьctuu uşul ьrdьn ovonu da;
Mьşьqqa qьzdьn çaqьn çan, oju da.²⁰

IX

Ajazduu tyn; saјttaj asman acьq,
 Suqtandьrьr çarqьraqan көktyn puru
 Aqьrьndar көşyr aqat, тыnctьq vasьr...
 Ylvьrögөн көjnөk menen cьqat özy
 Tьştacь keң qoroqo Tatijana,
 Kyzgysyn tutup көzгө, qarajt aјqa;
 Biroq da kyzgy icinde kypyrттөngөн
 Munduu aј çalqьz özy dirildegен...
 Toqtoj tur! Qar qьsьrajт... kim keletat?
 Qьz aqa ucqan quştaj kelip çetip,
 Coordun unynөн da eң bir nazik
 Yn menen qьzdan mьndaj suroo cьqat;
Aтьñz kim?²⁰ Al kişi qьzdь tikter
 Beret çoop: Aтьm menin Agafon,—dep.

X

Tatijana, njanja bergen keleş menen,
 Ojlonur bal acuuqa tynde turqan,
 Stoldu eki qana idiş menen
 Монсоқо дајардоону ал вујурқан;
 Танјаға қорқунуцтuu boldu biroq...
 Мындағы Svetlana çenynde ojlор
 Kettim qorqur... Ajla çoq antregende...
 Tanja menen viz acavъz valdъ birge.
 Çibek qurun cecip turup Tatijana
 Cecinip teşegyne çattъ varъr,
 Lel da anъn vaş çaqьnda tur aјlanъr,
 Мамьqtuu çastъqьnъn dal aldьnda
 Qatъlъr qьz kuzgysy çatat al da.
 Boldu çьm-çьrt. Qaldъ uqtap Tanja çan da.

XI

Şumduqtuu bir tyş kordy Tatijana,
 Tyşynde al çalqьz vasъr vara çatqan
 Sьjaqtanat qar vasqan keç talaada,
 Aјlanasъn munđuu inir qurcar vasqan;
 Aldьnda dөwө kyrtky qar da çatqan,
 Sel aqat qьşqь ajazdьn salqьnьnda
 Yn cьqarъr ijriliр, tołqundanъr
 Tөw өrkөctөp, qajnar, kunyrt, quzqundanъr;
 Muz menen eki sөjkө çelimdegen,
 Qalt-qult etip qooptuu bir көpyre da
 Salъnъr turat seldin dal ystynde:
 Bet aldьnda көk irim da tegerengen,
 Tatijana kelip anda tura qaldъ,
 Esi cьqьr, elender esten tandъ.

Өкүнүстүү аягың секildenip
 Татijана аяң сууqа көр парданат;
 Çан көрүпөйт, qана еми çақыл келир
 Bet алдыңнан kim аqа qолун sunат?
 Kүрткү qar бирден туруп qымыдандь,
 Kimdir бирөө ал çақтан сыqа qалды:
 Saqsajqan соң бир аjuu ал көрунды;
 Kөтөгүр qurc тырмаqtuu бутун qызqа
 Аjuu sundu; Татijана сьтырqаныр
 Qалтыраqan qолу менен çer таяныр
 Qорqон vojdon çygyrup attандь алqа;
 Qорqо-qорqо, араң-zorqо өтту суудан,
 Qactь, biroq kelet аjuu art çақынан.

Ватыньыр art çақына qарај албай
 Татijана qорqup, шаşыр, тез çygyргөн,
 Biroq da camaşь çоq ec бир qандај
 Qutuluuqа çyndуу vараq bul lakeјden;
 Аjuu kelet tarpalaңdap art çақында,
 Qалың toqој, qараqajь bet алдыңда
 Qаваqып сьтыр турат өз көркүндө;
 Tal, terek, qajьп, arca, qараqajьп
 Ең çоqоrqu ucunup arашьнан
 Tүndүп çагық nurlагы сасыраqан;
 Çол çоq; ој, сиңир, qarандь—vitalардың
 Ваагы да voroşoqо көмулыşkөн
 Bастыгыльр tereң qarqа сөмулыşkөн.

Toqoqo kirdi Tanja, ajuu artında,
 Tizesinen qorqoq qarqa Tanja battı;
 Tal, terektin buralqan сырьоqь da
 Birden toqor, qьzдын mojnun ilip tarttı;
 Се altın сөjkөsyn da çulup alat
 Се qьzдын suu başmaqь qarda qalat
 Аньп nazik butunan şьрььльп;
 Се çerge qol çooluqu ketet tyşyp,
 Samasъ çoq kətoryugə anь çerden,
 Qorqot; ajuu kelet eercip birge,
 Qaltьraqan qolu menen, çoq degende,
 Ujalat etek, çeңin kətoryudən.
 Al çygyrət, ajuu qalvajt art çaqьnan
 Qacuuqa da, qьzdan emi ketti darman.

XV

Çьqьldь qarqa kelip, ajuu birden
 Qьzдь сарсьр kətördy da tyz çenöldy.
 Tatijana es-ucun ec bilvesten
 Demi vytyр, arqasьz vuqa kəndy;
 Qьzдь alьp ajuu kelet toqoj menen;
 Kəryndy bir çer tam yj raqtan birden,
 Tegerek тыс, çer tam yjdy varььq çaqtan
 Aj talaanьп көр qarь qurcar vasqan;
 Çalqьz oq terezeden çarьq сьqat,
 Çer tam yjdə ьзь-сuu, qьjqьььq, кер;
 Ajttь ajuu: *qudamдын ужу ишul*—der.
 —*Çьльноqьп тына ишунда се и азьгааq!*
 Ajuu tyz çer tam yjgə vasьp vardь,
 Qьzдь al ulaqaaqa taştaj salдь.

Esin çьjдь, Tatijana көzyn salьp:
 Qarasa, ajuu çoq; yjdə çatat,
 Əlyk көmyu соқuluşu сьjaqtanьp,
 Тышта uu-сuu, stakan yny сьqat;
 Qьмьндаj oqo alvaj munun vaarьп
 Şьqaaladь çaraqadan al aqььп;
 Kərdy emne? Stoldu qьrqa cetter
 Olturuşat çelmequzdar tegereketp:
 Аньп бирөө uј myjyzdyu, it murunduu,
 Qoroz vaştuu бирөөнyn vaşь daqь,
 Olturat teke saqal alvarastь daqь,
 Turat çana senek сөөк tekevьirdyу,
 Qujruqtuu ergeçeli al da мьнда,
 Cala мьşьq çana cala turna da.

XVII

Мьндан qoortuu, мьндан da şumduqtuuraaq:
 Çərgəmyşкə мьпakej sajan mingen,
 Adam vaşь kijip alьp qьzьl qalpaq,
 Qaltьldap qaz mojnunda tegerengen,
 Qana тын сьтыратьp, qanat vulqaj,
 Çөгөлөp çel tegirmen vijlejt тыпvaj!
 Qol savuu, ьr, ьşqьььq, kylky, yryu,
 Adam emne sözy çana da at dyvyrtь!st
 ojlondu eken Tatijana:
 Bul olturqan qonoqtordun arasьnan
 Kim syjkymdyu, kim qoortuu ekenin al,—
 Romanьmьдн gerojun taanьqanda!
 Stoldo Oneginim тыс oturat,
 Astьrtan eşik çaqqa көzyn salat.

Al icse: vaarъ icet, qьjqьrъsat;
 Qavaqьn cьtьp qojsso: tьnc voluřat;
 Al kylse: Alar daqь qatqьrъsat;
 Anda Jevgenij xozjain ekeni anьq,
 Qorqrojt Tanja murunqudaj emi ancaьq,
 Bilyuge qьzьqьnlьp Tatijana
 Eřikti acьp kerdь bir az qana...
 Eşikten birden soqur qatuu řamal,
 Qaranqьlar ecьrdu tynky řamdь;
 řinderdin řajkalarь řařьp qaldь;
 Onegin ottoj řanьp stoldon al—
 Tura qalьp qьjqьrđь, zaarьp cactь,
 Vaarь turdu, Onegin eşikke vastь.

XIX

Qorqunuctuu boldu qьzqa, Tanja řařьp,
 Umtulur qьldь araket al qacmaqьcь;
 Biroq da darmanь coq; řan talařьp
 řulundu da, boldu řana qьjqьrmaqьcь:
 Bytty yny; Jevgenij eşik tyrtty,
 Al acьlp řin-perinin kезь tyşty
 Turqan qьzqa; cьqtь řaman qatqьrьqtar,
 Barьq řaqtan qьzqa tyşty kезь qarařtar,
 Qьjřьq tumřuq, iřri murun, tujaqtuular
 Coq azuular coq-coq volqon quřruqtar da
 Iřri myjyz, sөлөket, senek varmaqtar,—
 Vaarь da qьzđь řapьrt kersetyřet,
 Meniki al!—dep qьjqьrьp, tyrtkylöřet.

Meniki!—dep acuulanьp ajttь Onegin,
 Birden řajka vaarь da qajьp boldu,
 řan dostořu menen birge suuq tyndyn
 Icinde Tanja řalqьz ezy olturdu,
 Onegin, Tanja řandь qořtop alьp,
 Aqьrn yj vьrcuna alьp vaarь²²
 Olturquzdu qalt—qult etken orunduqqa,
 Eңkejtti vařьn daqь Tanja řaqqa,
 Olga birden kirdi eşik serpe salьp,
 Lenskij da qoşo kirdi; yj řarq etip
 řarьq boldu; Onegin qolun serpip,
 Tiktedi da al eköony ottoj řanьp,
 Caqьvaqan qonoqtoron sөkty řaman
 Araң zorqo demin alьp řatat Tanjan.

XXI

Čançal ketti kycөp; birden turup Jevgenij
 şart suurup uzun vьcaq qoluna aldь,
 Kөz alqanca řaralandь al Lenskij,
 Qorqunuctuu volup tyn qojuulandь
 řer tam yjdy titiretip, cьqtь bir yn...
 Tanja cocup ojqonup kезьyn actь...
 Qaradь, tyřkөn řarьq vөлmөsynө,
 Qьroo vařьp, muzdar toңup terezegе
 Altьn taңđьn qьzьl nuru ojnojt tyşyp;
 Acьldь eşik; al řaqtan kirdi Olga,
 Sьjaqtanьp tyn řaqtaqь Avroga,
 Keldi al cavijekejden řenil ucup;
 „Qana,—dedi:—řanьm maqqa ajtcь vьgьyn?
 Tyřyңde bildiң emne, Kimdi kerdьn?”²³

Biroq da, siḡdisin al ec vajqavaj,
 Kitevin çatat qarmap tēşegünde
 Ysty-ystynē kitevin al varaqtaj,
 Olgaqqa sēz syjlēvōjt taqyr virde.
 Icinde vul kiteptin volboso da
 Kēp ʕazyqlan aqyndyn tattuu oju da,
 ʕe eḡ syn daanʕşmandyq, ʕe bir kartin,
 ʕe volboso Virgiliy ʕe al Rasin,
 ʕe Skott, ʕe Bajron, ʕe Seneka,
 ʕe modaluu zurnalyn ajaldardyn
 Birin daqy oquvaj qyz alardyn:
 Oquqanʕ, dostum, anʕn M. Zadeka—⁸³
 Xaldejlik daanʕşmandyq velymcōsy
 Bal acyr, tuşty ʕorup veruycysy.

Myna uşul eḡ bir tereḡ syqarmanʕ
 Aʕyr kelgen el qydyrtan bir soodager,
 Bir kynu eendetip myna anʕ
 Tanja usyn kōrsētur al der verer.
 Buqqa qoşur, ʕyrtlyqan *Malvinanʕ*
 Daqy da ʕarʕm somqo sattʕ anʕ,
 Al aqsanʕn ystynē aʕyr ystōk
 Sattʕ ajant kitepterden bir coḡ kiter,
 Til kitevin, daqy eki Petriada,
 Marmonteldin usuncy tomun daqy,
 Kijincereek al Martyn Zadekanʕ
 Qyzyq kōgur ʕarattʕ Tanja ʕan da
 Bar qajqyşyn Tanjanʕn al tarattʕ,
 Ajrylvaj uqtaqanda ala ʕattʕ.

Tʕnʕytrajt kōrgen tuşy qyz kōnylyn.
 Qandaj tyrdē tuşynōryn vilbej anʕ,
 Qorqunuctuu qyjalдын maanʕ sēzyn
 Tatijana tarmaq boldu izdej anʕ.
 Tatijana qyşqaca vaş vaşynan
 Alippelik tartip menen tava turqan
 Sēzdy: toqoj, voroon, şajtan, qaraqajdy,
 Inir, kirpi, alvarstʕ, ʕin, şamaldy.
 Kōryrē, vaşqalardy. Tanja ʕandyn
 Şektengenin cecē alvaj M. Zadeka;
 ʕaman tuş işendiret qyşqa al da
 Kēp qajqylyu ʕerlerin vilip anʕn.
 Tatijana myndan kijin bir nece kyn
 Tʕnʕvady sanaa tartyp ojlor tuşyn.

Myna oşol qyzy kyreḡ qolu menen⁸⁴
 ʕyqalardyn taḡ erteḡki aqyly taḡ,
 Özy menen birge eercip syqa kelgen
 Syqqan kyndy qivanʕctuu majramdady.
 Larindardyn yjunde ertedenoq
 Qoşulardan ʕyjnalʕr toldu qonoq;
 Balday menen keldi arava da
 Cymbet, arva, drozka canalar da,
 Aldaqy yjde vaqa-şaqá, ʕzy-cuular,
 Kelgen ʕandʕ tosyp aluu, qonoq yjde
 Kucyk yret, qyrdar da ũvyşyude,
 Bosoqodo qatqylyq, cuu, tʕqylyş var,
 Baş ijişet, qonoqtar da şvʕraştʕ,
 Balday ʕjlar, njankalar da vaşydaştʕ.

Özy menen semiz çarın alıp birge
 Qonoqdo çoon Pustjakovda keldi mında,
 Qajırsı muçıqtarğa bolqon al ee
 Sın xozjain Gvozdin da keldi bul da;
 Aq cactuu qoş cal, kempir Skotinder,
 Otuzdan eki çaqqa sejkiler
 Bolqon vıtkıl valdar daqı varıyq çaqta,
 Ujezddik al frantik Petuşkov da,
 Atalaş tuuqan aqam Bujanov da
 Kozırjoktuu³⁵ kartuz çana kijip mamıq
 (Alvette bul taanış sığar sizge anıq),
 Otstavnoj sovetnik Fljanov da
 Uşaqı, eski mıtam çurt qurutqan,
 Çana ac kez, paraqor sın ölerman.

XXVII

Bylesynə qoşulup Panfila Xarlikovdun
 Quudul mosije Trike da keldi birge,
 Çanı kelgen özünən al Tambovdun
 Ajnek kijip, çeerde sac—parikte.
 Sılyqı al frantsuz, çentegynə ırın salıp
 Tanjaqa, keldi arnar anı alıp;
 Bul özy valdarğa da taanış ovon:
*Réveillez vous, belle endormie...*³⁶
 Eski ırılar ortosunda, almanaxta
 Basılıqan dal oşondo uşul ır da;
 Trike, sezgic aqın, ne qısaq da,
 Brdı taar sığardı sın çarğqa,
belle Nina degen oşol sez orduna
belle Tatiana degen sezdy qojdu anda.

Mıpakej şaarınan da çaqın çerdin
 Vışır çetken selkilerge volup kumir,
 Qıvanırsı ujezddik enelerdin
 Keldi mına rotalıq bir komandir;
 Ax, polkovoı muzıka da voloru anıq—
 Çıverdi dal polkovnik anı mında!
 Qandaj şattıq, qıvanıs: volor val da!
 Selkiler kyn muruntan sekirişti;³⁶
 Tamaq da kelip qaldı, qoş-qoş tartıp
 Çenəşty stol çaqqa qol qarmaşır.
 Tanjanı qızdar qışır imerişti,
 Erkekter mandaj-teskej olturuştı,
 El vaçıdar oltura coqunuştı.

XXIX

Birtike sözdər tındı syılər çatqan;
 Çer çatışat. Sın qasıq tarekalar
 Tuş-tuş çatqan yn salıp şıldırıştı,
 Qadırsı şıqıradı rjumkalar.
 Qonoqtor kecikpesten azdap-azdap
 Qızışır kucıldəşty sözdy baştap.
 Uquşrajt birin-biri, qıjqırışat,
 Çarıdap söz talaşır qıjqırışat.
 Açıldı birden eşik... Şaşraj vasır
 Lenskiı, Onegin da kelip kirdi,—
 „Ax, qudajmı!—dedi xozjajka;—alar keldi!“
 Qonoqtor sıqılıştı eñ bir şaşır,
 Çet çaqqa sın, ajaqtı çıldırıştı,
 Çadırsı, eki dos da olturuştı.

Betme-bet Tanja çanqa olturquzdu,
 Tañ ertenki ajdaj bolup qız qıvardı,
 Dirildep qasır çyrgen bir vılanqa
 Oqşor Tanja çigitke kóz salvadı.
 Dyrkyröp qumar otu qızda çanat,
 Demı qıstar, konyly da ters ajlanat,
 Eki dostun eles qıvaj salamdarın,
 Çaşın kózden aqızuuqa turat dajın,
 Çyqyluuqa es-ucun bilbejt talır
 Мынакеј şorduu Tanja dajar turat,
 Biroq al savır qylır, qıldı qajrat,
 Arañ-zorqo Tanjanın oozu varır
 Amandaşuu eki sözdyn vaşın qurur
 Ajttı da, stolunda qaldı olturur.

Kөptөн veri çaratpaqan Jevgenijim,
 Qызdardın qajqı, zağın, kóz çaştarın,
 Kyjyt tartır, muçanqan көгүнуşын;
 Vaşınan өtkөrdy al munun vaarın.
 Qызьqo al, kelip мындај соң bir tojqo
 Dirildegen dart, armanın көгүр qыздын,
 Öкүнүр төмөн salır eki көзүн
 Al qызardı. Çana da qыçыrlaır,
 Lenskiјdi boldu al өсөştүrmөk,
 Ant icti andan qajta aluuqa kek.
 Emi al kyn muruntan соң qıvanır,
 Мында kelgen butkyl oşol qonoqtordu
 Şыldындар karikatura al ojlundu.

Albette—kөp ijmengen Tanjavызqa
 Jevgeniјdin көzy çalqыз тыşkөny çoq;
 Keltirilip majлуу samsa bul arada
 Sөz, көzdy qызьqtırdı oşol biroq
 (Şorqo qarşы, көр salınqan tuz samsaqa);
 Oozu bekem saqызdalqan butylka da,
 Çarkөp menen blan-manze arasыnda,
 Keltirişti tsimljanskiј vinosun da;
 Şaq tizdi uzun, qыsqa rjumkalardы,
 Eñ qыnaptuu belindeј volqon senin!
 Zizi, kohar—çaratqan çanым menin,
 Berdim saqa kynөөsyз ыrlarымды,
 Muxavvatым aldaqь gylım sensin,
 Mas qylqan menin oşol kişim sensin!

Oozu asыр ымдаşan тықындардан
 Butylkada көвүrdy vino, араq;
 Trike da qompoјur urmattanqan
 Ыр ысун көптөн veri көгүр azar;
 Olturqan çerinen al tura qaldı,
 El uncuqraj vaarь aqa көзүн saldı
 Olturat ыыq etpesten ojqo qalır.
 Trike buruldu da qыз çaqыna
 Darыdar, ығын burur ыrdadı al.
 Qыjqығыр, qol savuular, boldu alqыstar
 Ысьqa vaşын ijdi Tatijana.
 Aqын uluu bolso da özy vaştar
 Tost көтөгүр, ығын verdi qызqa arnar.
 Boldu qызuu quttuqtoolor, көр alqыstar.

Ваарьна айтты ырақмат Татияна;
 Көзу саянар, қысылыр өңу қасты
 Јевгеніј кіріп келген кезде мына.
 Қысылыр ужалқаньн қыздын ваярар,
 Онегин турду ань істен аяр;
 Үндөвөј Танја саянға іјді ваşьн,
 Біроқ да Онегин өз көз қараşьн
 Өзгөртүр ең шүмдуқтауу назик қылқан
 Болдуви екен сын елсіреп кеткентіктен,
 Се қылықтауу қызға қылқан tentektіктен,
 Еріксиз, се еріктуу ваярқашьнан,
 Біроқ көзу назиктікті сын билгизді:
 Танја қыздын сүрөгүнө саян киргизді.

Дуу келіп турду ordunan er, ајалдар,
 Сөнешту қоноқ ујғө top-top volup:
 Аарьлар да ујры менен ar bir сьлдар
 Antip сьқат ујуқунан ucup қонup.
 Мақтаşьр мајрамдуу vul tamaqtь,
 Қоңсуға қоңсу енкејіп сөздөр айтты.
 Ханьмдар olturuшту pec саяннда,
 Қыздар да şьвьрашту уј вурсунда,
 Ортоқо саяыл stol кең саяышту:
 Қарттардын boston саяна lombьрларь,
 Bul кынгөсө атақтауу vисталарь
 Қызыққан oјундарьн сақьршту;
 Bir tuқumdan bir vьлөөдөн vular ваарь,
 Ac көздық zerіgyynyn ulандарь.

Мына vist geroјloru—қармань
 Ојнор өтты сегіз robert oјундарьн;
 Сегіз ірет алмаşқанда oғундарь
 Саяда келді. Men өзүм да саратамьн
 Күн meзgilin тыşky сая tamaqqa
 Қарар турup vilyuny мен қайсы uвақта.
 Derevnjada uвақьт vilyu қылып emes:
 Қурсақьвьз—vреget verer кеңеş,
 Ајтмақсь, dal ұшунда мен ајталып:
 Ar қасан өзүм саярған ыларьмда,
 Көр сөзду сүргьзөм мен тој сақьнда
 Vinonu саяна tyrduy tamaq саян,
 Qандайсьң sen, сарьлөоосу alla Omir,
 Sen, otuz қылымға да uluu kumir!

Сая верішти: қыздар да адеp менен
 Talenkesin араң-зорқо qолқо alat,
 Ешikten узун zaldan мына virden
 Сапырьр fagot, fleјta упу сьқат.
 Okrugduq шаarlarda paris delgen
 Petuşkov да quваньр сая менен
 Ромьн таşтар, Olgaға al vasьр vardь;
 Lenskij да сақьрды Танја сандь,
 Anda турған voj сөткен Xарlikova
 Degen қызды tambovduq aқьн альр
 Сөнеду ајлап-көсөк oјун сальр,
 Бујанов менен ketti Pustjakova,
 Сасылды vardьқь да, қылыдајт zal,
 Baştaldь көрky менен сарқьрар val.

Мъна уşул романьмдън ваş çақьнда
 (Birinci depterime көзүң салқьн)
 Оқşотом деп мен анъ дал Алванча
 Сырөттөр Петербургдун çаздым валън;
 Бироқ да, тыңсымды алып қалдарым,
 Мақа тааньş ажалдардын тик буттарын
 Estejmin деп алек волуп қыналқаным,
 О, буттар, çeter emi адаşқаным,
 Çоққо тыşкөм сиздин икке изиңизге
 Туруқсуз валалықтан сырыşьма
 Mezgil çetti ақыдуу волушума,
 Çай сөзды, іşimdi мен тызөтуге;
 Мъна уşул беşinci depterimden
 Tazalajьн анъ мен сегинүүдөн.

Çаş өмырдын қижуну сыжақтаньр,
 Бир тырдө, бир қалырта ақысызда,
 Valstьн ундыу қижуну сарқ аяланьр,
 Bijleşet қоş-қоş волуп буту тыңбай.
 Kek алуунун минуту çақьндаşьр,
 Onegin кылымсырөп аттар ваşьр
 Keldi Olgaqa. Daroo анъ илir алып
 Bijledi қоноқторду сарқ аяланьр.
 Andan соң оғундуққа алып вагьр
 Olturquzdu; айтть сөзды андан-мьндан
 Eki минут өткөндөн соң дал ушундан
 Ketti дақь валс вилер Olgань алып;
 Вагьр да таң қалыştь. Lenskij да
 Turat өзы өзыне ішенвей да.

Başaldь mazurka da. Bir zamanda
 Mazurka da kyrkyрөп çаңқырақан,
 Barlyқь да титiregen соң-соң залда,
 Parkette тақалар да сықьылақан,
 Silkingen, қалтырақан тerezeler;
 Азыр ваşқа: ажалдардај emi биздер
 Çылавьз lak çавылақан çьлма edende.
 Бироқ шаар, derevнja, çet çerlerde
 Mazurka da çоқотрој kele берген
 Özynyn оvol ваşқы көркөмдыгун
 Тақаларын, muruttарын, sekirgenin
 Öз çайьнса қалтырақан ваарын bekem!
 Alardь өзгөртпөгөн оşол moda,
 En соңу rossijандьн çer-dartь da.

Вујанов—өлөрман менin ақам,
 Танжань Olga менен алып keldi
 Oneginge; Evgenij en бир ьлдам
 Olgань қоşтор алып çөнөј verdі;
 Etivarsьз вилер varat тајқалана,
 Еңкејir şьвьрајт қыз қулақына
 Qandajдыр бир одоно madrigaldь,
 Qolun қьсть, Olga да көр қызарды,
 Ijmenip veti аньн кыјур çаньр,
 Bularqa Lenskijdin көзы тыştь,
 Qьзарьр, өзун да өзы вилей ketti,
 Kundөşьр, асууланьр, қьсьыланьр
 Kytty ақьн: bytsyn—деп mazurkань,
 Kotiljonqо Olgань ал сақырды.

Biroq qızqa mymkyn emes. Emne ucyn?
Antkeni berip qoşqon sözyn Olga
Oneginge. O, çasaqan, bul qandaş kyn!
Emne uqat? Mymkyn ele voluu qızqa...
Mymkynby? Beløøden çapъ qana
Cъqqan al qыbqtuu şajtan vala!
Quuluqtu qara anьn çyrgyzgønyn.
Mьnakej ajnunnu da çyrgyzgønyn!
Qarqar—şiler ajaldьq tentektikti,
Bul qorduqqa cъdap al tura alvadь;
Cьqtъ tьşqa, keltir at—dep talap qыdь,
Ketti ucup. Alat emi pistoletti,
Kutyvøgøn çerden turup eki qoş oq—
Taqdьbьn cecet anьn—vaşqa tyk çoq.

Lá, sotto i giorni nubilosi e brevi, Nasce una
gente a cui l. morir non dole, *Petr.^m*

I

Vladimir ketkenin seze qalьr,
Onegindi kønysyzdyk daqъ vastь,
Alqan bul øz keginе qanaattanьr,
Çanьnda Olgaньn al ojqo vattь.
Olga da anь eercip ester alьr,
Lenskijdi izdedi køzyn salьr,
Eñ uzaqqa sozulqan kotiljon
Oor tyşke oqşor qьzdь carcattь çol.
Al da vytytь icişti kecki tamaq.
Tøşøk saldь: qonoqtordun qonuu ucyn
Taq icki qьzdar çatar yjgø cejin,
Yj aldьnan tarta saldь çajdь çajlar.
Vaarьna da tьnьctьq ujqk kerek
Yjynø ketti Onegin çalqьz çønøp.

Bardıq da tıncıy: qonıq uydən
 Qoruldar qonuruq tartat Pustjakovda
 Əzınyn semiz, çoon çar menen,
 Gvozđın, Bujanov da, Petuškov da,
 Kypty volqon Fljanov,—varıq da
 Çatıstı aş uydəy stuldarda.
 Başında eski qalpaq, fufajkada,
 Edende çattı Mosije Trike da,
 Bəlməsünə Olga menen Tatijanayn
 Qızdar da kirdi ujqı qucaqına.
 Terezenin çanında çalqız qana
 Şoolasna nurdanır Dianayn,
 Uqtavaj şorduu Tanja olturat,
 Qaraıq keç talaıq közyn salat.

Onegin kytəgən çerden kelip,
 Kərsətip nazik közyn, qaş qaqqanca
 Olga menen taq qalarıq ketti çyurp,
 Çan tyvünə qaltır tereç izin
 Tanja çanqa. Bıroq da al Onegindin
 Mınuşun tuşunvədu emne ekenin;
 Tıncıradı anı qozqor kyndəş menen,
 Sıjaqtanır çat bıroşnı salqın qolu
 Çyurəgyn qızdın qısat; tıpsız tereç
 Bır cıncır vıtu aldında unkyrəjgən,
 Dovuş salqan... Tanja mına:—"öləm"—degen,—
 Bıroq—dejt al:—"ölüm çaqş andan kelgen.
 Men zarlanvajm: emnege zarlajm boşqo?
 Onegin maqı vaqıt vere alvajtqo".

Alqa vas, alqa vasqın, vas, tarıxım!
 Saqır kytət vizdi çanı adam,
 Lenskiđin derevnjası veş saqrım
 Krasnogordon; çırqar-quınar, syurp dooran
 Filosofıyalıq talaasında vul kyngəçə,
 Çaşar turat Zaretskiđ al əzgəçə.
 Al—ətken kyndə sır-cataqın atamanı,
 Şoq, şumdarın, şajkalardın vaş adamı,
 Bolqon çana qımarı, sır kartacı.
 Azır bolso momun, vojdoq, çən kyn etken.
 Ymyttyu dos, çazaqan tınc pomeşciktən
 Bolur al uş-vylənyn sır atası.
 Qala berse adal neet, tuura adam:
 Yşyntıy tyzəlyudə vizdin zaman.

Aqsək qoımdun çalqan səzy etken kyndə
 Mınuşun uuluş erdigin kər maqtaqan:
 Al, sırında, veş sarçanca turur çerde
 Pistoleti menen əl taımaş atqan.
 Daq oşentir bır soquşa çetir varır,
 Ovu çoq vaatır volur kyur çanı,
 Maş volur taş çarqan qur kyc, qajrattan
 Balıqqa qular tuşur qalmaş atıan
 Tutqun volur qolqo tuşkən frantsuzqa.
 Mına qandaj qımbattuu çaqş zalog!
 Al—çanı Regul, namıstuu teçirimoq,
 Daq da dajar turat al tutqunqa,
 Kyndə ertəç vıtykalap al Veri—dan
 Qarız alır icmeşince tura alvaqan.

Bolqon kyndər, al tamaşa qylqan qyzyq,
 Aqmaq vaşyn ajlandyra vile turqan.
 Çe aştırtan, çe volboso ajqyn-acyq,
 Estuyny da epter aqmaq, eser qylqan;
 Mьna oşentip tamaşasъ anьn kee bir,
 Tuşycy emes ərnəksyz qolqo çenil,
 Qajsъ kezde darmanь çoq voş kişidej
 İlnet tuzaqqa al sezvej, vilvej,
 Qyzyqtuu talaşuunu vile aldy,
 Birde ətkyr, birde maqoo çoor verip,
 Qaj bir kezde ordu menen unсыz volup,
 Qaj bir kezde ordu menen vlyçyradь;
 Naarazyьq tuudurqan çaş dostorqo
 Alardь qojqon qarşь tosqooldorqo.

Çe volboso alardь çaraştırqan
 Ertenki tamaqtь ycəə birge icyyge,
 Mьndan kijin aştırtan uşaq qylqan
 Tamaşa, tildəə menen ar kişige,
Sed alia tempora! Bul cыjraqtьq
 (çar syjyudəj çana da vaşqa şoqtuq)
 Baarь çaşajt çanduu çaştyq ətkençə çaj,
 Bizdin oşol Zaretskij, men ajtqandaj,
 Boroondon qacьp cətke aqьynda
 Ceremuxa, akatsija qalqalanьp,
 Çaşajt anьq daanь man sьjaqtanьp,
 Goratsija sьjaqtuu tiger al da,
 Kapustiasьn; naqat ərdek, kər qazdardь,
 Yjretət alippege çaş valdardь.

Zaretskij eser emes Jevgenijim
 Sьjlavaj, vervej aqa əz kənylyn,
 Çaratqan anьn aqyl, oj, pikirin,
 Orunduu andaj, mьndaj ajtqan sөzyn,
 Onegin kənyldənyr anь menen
 Kəryşkən kyndər da volqon necen.
 Andьqtan taç ertende kərgəndə anь
 Onegin da ec bir vuqa taç qalvadь.
 Zaretskij salamьnьn art çaqьnan,
 Baştap qojqon sөzyn al yzə qalyр,
 Çьlmajьp Oneginge kəzyn salьp,
 Aqьndan alьp kelgen qatьn sunqan.
 Keldi da terezegə çaqьn vaşьp,
 Onegin oqur cьqtь qattь acьp

Qat çaqьmduu asьl, adil eң bir qьsqa
 Saqьruu al, volboso *karteləjo* der,
 Mamiləde, ajqyn-acьq salqьndьqta
 Bolup Lenskij saqьrqan duelge der...
 Onegin kelgen anьn kişisine,
 Qat çibergen adamьn elcisine
 Buraldь da, ec bir artьq sөzdy ajtpaj,
Ar qacan men dajarmьn,—dedi qacraj.
 Zaretskij bir ooz da aqa sөz ajtpadь;
 Yjyndə çumuşu kər volqonduqtan,
 Kəvyrəək toptonu al qaalavastan
 Ket i cьqьp; Onegin çalqьz qaldь,
 Ovocodo cьn dili, çanь menen
 Naarazь völdu al əzy əzynən.

Orunduu iş:oluttuu tekşergende
 Тьмьзын судқа өзүн ал сақырды,
 Ажыр қојур өзүнө көр іштерде
 Бірінсиден: natuura işti қылды,
 Өткөн кекте nazik, çaltaq ашық çарды.
 Ошентip etijatsiz tamaşalady.
 Екінсиден: mejli ақың çindense da
 Он сегizde, kecimdyu iş bul çашында,
 Бардық çаны, dili menen çашты syjur,
 Zekip çаштың көңулын ec çajtarvaj,
 Uruñcaaq, қызуу қандuu ваатығында,
 Baladaј volboston al сырды tyjur,
 Ақылы, агь менен Jevgenijge
 Kerek ele elge oшentip көрnyyugə.

Tappaј turqan vele al өз sezimin
 Çыrtқыс ајван сыжақтыу өcyкpөстөн:
 Тьпыстыуға kerek ele çаш көңулын
 Biroq азыр кес қалдығо yлгырөстөн;—
 „Uvaqyt ketti oqşor ucqan қышқа...
 Çana da,—dep oјlondu—bul çumuşqa
 Qatışыр qaldы emi qart duelcil;
 Al мытаам, al ушақыс, al сөзгө epçil...
 Albette: al syjлөгөн қызық keptin
 Baasъ menen аны мен көрөтүн çek,
 Ar bir ақтамақ қатқыраар, сывыраар көр*—
 Мынакеј оју ушул көрçylyктын! ²⁸
 Tetigi ar-namyстын, vizdin теңir!
 Dyjнө da manu menen tegepener!

Сьдamsьздьдь душmandьдь менен қайнар,
 Yjyндө çoop кytty ақың çаныр,
 Bal тилдуу қоңсусу да мына çайлар,
 Saltanattuu çоовун keldi алыр.
 Al emi кynucылгө volду мајрам!
 Lenskij қорқты ele бирер amal
 Oјlor таар, pistoletten oшol tentek
 Ajпыр özy қutulup ketpesin деп.
 Al emi тақ cecildi bul шекtyy iş:
 Toqtoosuz erтең alar таң syrgөnce
 Baruu kerek volçоşqон tegirmenge,
 Өctөryn oшol çerden aluu тijiş.
 Tapancasън bir бирine sunduruşar,
 Qolqo, butqa çе maңdajqa шықалаşar.

Maқul volup қылықтыуны көryyгө çek,
 Qajnar ақың атышуунун dal алында
 Olgаны көргysy аның kelgen да çоq,—
 Saатына, кyнгө да al қаранды да,
 Ақығында Lenskij қол bulqady—
 Qоңсу қыздар yjyнө çetip vardы.
 Oјlondu Olgataјь uјalar деп,
 Kөрөр менен ijmenip қызарар деп;
 Bolvodu iş кytкөnyндөј: murunqudaj
 Oшol şорduu ысыны қаршы алууға,
 Крытсодон сықты ырапыр Olgasъ da,
 Bolup al çel ymyttyn қујунанда,
 Өtkyr, şоq, çajдары асық, ec çamsьz da,
 Kyndөгyдөј сыжақтыу al азыр да.

„Emnege kece sen erte kettiņ?“
 Dep suradъ Olgatajъ salqan çerden,
 Bytkøn voju qaltъrap Lenskijdin
 Yndøwøj wylq etpesten turdu birден.
 Мына uşul çurup, nazik qыз aldъnda,
 Мына uşul, øtkyr çandъn didaгъnda,
 Bytty anъn økynucy, kyncyldygy
 Kørgøndø wet aldъnan møltyr køzdy!
 Lenskij tattuu elçirep qaldъ qarap;
 Sezdi øzy: daqъ ele qызdъ syjøt!
 Kønulyndø øzy da kør økynet,
 Çыqылqanъ turat qызdan kecyu surap.
 Qaltъradъ, sөz tawылwaj til wajlandъ:
 Al waqyttuu, al emi sooqo ajlandъ...

.....

.....

Aldъnda turup aqын Olgasъnъn
 Qajtadan qaralandъ, oјqo qaldъ,
 Olga çanqa kecegi iştin waarъn
 Eskertyyge kycy anъn kele alwadъ.
 Al oјlondu: „seni men qutqaramъn,
 Cъdap turwajm, wuzuqu çana øz armanъn
 Aјtър saqa, maqtар seni çandъrwasqa,
 Çaş çyrekty çoldon cetke tajdъrwasqa.
 Çek køymcy uulu, zaharduu qara qurtun
 Solquldaqan çaş cъwъqъ sorwos ucyn;
 Çañ aсылqan taңdъn guly solwos ucyn
 Erkini tijip aqa bir suuqtun“.
 Çan dostorum, waarъ munun wolot çыsaan:
 Øz çoldoşum menen turup men atъşam.

Egerde al bilgen wolso, qandaj çara
 Çyregyn Tanja çandъn kyjdyrgønyn!
 Bilse, Tanja, qыlar ele qandaj çara
 Ekøønyn uwadalaşqan bul duelin,
 Lenskij, Jevgenij dos ertenki kyn
 Talaşmaqъ kølønkøsyn suuq ølymdyn,
 Ax, walkim, Tatijananъn aşыq otun,
 Waşъn qoşor çañdan eki dostun!
 Biroq bul qoqustuqtu, bul qumardъ
 Ali kyncø ec kimisi acqan da çoq,
 Onegin da bul çønyndø sөz aјtqan çoq;
 Tatijana icten sъzър kør qajqъrdъ;
 Biler ele njanjaşъ çalqыз al oq
 Wajqawas kişi ele al da biroq.

Lenskijdin oju tarap kec vojuua
 Birde unсыz, birde volot көңуly çaj,
 Kimde kim erkelenсе muzasъna
 Bolot al qacan volso dal uşunda;
 Olturup qavaq tujур klavikordqo,
 Kyuldөtүр çalqыз özy saldъ akkordqo,
 Qaj kezde Olgatajъn qaraj tikter,
 Icten aјtat: „Men vaqyttuu ырасpъ?“ dep.
 Biroq kec; çyryu kerek, ubaq çetti,
 Qъsъьp anъn көңуly qajqъ çegen,
 Qoştoşur, qol qarmaşьp, çaş qыз menen
 Çyрөгү çarьlqandaj anъn soqtu.
 Qaradъ Olga aqa tuura vetke.
 „Boldu emne?“— „çөн ele.“—dep сыqтъ eşikke.

Kelip yjgө qarap сыqтъ tarancasъn,
 Jaşcigine salьp qajta oozun çaptъ,
 Kijimin cecip, çanьp turqan al şamcasъn
 Tyzөtты da, Şillerdin betin actъ.
 Biroq da vaşьn anъn qur oј eelejт,
 Qajqьluu çyрөгү anъn yrgylөvөjt;
 Aјтър vytkys suluuuqta, cъndьqьnda,
 Bolqon Olga turat anъn көz aldьnda.
 Vladimir kitevin çava salьp,
 Qat çazuuqqa qoluna aldъ qalem.
 Mixavatъn voş sөzүne qur sulqanqan
 Ъь anъn qujuudu yп сыqarьp.
 Oqur сыqтъ sezim menen kuјур çanьp,
 Toјdoqu mas Delvig sьjaqtanьp.

Qoqusunan ыьn anъn saqtadьq viz,
 Mende alar, mьnakeј oşol sөzdөр:
 „Qajda, qajda ыraaqtар kettintzder,
 Gylдөгөн ömyr çazьm—altьn kyндөр?
 Emne maqa dajardajт aldaqь kyn?
 Bekerge anъ izdejт şorduu көzym,
 Kynym kyңyрт, boldu çana tuman,
 Qanteјin, çazqanь taqдыr maqa
 Ketse tijip uulu oqton өler bekem,
 Çe oq tijbeј meni çandap өtөр beken,—
 Tyş, çөөлүşүң zьjansьz өз kezinde
 Ötsө egerde çьrqaдuumun bul dyjnөdө
 Çaqşььq volot bul da—qamь kyndyn,
 Çaqşььq volot bul da—tьnc tyndyn!

Erten erte taң sөгүlyp nurun cacar,
 Öjnop, kylyp birden сыqar altьn kyn da,
 Men volso—valkim, meni qojnuna alar
 Sьrduu bir көlөkөsү şum көrdyn da.
 Esten сыqьp çaş aqьn unutular,
 Bul zaman aqьтъ da meni çütөр,
 Unutaar meni dyjnө da, biroq senci,
 Sen Olgam, erkem maqa kelesinqи,
 Muңduu, ыsьq çaşьң төгүр vejitime—
 Oјlojsuңvu: al meni syjdy ele dep,
 Ömyr gylыn maqa arnar verdі ele dep;
 Ax, Olga işen menin kyjgөнymөл...
 Çyрөk quғvum, çanьm quғvum, көңyl dosum,
 Men çarьntьn: kelci, kelci, kelgin qoşull..“

Dal uşundaj *knygurt*, *solqun* qatın çazqan
 (Munu biz romantizm dep ajtmaqпыз,
 Kersam da az romantizmdi men uşundan
 Birq mnu ala alalmar!)

Bolqon kezde aqymda taqqa çaqın
 Salsatıp sulds temen talqan başın,
 Qıfultıp modalıu *ideal* sezdy,
 Lenskiy kəşyp aqyma yrgyledy;
 Birq da qatun uşqu am başp,
 Kezdi al ezy ezy tars unutup,
 Qonşusu da sezsyz yje kelip çetip
 Oşqatı Lenskiydi unan çacp:
 „Turqun, çetige saat çetip qaldı,
 Onegin bizdi sezsyz kytyp qaldı.

Birq da al çanslıd: Oneginim
 Al kezde elgen çandaj tnc uqtaqan,
 Seşrektep bara çatı tynky kygyım,
 Qoroz da tın çaldızn quttuqtaqan;
 Onegin çattı yjynde uqtaq teren,
 Kın bolso çoqorulap kətorylgen,
 Qarduu boroon ucqundanp, carq aplanat,
 Çarq-çurq etip kəz uşaltıp qujundanat,
 Jevgenij təşəgynde tnyç çattı.
 Daqs ele çattı uşquqa al comulup.
 Aqymda kelip myna al oşqonup
 Pardanya cet-çaqasın tartı, actı;
 Qarasa—kərdy ubaqst bolqon kəpten,
 Qoroodon çəqar mezgil ecaq çetken.

Al tezden qızmatkerge şıldrattı,
 Frantsuz Gillo Oneginge keldi kirip;
 Сараны, вотикасын бер деп ajttı,
 Ic kijimin da verdi aqa alp kelip.
 Kijinyugə Onegin şaştı ıdam,
 Qızmatkerge bujrudu: tez dajardan
 Çyrosyç dep meni menen birge sen da,
 Ala çyr dep qaruu-çaraq jaşcigin da.
 Dajar boldu, çənəştı tegirmenge,
 Keldi çetip. Bujrudu qızmatkerge
*Lepazdn*⁹⁰ tarancasın qlyp dajar
 Ala çyrgən attardı keç talaaqa
 Alp vağp eki talqa vajlooqo da.

Tosqoolqo tajanp al Lenskiy
 Savırsız Jevgenijdi kyty ecaq;
 Derevnjanın mexanigi quı Zaretskiy
 Tegirmendin taşın al şnar turat.
 Onegin da keldi çetip kecirim surap.
 Zaretskiy aq-taq qalyr aqa qarap,
 „Qana—dedi,—qajda senin sekundantın?“
 Duelderde klassik, al pedantın,
 Duel çolun sezim menen syje turqan,
 Kytpes çerden kişini da sulatuuqa,
 Uruqsat qlyvaj vajqoosuzdan tars atuuqa,
 Atuu öner çolunan da çəraj turqan,
 Eski urp-adattın vaarın saqtar,
 (Uşunusun tijispiız biz da maqtar).

XXVII

„Menin sekundantı?—dedi Onegin—
— Мъна vul: menin dostum, *monsieur Guillot*,
Men sizdi qarşy volot dep bilbejmin,
Eercitip munu alıp kelgenime:
Bolboso da vul özy belgiliy adam,
Biroq şeksiz, albette, aq çyrek qan“.
Lenskijge vurulup dedi Onegin:
Baştajlıq?— „baştajlıq da“ dedi Lenskiy
Ketişti tegirmenden cetke oolaq.
Aзығына bulardan turup ыгаақ
Bizdin tigi *aq çyrek çan*, Zaretskiy
Kirişti kerektyy şartqa alar,
Ojıqo vatyр, çer tikteşti çaş duşmandar.

XXVIII

Duşmandar! Al ekөө da qanqa suusap,
Açыраşыр ketişkenvi ecaq көртөн?
Murun alar, bir birine dostuq saqtap,
Birge çeşken, birge çyrgөн, birge iştengen!
Kүндөгүн vөlyşkenvy bir көnyldөп
Aзыр qas, ata çoosu şekildengen,
Qorqunuc, тыşныксыз тыş көргөндөј,
Turuşat bir birine tyk yндөвөј,
Açuu menen suuq өlym dajardaşыр...
Qoldoru turqan kezde ec qan volвој,
Ketpes beken çараşыр ojноqондој,
Qalvas beken dos volup, tatuulaşыр?
Biroq qoomdo çavaјь duşmandыqtar,
Çalqan bir ujattan da qorqor alar.

XXIX

Мънакеј pistoletter etip çарq-çurq,
Symbөгө valqa tijip tьqьldady.
Sajluu mьltьq tulqusuna salьпыр oq.
Birinci iret çaaqtary şaqьldady.
Sur-sur tartqan darь мьна çylyn volup
Tөmөн aqtь ujaşьna şar ujulup.
Orsoјqон, сьп vuralqan caqmaq taşьп
Qoјqон qurap Gilio vүrkөp qavaq qaşьп
Turat qarap bir dөngөkte oqujanь.
Eki duşman plaşctarьп cecip salды,
Zaretskiy tegiz, adil өlcөp aldь
Otuz eki qadam qьпыр eki aranь,
Açырать eki dostu art çaqьna,
Aldь ekөө өз mьltьqьп qoldoguna.

XXX

„Emi çaqьп kelgile“ şaşmajьnca,
Aзығына qaroolqo alьp şьqalavaj,
Eki duşman vekem, tegiz төrt qadamca
Basьştь aqьындар tyz çaqьндај.
Toqтовој vara çатыр Jevgenij,
Kөтөгүр pistoletin murun çajlap,
Şьqaalady Lenskiјdi taq taamajlap.
Beş qadamca çyrdu alar qadam vасыр,
Lenskiј da qьсыр alьp sol çaq көзүп
Taamajlap şьqaalady, biroq өзүп
Oşol kezde Onegin çiberdi atьр...
Belgilengen mөөнөttyk saat çetti:
Aqьп ynsyz тыşырды pistoletti,

XXXI

Aqyňn qolun qojur kɵkyrɵgynɵ
 Ƨɵqyldy Ƨerge kelip. Kɵz tumandar,
 Azap emes, oqƧodu Ƨuuq ɵlymgɵ.
 Dal uƧyntyp qarduu kɵcky aqyňndap,
 Too boogunan ƧybyƧyp tyƧer Ƨerge,
 Ucqunu da Ƨarqyldar nurduu kyngɵ.
 Bytkɵn vojun birden anyn suuq vasyr
 Onegin da aqynda keldi ƧaƧyr,
 Qarady, Ƨaqyrdy any... Pajdasyz da:
 Al Ƨoq emi; ƧaƧ aqyn tapty birden
 Suuq ɵlymdu mezgilsiz kytpes Ƨerden!
 Boroon tɵndɵ, ertɵnki taq nurun da
 Sonun gyl soldu, vyty, emi al Ƨoq,
 Tyvɵlyk sɵndy, ɵcty altarda ot!...

XXXII

Ƨattɵ al vɵlyq etpesten, Ƨyraýnan
 Kɵryngɵn taq qalardyq talqan tɵnctɵq,
 Kɵɵdɵn teƧip, oq tijgen Ƨarasýnan
 Ƨorqoloyt tytɵr andan qany aqyr.
 Bir az qana mýndan murun bul Ƨyrekte,
 Toqtolvoj Ƨyqtuu aqyn soqqon kɵkkɵ,
 DuƧmandyq, muxavvat da, umyt, arman,
 Oýnop ɵmyr Ƨana da qan qajnaqan.
 Emi aqyn—vaary Ƨym-Ƨyrt, qarqaranqy,
 Parda tyƧyp, terezesi aqartylqan
 Eesi Ƨoq yj Ƨyjaqtuu qaraan qalqan,
 Tyvɵlykke ɵcty anyn uny daqy.
 ƧaƧ Ƨyrek ɵldy, vyty, tɵndɵ biroq
 Qajda al, qudaj bilsin, izi da Ƨoq.

XXXIII

Ƨaqymduu qo adevi Ƨoq kylky sɵzden
 Ajtyr aňqoo ɵz duƧmanyn quturtqany;
 Kɵryu daqy Ƨaqymduu qo, sɵz berbesten
 Myjyzyn tɵmɵn ijip al turqany,
 Eriksizden kyzgygɵ da qaranqany,
 ɵzyn ɵzy taanuqda da ujalqany;
 Baarydan da ƧaqyƧ, dostor, egerde bek
 Ƨaqyrsa Ƨindilenip: bul menmin,—dep!
 Daqy da Ƨaqynduuraaq: yndɵvɵstɵn
 Aqda adil kɵrdy qazyr dajardasa,
 Qany qacqan maňdajýnan Ƨyqaalasa—
 Turup Ƨerde eki ortoqo adil kesken;
 Biroq any ɵlymgɵ tyz Ƨberyu,
 Sizge qanca volor dejsiz kɵp kɵnyldyy.

XXXIV

Qantmekcibiz, eger sizdi Ƨyldɵndasa
 Qatuu Ƨoop, Ƨaman bir kɵzy menen,
 ƧaƧ dostuňuz, Ƨe eger qorduq qylsa
 Icip anyr dajýnsyz sɵzy menen,
 Ƨe sizdi, ɵkynyctɵ ɵzy volup,
 Ƨaqyrsa duelge dep al qompoýup,
 ƧaƧ qurbum qaza tapsa pistoletten,
 Ajtyňyzcɵ, surajm sizden mýndaj kepten:
 Qandaj sezim ojuňuzdu eeler basar,
 Dostuň senin bet aldýnda al egerde
 ɵlyp Ƨatsa vɵlyq etpesten qara Ƨerde,
 Bolso anyn sɵegy da taƧtaj qatar,
 Eger siz Ƨaqyrsanyz qyƧyrlanyr,
 Ƨatsa al duduq, dylej, tilden qalyr?

Qajqab, zardan çyrgöy volup eñ vuq,
 Qısbır alıp pistoletti qolu menen
 Jevgenij Lenskijden köz ajırqan çoq.
 „Emne?“—Qoñsu aqa:—„öldy“—degen.
 Öltürgeni!.. Şumduqtuu bul söz menen
 Qorqup kelip Onegin artqa birден
 Segindi da, saqırdı adamdardı,
 Zaretskij calqasınan epter saldı,
 Sanaqa muzdaj suuq bul ölykty;
 Tırttı sana qorqunıctuu bul salıqtı.
 Ölykty da sezıp, bilip attar captı,
 Bışqırtıp, cacsıp alar aq kövykty.
 Oozduqtarın suulandırtıp, qujundadırtıp
 Ketti aitar oqtoş ucup ylgö qajtırtıp,

Dostorum, ajanıctuu aqın sizge:
 Qıvanıctuu ımyttın gyl saqında,
 Al gylıy östyre alvaj çer çyzınö
 Soldı, öldy balalıqtan vaş cıqqanda,
 Nazik, cıjraq vozojlordun
 Mol sezimduy çana çaş ojlordun
 Qajda emi tolqundın ört, çalıbı,
 Aşıqtın qajda kycıy qaalaqanbı,
 Billimge, emgekke da suusaqanbı,
 Kynödön, ıjattan da cocuqanbı?
 Qajda emi, murastıq oj, qıjalıbı?
 Qajda emi, arvaqı zaqıym turmuş,
 Qajda emi, qasıjettıy aqındıq tuş?

Balkim al bul dıjnönüp ırbıbına,
 Çoq degende, tuulqandırtıp ataş ucun;
 Toqtoloqon çaş aqındın ılrası da
 Kungıyrenüp dajım sala turqandırtıp un,
 Qıbım voju volup oşol öz kyusındö,
 Balkim al, aq sөөk qoomdun terkicinde,
 Kytken cıjdar bıjık çajın daraçasınbı;
 Balkim da, köleñkösı kör qajqındın
 Ketken cıjdar qasıjettıy sırdı ala.
 Ardaqtuu volqon oşol bizder ucun
 Tıvölykke vyttı, öldy çan salıqıs un.
 Bejitinin cetine çerpes bul da—
 Munaçatı bul zamandırtıp maqtaj turqan,
 Salavatı uruulardıntıp oquj turqan.

Balkim da, mına oşol: çaş aqın da
 Qadimkidej şım taqdırtıp kytken cıjdar.
 Ötkörsö al qıbzıqtuu çaştıq cıldı,
 Çaşcıbıqtın volor ele kezi muzdar.
 Özgörgön volor ele bir qancalıq,
 Qoştoşıp muza menen qol qarmaşır,
 Yjlenüp, vaqtı volup, derevnjada,
 Şıbıqtan cıluu çapan kije ele;
 Biler ele bul ömyrdı, cınbıdqında,
 Qırtı çaşında qolu, butı anın oöurp,
 Zerigip, çer semirip, sırdoolonup,
 Özynın teşögındö, aqıbında,
 Öler ele ortosunda çaş valdardıntıp,
 Tavırtardıntıp çana çaşıq qatındardıntıp.

XXXV

Qajqab, zardan çyrəgy volup eñ vıq,
 Qısbır alıp pistoletti qolu menen
 Jevgenij Lenskiyden köz aıyırqan çoq.
 „Emne?“—Qonşu aqa:—„öldy“—degen.
 Öltürgön!... Şumduqtuu bul söz menen
 Qorqup kelip Onegin artqa bırden
 Segındı da, saqırdı adamdardı,
 Zaretskiy calqasınan eptep saldı,
 Sanaqa muzdaj suuq bul ölykty;
 Tartıb cana qorqunıctuu bul salıqtı.
 Ölykty da sezıp, bilip attar captı,
 Bışqırtıp, çasıp alar aq kövykty.
 Oozduqtarın suulantıp, qıjundatıp
 Ketti attar oqtoı ucup yjgə qajtıp,

XXXVI

Dostorum, ajanıctuu aqın sizge:
 Qıvanıctuu ımyttın gyl saqında,
 Al gıldy östyre alvaj çer çyzınə
 Soldu, öldy balalıqtan vaş cıqqanda,
 Nazik, cıjraq vozojlordun
 Mol sezımdıy çana çaş ojlordun
 Qajda emi tolqındıh ört, çalıbı,
 Aşqıtın qajda kuctıy qaalaqanı,
 Billimge, emgekke da suusaqanı,
 Kynədən, ıjattan da cocuqanı?
 Qajda emi, murastıq oj, qıjalı?
 Qajda emi, arvaqı zaqım turmuş,
 Qajda emi, qasıjettıy aqındıq tış?

Taptaza talaa menen kele çatър
 Qur qъjalqа comuldu oşol ajal,
 Lenskijdin taqдыгън ester анър
 Kөnylyn uzaqqa çaşoorttu al;
 Ojlondu: „Olga çanqа ne boldu eken?
 Azарqа çyгегу uzaq qaldъ beken,
 Çe анън көzden çaşъ bytty beken?
 Sındisi azъr qajda ketti eken?
 Dyjnөdөн, adam da qacqan qajda,
 Modaluu duşmandarqа moda duşman
 Qajda oşol byrkөk qavaq, kykylyu çan,
 Çaş aqъndъ өltyгөн, atqan qajda?“
 Ubaqtъсь kelgende otcjottu men
 Baarъn da sizge daana ajtъr verem;

Biroq da azъr emes. Kөnyl menen
 Özymdyn gerojumdu syjsөm daqъ,
 Qajгъльr qajta aqa kelsem da men,
 Biroq azъr çetpes buqа sama daqъ.
 Çaşcъльq ujqaş ьrdъ quur izder,
 Men bolsom yşkyгynur mojunqа alam,
 Ыr artъnan toqolonur men da varam.
 Qalemдин көnyly çoq eskilikke
 Qaralooqо depterimдин vараqtарън,
 Başqa daqъ salqъn ojlui qъjalдарън
 Çana vaşqa suz qamqорduq тынctъq işte
 Çana daqъ aq sөek qoomdun uu-ciusunda
 Тыньс qojvos çанъmdың ujqusunda.

Bildim men başqa daqъ tilek ulun
 Bildim men çana çañ çajqъnъ da;
 Birinciler ucun mende çoq kœnylum,
 Eski muңdu men œzym ajajmъn da.
 Qъjal! Qъjal! Qajda senin tattъbъqъn?
 œmyrduk aqa ыъn, çaşcъbъqъn?
 Bras ele ajtqanda anъqъbъn
 Soluduvu aqъnda gyly anъn?
 Bras ele tike ajtqanda, cъndъqъnda,
 Muңdu bir cъrqaldъqъ tatъbastan,
 Çazqъ menin kyndœrum qajrъbastan
 (Buqda cejin tamaşalar attъm men da)?
 Kettivi alyс, kelyu emi çoqru aqa?
 Bras ele cъqamъ tez men otuzqa?

œsentip œmyrumdu çartъladъm,
 Kerek munu mojnuma men alyşm.
 Taqдъr œşol, erkim menen açrajmъn,
 Attinaj, çeldej çenil çaşcъbъqъm!
 Braqmat ajtajъn men cъrqalyъn,
 Qaraluu, çaqъmduu bir azavyъn,
 Uu-cuıuъn, qujınuъn, tojlorıuъn,
 Baarъn, vardъq senin sълarъn;
 Braqmat, ajtam saqa. Seni menen
 Qorquıuctun, tъncъqъn ortosunda
 Kœdum toluq bul dujnœ cъrqalyъn da;
 Çeter emi ajqъn acъq kœnyumdœn
 Bygun œzym çañ çolqo qojom qadam,
 œtkœndœgy œmyrumdœn men es alam.

Kœz salajъn art çaqъma. Kes, toqojum,
 Çet çerde œtkœn menin kœr kyndœrum,
 Orundaıdъ qumarдъqъm, çalqooluqum
 Çana qajta vattъ ojqo çan kœnylum.
 Ee, sen, menin şьqtandъrœc aqъndъqъm,
 Mende volqon oј, qъjaldъ tolqundurqun,
 Çandandъr yrgylœşyn çyrgœymdun,
 Men çaqqa tez-tez ucup kelip çyrgyn,
 Aqъndъn çaş çanъn sen suunturva,
 Qatpasъn al, ciribesin, qıruvasъn,
 Taş volup aqъrında al qalvasъn
 Aq sœek qoomdun darttuu, uuluu raqatъnda.
 Bul tolqunda siz menen men da birge
 Comulam, çan dostorum, tъnvaj kyndœ!⁴⁰

Moskva Rossijanın sıygen q6zı.
 Tavılsın saqa qa'dan arabar ten? DMITRIJEV.
 Tuuqan Moskvanı qantıp sıyısosko? BARAT'NSKIJ.
 Moskvaqa ajdool Demek, Keryy dıjnel
 Qajda çaqı? Biz çoq çerde. GRIBOJEDOV

10

Altın çazdın nurlar kuytu tijip,
 Ajlana turqan toodon qar erigen.
 Blajlanqan vulaqtar ten çuyguyr,
 Ojdoqu bulundardı qaptadı sel,
 Çılmaıyır çer çuzındı var tavıjat
 Ojquondı çıl tañın al qoşomattar,
 Asman da kəgüştənyur nurqa vattı,
 Toqoj da andan veter məltür tarttı
 Sıjaqtanır çası mamıq çamıncıandaj
 Aarıl ar da özünə dan alıuqa
 Ketti usur ujuqunan keç talaqa.
 Çılqa qurqar saımalandı alda qandaj...
 Otor maldar cuuldaştı, bulbuluq da
 Saıradı unıy tyndın tıncıstıqında.

II

Çaz kynu—volot vul syjuu kezi,
 Seni kersøm men vatamъn соң qajqat
 Qandaj talqan, carcaqan tolqun øy
 Turat menin çanъmda da çanъmda da!
 Qandaj bir oor elçireş taasir menen
 Kørøm çыrqal çaz ilevinin tijgeninen,
 Bolomun vet sьlaqan qucaqъnda,
 Ømyr-çyрøk selskijlik тынстьында!
 Çe volboso volot qo çat çыrqalъm da,
 Barьq menin kyn kørçenym, quvanqanъm,
 Barьq menin sьlanqanъm, maqtanqanъm,
 Carcaqanъm, kør azavъm, muq-qajqъm da
 Kørтøn veri ølyk volqon uşul çanqa,
 Aqa kыңyrt sьjaqtandъ varьqъ da.

III

Çe volboso kynde тыşкøn çalьbraqtъn
 Qajgььp kelyunø viz quvanbastan,
 Caңь сьqqan ciusun uqur toqoj-vaqtъn
 Estejbizvi çoqotuunu bir-bir vaştan?
 Çe bir qarar çandanqan tabijatqa
 Тыşyрøvuz oor çьldъ ojqo, vaşqa,
 Murgunqu çaş ømyrdyn øtkøndygyn
 Qajra kelbes volur aьs ketkendigin?
 Balkim bizdin ojuvuzqa kelip çeter,
 Aqъndьn тыştørynyn ortosunda
 Bøтøn øткøn oşol øткøn çaz kynu da,
 Çyрøкty qozqoor da al titireter,
 Aьsқъ el çønynde çep qьjaldъ.
 Ojlojbuz nurduu тыndy, aьтъn ajdъ...

IV

Mьnakej ubaq: momun, çalqoo, siz çandardъ
 Siz, epikurejts-daanьşmandar, çana daqъ
 Aq kønyldyу vaqtъluu adamdardъ,
 Siz, Levşin⁴¹ mektevinin valapanъ.
 Sizderdi da, derevnjanъn Priamdardъ,
 Sizderdi da, sezgic şaar ханьmdardъ, —
 Sizderdi caqъrdъ çaz derevnjaqa,
 Çumuşqa, çьluu kыngø, сьqqan gylçø,
 Keldi kezi oј qozqolor tamaşanъn
 Sьrduu çana taңqalardъq sonun тыndø.
 Kel vatьgaaq, aј taalaqa çan dostum da!
 Min ystynø oor çyкtyу karitanъn,
 Çe poctoqo çe bir тыşyр aravana,
 Şaarъndan сьqqъn сivar keң taalaqa.

V

brajъmduu oquucular, emi sizder,
 Çazdьrtьp cetten alqan koljaskaң da,
 Тынстьы çoq şaarъndьdan ketinizder,
 Qьзьqтъ øtkøzørsyz qьş şaarъnda:
 Menin asoo muzamdъ al, çyr varalьq.
 Şuuldaşьn toqojdun da viz uqalьq,
 Atsьz øzøn çanъndaqъ derevnjade,
 Jevgenijim kece qana oşol çerde
 Qьştaqan savьgъ suz, mojsoputtaj,
 Qoңsulaş turqan volcu çaqъn aqa
 Kør oјcon, munajъm, suz Tatijana;
 Ketti mьndan Jevgenijim ucqan quştaj,
 Artьna qaldьgьp kør qajqъluu iz,
 Derevnjada al çoq emi, kørøjbuz viz.

XII

Bat ele Olga qızdın qonur yny
 Љр vasıdъ Larindardin vylösündө.
 Çaş vozoј çazmъşьnъn volup qulu,
 Olganъ alьp ketmek boldu al askerge.
 Kempir vajquş çaşьn tögyp, qajqьlanьp.
 Qьzь ketse ölyucydөј sьjaqtanьp,
 Anь menen qoştostu carasъ çoq,
 Biroq Tanja Ыlavastan qaldь toqtop;
 Çyregyn Tanja çandьn qajqь vasьp,
 Aq çyzynyn qanь qasьp, qur-quu boldu,
 Çavьla tьşqа vaarь sьqьp turdu,
 Vaarь da qoş ajtьşьp, qol qarmaşьp,
 Kyjөө, qızdьn karetasьn qurcar aldь,
 Uzatьp eki çaştь Tanja qaldь.

XIII

Tumandan qaraqansьp uzaqqa qьz,
 Alardьn art çaqьnan qarap turdu
 Mьnakej, Tanja qaldь özy çalqьz!
 Attin desen! oşonco çьl volqon qurvu,
 Ucurdu al özy sylğөн көgyckөнyn,
 Ketirdi al bir tuuqanьn birge öskөнyn.
 Taqдыr anь alьsqa ketti alьp,
 Tyvölykkө ajьldь Tanja qalьp.
 Kөlekөdөј Tatijana voş sendeler,
 Keede qarajt çansьz çatqan qara vaqqa...
 Qubanьs çoq volog aqa ec bir çaqta,
 Davaa çoq çanь anьn çenildener,—
 Kөz çaşьna Tatijana vastьrьlp,
 Çyregy ketet anьn teң çarьlp.

XIV

Tatijana qalьp oоr çalqьzdьqta,
 Qumarдыqь varat anьn çanьn өrttөp.
 Çyregy da ajtat aqa qajqьrьp da,
 Alьstaqь Onegin çenündө көp.
 Tatijana көrvөjt emi Onegindi,
 Öz tuuqanьn meerimsiz öltürgөndy
 Tijiş al çek көryyğө сьn көңyldөн;
 Aqьn öldy... Emi ec kim eskerbegen,
 Qoluqtusu mьnakej vaşqа çanqа
 Tijdi da anь menen ketti alьs;
 Aqьndьn munduu çanь eske alqьz
 Tytyndөј ketti ucup көk asmanqа.
 Balkim da çaş aqьn da, eki çyрөk
 Qajqь tartar... Qajqь emi nege kerek?

XV

Kec kirdi. Ыmьrt vastь. Kөp suular da
 Aqtь aqьrьn. Qoңuzdar kuz-kuz etti,
 Taraştь ajlan көсөк oјundar da,
 Bальqьsьlar ottorun tytyndөttü
 Çaqьp alar darıjanьn ar çaqьnda.
 Taza talaa, kumyş ajdьn çarьqьnda
 Özynyn qьjalьna tygөл vatьp,
 Tatijana kelet uzaq çalqьz vasьp.
 Kele çattь; dөң ystynөн vet aldьnan
 Kөzy tyştь birden turup vaj yjunө,
 Dөңdyn astь qalьn toqoј, selenije,
 Darıjanь da vaq qurcaqəп çan çaqьnan.
 Qaradь Tatijana oşol çaqtь
 Çyregy da dykyldөp qatuu qaqtь.

XVI

Tanjanь kymen, kydök qьjnaqanь,
 „Barsamь, varvasamь? mьnda al çoq.
 Bul çerde bilbejt meni ec kim daqь,
 Tigi vaqtь, oşol yjdy qarajьn!“ dejt.
 Mьnakej Tatijana tuşty dөndөn
 Entigir alqьmьna tьqьlьr dem,
 Tandanьr көzyn saldь ar tararqa,
 Kirdi vasьr voş turqan qoroo çaqqa,
 Itter ygrup, anь көzdeј umtuluştu,
 Qьjqьrqaн qьz unynө qorqur şaşьr
 Qoroodon valdar cьqtь cuuldaşьr,
 Kөrө sala urqular itti quuştu.
 Oşentir aзыnooloq çançal menen
 Qьzdь alyştь qutqarьr aman esen.

XVII

„Barin yjyn көryuge volor beken?“ —
 Der suradь Tatijana al valdardan.
 Baldar da vet-vetinen çygyruşkөн
 Suroo usyn acьcьtь Anisijadan;
 Anisija özy keldi oşol zamat,
 Eşik da vet aldьnan acьldь şart.
 Çaqьnda ele çaşar turqan geroj mьnda
 Boş yjgө keldi kirip Tanjaçan da.
 Qarasa: unutulur zalda mьna
 Çatat kiji demin alyr bilijardьnda,
 Qamcьsь da çatat çumşaq divanьnda,
 Icki yjgө kirdi vasьr Tatijana,
 Tanjaqa kempir dedi: „kamin mьna —
 Barin mьnda oturqan çalqьz qana.

Мънда марқум Lenskij, биздин қоншу,
 Қыста бирге аны менен тамақ ичті.
 Ал еми арт җақымдан вери җырсу.
 Мънакеј варинди ал кабинеті:
 Es алыр, мьнда кофеј ice турған,
 Prikazciktin dokladын uqa турған,
 Erten менен китевин да оқуусу эле...
 Qart varin да ушul җерде туруусу эле;
 Ajnek kijip, җекшемби куну сајып,
 Meni менен тереzenin таq алдында,
 Karta ojnoqon куну болду dal ушунда;
 Ruxuna брајым қылыр бир quдајым.
 Сыз җер ене qojnunda сөөгун аны
 Тылыс сақтар, торqо қылып торирақын!

Таңданыр варлыq җаққа Tatiјana
 Aјlanыр көзун salыр ал qarандь,
 Varлыq nerse vaasыз volup җағ җапына,
 Аны варлыq көпулу да талды, җанды;
 Ғарым-азар quваньс, җаттыq менен:
 Stolu да, lampasь да турат сөнген,
 Ғылыqан көр китептер җана даqь
 Kilem җајқан тerezede krovать,
 Aј җoolasь тышур турат тerezeden,
 Yјdyn icin җарым nurduu кунурт calқан,
 Lord Bajrondun сыретун да асыр salқан,
 Qol quшurur, qaqajьp, urmat менен,
 Qalpaq kijip, qabaq vьrkөp, yј vьrcunda
 Turat аны qojqon сојун quurсаqь да.

Modaluu yjde uzaqqa Tatijana
 Turup qaldı tañ qalqandaı uncuqpastan,
 Kyn kectedi. Çel da tarttı salqındana.
 Çyloqa kuyurt. Darijanın tuman vasqan
 Cetterinde kəşyr, uqtar toqoj çattı,
 Altın aj da çaşyrynıp todon aştı,
 Çoloocular kelgen vizdin Tanja çanqa
 Ketyuge boldu ıvaqıt yj çaqına.
 Çan tolqunun Tatijana bilgizgen çoq,
 Çyndar al turalvady uşkyrynvoı.
 Qajtmaqç boldu emi yjn kəzdəı,
 Ajaldan surady al ruqsat viroq
 Boş sarajqa keede kelip turuu usyn
 Andan aıp kiter çalqyz oquuu usyn.

XXI

Acqıccı ajal menen Tatijana
 Qoş ajtyştı cıqır darbazadan.
 Ertesi erteñ menen daqç çana
 Uşul yjgə keldi çetip al qajtadan.
 Bolup al çım-çyrt çatqan kabinette,
 Bar nerseni unutup turdu kəpkə,
 Aqyında çalqyz özy mında qalyr.
 Bir qyja ııladı al kəp muıajır.
 Andan son qoluna bir kiter aldy,
 Adegende kiter aqa boldu çattaı,
 Biroq tandar alqanı en qyzyqtaı
 Kəryndy aqa. Tatijana salır çandy
 Oqudu al kitepti oşol yjde,
 Acıldı aqa çandı vıtyn dyjñe.

Oquunu kəptən veri Jevgenijdin
 Çaratpasın viz anın bilsek daqç,
 Oşentse da taştalqan kitepterdin
 İçinde var bir nece çaratqanı:
 Bıccı Gauranın çana Zuan,
 Anı menen birge daqç eki—yc roman,
 Uşulardan kərynyusy qyım, zaman,
 Çana daqç bul kyndəgy ar bir adam
 Syrettelyp eñ bir durus kərsətylgən
 Özynyn çaman mynəz çanı menen,
 Cek qojboston çaratqanı özyn özy,
 Adepsiz çana daqç suz kənyly,
 Oşentip boşqo anın qajnar turqan
 Aqy da özynce ele ızalanqan.

XXIII

Alda nece betterge tyşkən tamqa
 Tırmaqtardın syrup ketken belgisinen,
 Baraqtar acır mına uşularqa
 Sergek qyz kənyl qojur, kəz çibergen.
 Coocudu dir-dir etip Tatijana:
 Qandaı oj, qandaı pikir, qandajlarqa
 Onegin esi ketip, tañ qaldı dep,
 Qajsynın çaratır al alaldı dep.
 Tatijana kitepterdin cetterinen
 Çoluqturdu qarındaştın kəp izderin,
 Barıq çerde ajqaq bolup Oneginin
 Çan sezimi özyn ajtat eriksizden—
 Çe qysqa söz, çe volboso krest menen,
 Çe qojqon suroosu var ilmek menen.

Bulardь tyşnyygə azdan-azdan
 Kele çatat menin al Tanjam daqь.
 Emi anьq—qudajqə şykyr qьlam—
 Kim çənyndə Tanjamdьn qajqьroqanь,
 Tanjam taqдыr əkymynə çazalandь:
 Qorqunuctuu, qajqьlyu anqoo çandь
 Tuuduvu anь tozoqton, çə bir kəkten,
 Periştəvi, çə keldivi cьn pejišten,
 Al kim əzy? Bras ele eliktəocy,
 Arzьvaqan arvaqtanьv çə bir kelgen
 Moskvalьqрь Garolduq plaşc kijgen,
 Bələk səzyn ajtьp verip ermektəocy,
 Leksikonьv modaluu səzdəry mol?...
 Çə volboso parodiya emespi ol?—

Bras ele tavьldьvь kerektyu səz?
 bras ele cecişti vi tavьşmaqьn?
 Ətty uvaq curqap saat, unuttu qьz
 Ecaq anь yjdə kytur çatqandьqьn;
 Yjyndə çьjnalyşьp qoңsularь
 Syjləşьp keñeşişet qьz tuuralu.
 „Qantəviz? Bala emes Tatijana“—
 Dedi kempir ьcqьranьp demin ala:
 „Olenka çaş eleqo Tanjamdan da
 Kyjəgə vara turqan uvaqtь çetken,
 Çetti vojqo, men şorduu emi qantem?
 Birdej qьlyp çoop ajtat vaarьna da:
 Varvajmьn dejt;—qacən volso qajqьrat qьz
 Tentirep toqojdo al çyret çalqьz“.

„Aşьq al voldu beken?“—„Kimge daqь?
 Bujanov çuucu saldь: cetke qaqь.
 Petuşkov Ivan daqь—otkaz aldь.
 Gusar Pьxtin qonoq volup vizde çattь,
 Al daqь Tanja çanqə qьlymьndadь,
 Cecensip səzyn təgьp çьlymьndadь!
 Ojlondum vuqə emi tijetqə dep,
 Qajdan tişin! Iş'vuzuldu, ec ajla çoq“.
 „Ee, eneke, qajqьrasьn emnege?
 Qьzdardьn vazarьna Moskəgə var,
 Anda şeksiz çaqşь çaj volup qalar“.
 „O, votom! doxodubuz azqo vizde“—
 „Bir qьşqa çetip qalar kesir kenen,
 Çetpese, qarьzqa men da verem“.

Kempirge eң bir ətə çaqьp ketti
 Orunduu çana çaqşь mьndaj keñeş,
 Oşondo ele toqtoosuz işti cecti—
 Moskəgə kerek volup qьşta çəneş.
 Eşitti vul qavardь Tatijana,
 Çoqtu-wardь sьnaqan qoom aldьna
 Çandaj qьlyp kərsətsyn al əzynyn
 Çənekəj çurunduqun derevnjanьn,
 Qantip varsьn çənekəj kijiminde,
 Qantip al syjləməkcy çən bir tilde?
 Moskəəlyk franttarqə, selkilerge
 Şьldьn volup tyşsynьv kəzdəryne?
 Anda varuu, teñirim, eң qurqunuc
 Mьnda qaluu, toqojdo eң bir tьncь.

XXVIII

bran-baran tañ a'dýnan tura qalýp
 Keiet şaşýp Tatijana keñ talaada,
 Ajlanada meerimduy көзын салып,
 Qarap turup mýndaj dep aýtat aqa:
 „Keciriniz, өзөн, ы́лqam çatqan ты́с,
 Sizder too coqusu maqa taаны́ш,
 Çana sizder, sizder da taаны́ш toqoj.
 Sizder da asman nuru kecirip qoj,
 Cerdi çazqan çaratы́ш sen kecirgin!
 Munajým, ты́с çatqan çerim qalýp
 Çajlanаты́н uulu-cuulu çerge вағы́п.
 Kecir sen da menin bul erkindigim!
 Qaj çaqqa, emnege umtulаты́н?
 Таqды́гым emne sen maqa arnadы́ң?

XXIX

Tanja çandýn sejili sozuldu uzaq.
 Özynyn çan suqtantqan көrky menen
 Kөk majsan dөң, çe bir aqqan şyды́р vulaq
 Tanjаны́ ыр toqtotot eriksizden.
 Tatijana, өз dosundaj çaş kezinen,
 Qalyң toqoj, çaşы́л çөptyy vuluң menen
 Keñeşmekci volot al şaşýp birden.
 Daqý vuroq çaj kyndөry ötty tezden
 Çetip mezgil, kyz da ötyp, ты́сыр салqын.
 Çaratы́ш dir-dir etip aqы́станыр
 Mýnduu bir көrkөm volor şы́jaqtаны́р.
 Мы́накеj buluttu quup ты́ndyk çaqты́н
 Çeli soqtu, у́şkyrды́ — мы́на daqý
 Keletat şы́jqырдуu qы́ш özy daqý.

XXX

Keldi qы́ш, qocus-qocus qar төgylyp,
 Асы́ыр ма́жысты́рды көр vutaqты,
 Tolqunduu arpaq kilem al төgylyp
 Oj, too, dөң, ajlanаны́н ваағы́н çарты.
 Бы́лq etpegen darıjanы́н çeekteri
 Çumşaq a ppaq parda menen tegizdeldi.
 Cartы́ldady suuq ajaz. Qubanavýz.
 Ene qы́сты́н мы́на uşul suuquna viz.
 Tanja çana мы́на uşuqa qubanvaçqan,
 Сы́рpaşt ты́şqa ы́zqaar suuqtu qarşы́ aluuqa,
 Qы́şqy ajazды́н ucquınan dem aluuqa,
 Beti, qolun, көkyrөgyn al çuıvaçqan
 Monconun төbesyne ты́şkөп qarqa:
 Qы́şqy çol qorquınuctuu vıroq aqa.

XXXI

Çolqo сы́qar mezgil kyny ecaq ötty,
 Barat ötyp eң soңqu srogu da,
 Ты́ştalыр ici, сы́ртъ vekitildi
 Kөptөн veri unutulqan canasy da.
 Çyktyn özy qadimkidej yc canaqa
 Mylkyn салыр ketmekci voldu ala:
 Varenije, stol, sandы́q, сы́нь, qaşы́q,
 Kastrjul, ajaq—kijim, çumşaq çastyq.
 Qorozdor var torqo салыр qarastalqan,
 Kөр qumura, daqы́ra *et cetera*,
 Ar qandaj tolqon vıjum var çana da.
 Мы́на yjde qызmatсы́lar cuildaşqan,
 Qoştoştu, ы́jlaştı: qoroocqo ajdar
 On segiz arы́q attы́ qoştu vajlar.

Bojardьq sanalarqа qоştu attardь,
 Aşpozдор tamaqtarьn dajardaştь,
 Canaqa toodoj qьlьp çykty saldь,
 Qatьn, kucer çemeleşip, qьçьldaştь.
 Aгьq, çyndyy bir attьn ystyndə dal
 Oturat bir forejtor sarь saqal.
 Çygyruştу qoroqo куну, qulu
 Qoçojunu menen alar qoştоşqonu.
 Oturuştu, ardaqtuu canaьn da
 Attar syjrəp сьqть vasьp соң qarqadan.
 „Qoş vol, meken, ajrьm çatqan, çan tьncьtqan!
 Qoş vol emi, sonun çerim, tьnc çajьm dal
 Qajta seni kərər vekem?, qьz naalьdь,
 Kəzynən moncoqtotup çaş aqьzdь.

Egerde viz iğiliktyu сьn əmyrğə
 Keçejtkende көyүрөк çoldu асьр,
 Uvaqть menen (ilmi çadval esevince,
 Beş çyz çьlca oşondon ətсə аньq)
 Bizdin vul çoldorubuz ajrьm асьq
 Əzgərər volup vizge taanьvbastьq:
 Qoşuluşup, qajçьlaşьp, mьnda anda
 Şosse-taş çol tyşər varьlq Rossijaqа,
 Attar сьqar bizdin uşul kər suulardь
 Keң duga volup соjun көyүрөлər,
 Suu астьnan çarьşьp çoldor ətər,
 Çьldьrарьvьz соң toolordu, аsqalardь,
 Bizdin vul orus eli acar anda
 Stantsija sajьn birden traktir da.

Bizde çoldor ətə çaman uşul kyndə,⁴²
 Esten сьqqan көyүрөлər ketti cirip,
 Stantsijada qandala menen byrğə
 Bir minut da ujqу verbejt көz ilintip.
 Çoq traktir. Buusunan көz асьrvas
 Muzdaq yjdə, viroq da çan tojdurvas,
 Kəz көrsətər ycyn turat prejskurant,
 Qulqunundu bekerge qozqor qьjnar
 Selskijlik tsikloptor mьna uşuda,
 Atajlar Jevropadan mьnda kelgen
 Çep-çenil vujumdardь valqa menen
 Darьlajt aqьrьn çanqan ot çanьnda,
 Şykyrcylyk qьlьp turqan vul çerlerge,
 Ijri-vujru çoldorqo, sekirtmelerge. .

Oşentse da qьştьn qaj viğьzqaarьnda
 Çol çyruu çenil, sonun, çanqа çaj da.
 Modaluu ələndəgy ojsuz ьrəqа
 Oqşojt qьştьn çolu volup eң bir çьlma.
 Bolot kylyk bizdin avtomedondor da,
 Carcavastan çygyrət trojkalar da.
 Talqan көzdy soorotup саqьrьmdar
 Kəzden ətər duvalqa oqşor alar,⁴³
 Şorqo qarşь, Larina, çol сьqьmьdan
 Qorqur al roctodo emes, əz атьnda
 Ajandap kele verdi canasьnda;
 Bizdin vijkeç əz erkince volup avdan
 Uzaq çol ань ətə zeriktirgen,
 Çeti sutka alar tьnvaj çol çyruşkən.

Мъна еми җақын қалды. Bet aldъnan
 Көгүнды сьн ақ таштуу Москвавъз,
 Алън krest менен ottoj көр нурданқан
 Күјду, җанды қарт ваштуу мунаравъз.
 Ах, қурдастар, мен қандај қубанқанъм:
 Бақтарън, төрт бурц келген сарайларън,
 Қоңқуросун, cirkөөsyn, bet aldънда
 Birden bular көгүлүр асьлоқанда!
 Адашуусу өзүмдүн тақдырда,
 Қажылуу болуп senden вөлыгөндө,
 Moskva, мен ослондum сен җөнуңдө!
 Moskva...senin унүң уқулқанда,
 Орустун җүрөгү көр соқор қандај!
 Dалај ун anda болор җаңырдандај!

XXXVII

Мъна, өз вақы менен қурчалқансыр,
 Petrovskij замоk турат. Тартыр күнүрт.
 Сонқу кезги даңы менен мақтанқансыр,
 Ең сонқу вақты менен қылып умыт
 Napoleon мында келип боғоо быткен
 Moskvaqa қул сыңары тизе сыткен
 Асқысын алып қарыја Кремдин:
 Ғоқ, Moskvam, вақылыр бағ ижедин
 Қол қушуруп тағинди қылај ақа.
 Тој дақы, қавал дақы қыласталоқ
 Moskvam даярдасы қайта ал ерт
 Сыдамъ Ғоқ келген оғол қантманқа.
 Оғол кезде Napoleon ојқо қалды,
 Қорқунуцтун қалбақа көзүн салды.

Қоғ voluptur, җақылқан даңқа ајоақ
 болқон оғол замоk Petrovskij,
 Ал, тоқтово, җөнеј бер! Қарқа арпақ
 Болуп мына көгүнды еми, Tverskoј
 Көсө менен келе җатты җылып сана
 Көзгө илинп қала берди җан җақында;
 Бала-сақа, дыкөндөр, вақ, фонарлар,
 Monastърлар, сарайлар, көр будкалар,
 Canalar, җана дақы мунаралар.
 Ogoroddor, казак орус, вухаралықтар,
 Күпетстер, музуқтар, аласықтар,
 Modaluu magazinder aptekalar.
 Balkondor, қарқаларда тағ арстандар,
 Yjry менен kresterde көкөө таандар.

XXXIX. XL

Ғанды мындај карчатқан бул сејилде
 Билинвеј бир—екидеј өтты саат
 Харитонов деген мына тар көсөдө
 Бир ујдүн қарқасына тық эле бат
 Тоқтоду аттар, төрт җыл воју өркөsynө
 Oору пайда болқон қартаң җөнесине
 Келишти еми bular ағыр, карсар.
 Оғол кезде қолуна вайрақ қармар,
 Көз ајнекцен, устыңдө җытық саран
 Қарт қалмақ ешик аць келгендерге,
 Oорulu knjazna өзы қоноқ ујдө,
 Divanda қолоқторду қаршы алқан;
 Kempirlер қусақташыр көрүсушты,
 Bоздоp, Ылар көздөрынөн җағ төгышты.

„Knjazna, mon ange!“ — „Pachette“ —

„Alina!“ —

„Kim ojloptur?“ — „Bir qanca ötty uvaqyt!“

„Uzaqqa turasъzъvъ? Çan qudacal!

Otur—qandaj iş boldu tañqalarıbıq!

Çasaqan aj, oqşoduqo romandan bir tamaşa...“

„Bul turqan menin qъzъm Tatijana“ —

„Ax, Tanjal! Çaqın maqa kelci veri—

Tuş kergen sъjaqtuu boldum tegi...“

Grandison esindevi, çan qudacam?“ —

„Qajsъ, kim, Grandisonıvı? A, Grandison?

Esimde, esimde al, qajda eken soñ?“ —

„Moskvada, Simeondo turat qo al,

Arapada özy maqa kelip ketti:

Çaqında qana uulun al yjlöntty.

Al tigici...Emi kijin syjleşörvuz.

Uşundaıvъ? Mъndaqъ tuuqandarqı

Erteñ viz Tanjavъzъdъ kersötörvuz.

Qantejin, çyruygö çoq quvatъm da:

Butumdu zorqo syjröp çyrem vasъr.

Uzaq çoldon kelgindiriz arъr-acъr,

Birge oturup dem alalъq, qana, çyrgyn...“

Ox, darman çoq. Taldъ menin kökyrögym,

Çalañ qana qajqъ emes uşul caqta

Quvanъs da maqa öte oordondı,

Çanъm işke çaraqşъz mъna boldı...“

Turmuş degen nasar eken qarıbıqta...“

Oşentip sözyn ajtъr aldan tajъr,

Çötöldy közy çaşъr, көр muñajъr,

Oogulu eçesinin quvanъsna

Tanjanъn çan, көnyly qozqoldı көр,

Öz yjynö yjröngendyk qъlъr Tanja

Çatsъndъ çañ yjdy sъnъ vıroq.

Şajъdan çasar qırqan көşөгedö

Közyn ilvejt çañ bul tüşögündö

Qoñqıroonun sъqqan yny tañ aldъnda,

Çarçsъ volup emgek, qъzmattъnda,

Turquzat Tanja qъzđ tüşögynön,

Oturat terezege Tanja varъr.

Tyrylyp kyygym tyn da ketti aqarъr,

Bıroq munu ajra alvajt öz çerinen:

Bötön qoroo turat anъn vet aldъnda,

At qoroo, aş yj, dıbal çana tam da.

Mъna emi tuuqandardъn tamaqъna

Çyruşty qъzđ eercitip ar kyn saıjn,

Taanъştъrdъ kempirine, caldarъna

Erinceek Tanjavъzđ alъr daıjm.

Alъs çerden izder kelgen bul tuuqanqı

Çylıu, çumşaq qarşъ alıu varıbıqında

Volup çana tatъştъ nan menen tuz.

„Voluptur, Tanja ösyр voj çetken qъz!

Men emespi, atъn qojqon tuulqanda?

Seni daıjm men көtöryр çyruysy elem?

Men senin qılaqъndan соjuııcy elem?

Men bergem prjanıkti ar qacan da!“

Kempirler ajttъ cuuldar sözyn ыrastar:

„Ömyryvuz bizdin mintip ötty alъstap!“

Biroq da özgeryş çoq ec alarda,
 Baarьda murunqu eski örnөгyндө:
 Kнjazna Elena eçe özy alda
 Oşol ele tьulden tikken sepciginde,
 Allgyncө L. Lvovna vetin vojojt,
 Allgyncө Petrovna syjuyn qoјbojt,
 Murunquca¹. Petroviс aqmaq, nadan,
 S. Petroviс volso daqь ele saraң,
 Pelageja Nikolajvnanьн vajaqьdaj
 Mosijo Finmuş anьн dosu eken,
 Kyjөөsy klubdun bir oјdoqudaj
 Mucөsy—murunquca çoоş, kereң,
 Eki kişi ucyn çalqьz icip, çegen.

Qьzdarь anьн Tanjanь qucaqtaşь,
 Tolqon çaş suluularь Moskvanьн
 Ovol murun unсыz-sezсыz көр qaraşь
 Tanjanьн vaştan-ajaq, vardьq çaqьн;
 Kөгyndy qьz alarqа şumduqtuu çan,
 Qьştaqtьq, çaj çараjь, qььqсьнqan,
 Özy qansьz, aq çuumal, arьq-сьraj,
 Antken menen eң syjkymdyu alda qandaj;
 Andan soң tabijatqa vaqьньşьp,
 Tanja menen dos voluştu, caqьrьşь,
 Syjleşty, şьrdaşь көр, qol qьсьşь,
 Casьн qьzдың modaladь porumdaşьp,
 Ajьşь çaşьrbastan alar murun
 Qьzdardьн çyrek şьгьп, arman muңun,

Өzdөрьнын, өзгөлөрдьн çeñisterin
 Tentektigin, ymyttөрьн qьjaldarьн.
 Kөр ciburtup kynөсыz angemenin
 Ajьşь çeñil-çelpi uşaqtarьн.
 Andan soң kyvyrөөнyn төlөmynө
 Qьzdar da talap qьldь өzdөрьнө
 Tanjanьн çyrek şьгьп aştuun anьq.
 Biroq Tanja tyş көrgөн şьjaqtanьp,
 Alardьн sezyn uqtu qatьşraj çөң,
 Tyşьnpөjt ec nerseni Tanja çan da.
 Özynyn çyрөгьнын çan şьгьп da
 Bөlyşьyгө oјlobojt ec kim menen.
 Çaşьrat көz çaşьньн vaqtьşньн
 Ardaqtuu qazьnasьн, acrajь şьгьп.

Oј qaalar, Tatijana salat qulaq
 Angemege çana da çalьp sezgө;
 Bajlanьşьz, turuqsuz sezdь cibap
 Biroq vaarь syjleşet qonoq yjdө,
 Adamdь zeriktirip uşaqtaşat,
 Baarь qamsьz, orunsuz sez ajьşьat;
 Syjleşken sezdөрьнын maanisi çoq,
 Qur, voş uşaq sezdөрьн ajьşьp көр,
 Çañьlsa da, oјlonup sez qьlvasa da,
 Bir sutkada bir oј cьqьp çañьlanvajt,
 Eringen, talqan aqь ec çьlmajvajt;
 Çoq degende, çyrek soqpojt oјnosо da.
 Aq seök qoom, uciravas ec özyңөr
 Çadaqanda şьldьң maqoo çyryşьңөr.

Arxiv çaştar coquluşur tovu menen
 Tatijanaqa ынтъq volup көz salьstь,
 Qьz çənyndə çamandьq oju menen
 Syjleşur өз icinen duuldaştь.
 Qandajdьr qajqьluu bir kylkylyu çan,
 Blajьq dep urmatьna Tanjanьn al,
 Qьjşajьr vosoqodo Tanja çanqa
 Çazdь vartar aştьq elegija.
 Ooguluu, zeriktirgic eçe yjynde,
 Tanjanь Vjazemskij çoluqturup,
 Qarasьn çazdь qьzdьn al oturup.
 Dal çanьnan qьzdь vajqar, al çənynde
 Cal, vaşьna kevin tyzəp kijip turup,
 Suraştyrdь tyvu çajьn qьzdьn terip.

L

Biroq anda dyryldəgən Melromena
 Sozur-sozur uluqanь sьqat көkkə,
 Qol vulqar, kijmin silkip, saqьnada
 Aldьna ojnop turat salqьn көpkə.
 Kəp eldin dostuq menen qol carqanь
 Tanja sezvej yrgyləgən çerde aqььn,
 Çaştьn vaarьn çalqьz oşol Terpsixora
 Taңqaldььr əzynə tartqan çajda
 (Siz menen bizdin ətkən zamandarda
 Mьna uşundaj əmyruvyuz ətə turqan)
 Tanjavьzqa qoş lornetin salvaj turqan
 Boldu emi kəp kynucyl xanьmdar da,
 Çe modaluu vilgicter dyrvь menen
 Qaraqan çoq loza menen kreslodon.

Qьzdь da çьjnalyşqa aьp keldi.
 Anda şaşuu, tьnьcsьzdьq, anda ьььq, tar,
 Şam çarqьldar, muzyka kyryldədy,
 Çaştar ucup ajlankəcək, çyryş salar.
 Suluulardьn çənil-çelpi kijingeni,
 Kəp el menen xorlordun vezengeni,
 Ajlananь qurcaqan qoluqtular,
 Sezimdi birden alar taңqaldьrar.
 Belgilyy sьlaanqoozdor dal uşunda
 Əzynyn arsьzdьqьn, ziletterin,
 Kərsəter vajqaj alvas lornetterin.
 Bul çaqqa otruskaqa gusarьq da
 Kelyyge şaşar, oju: çarqьldaşqa,
 Dooran syrup, qьzdь syjур qajta ucuşqa.

LII

Eң bir sonun kəp çildəzdar tyn көgyndə,
 Əmyr syrgən kəp suluular Moskvada.
 Biroq uşul suluulardan, көk çyzyndə
 Syzur çyrgən aj suluu vaarьnan da.
 Biroq da bir suluu var, oşonu men
 Qozqooqo vatьna albajm liram menen,
 Qatьn menen qьzdardьn arasьnda
 Altьn ajdaj çarqьrajt çalqьz anda.
 Tijer-tijbes al əzy çerge basat—
 Kөktəj volup men-mensiniş var çyzyndə!
 Çьrqal da tolup turat көkyrəgyndə!
 Talqan көzy məlyrəp nurun cacat!...
 Biroq da çeter, çeter; toqtojun men:
 Aңqooluqqa aьm-salyq tələjyn men.

Qatqьbьq, uu-cuu, curqaş, salam-urmat,
 Mazurka, vij, sekiryu, vals...Oşondo da
 Ec kimge vajqalbastan Tanja turat
 Toptoqu eki enenin ortosunda,
 Tatijana көzün salat, көrөөjt çөndөp,
 Aq sөök qoomdun uu-cuusun көret al çek,
 Qьstalat demі mьnda...qьjaldana
 Umtulat keң talaanьn turmuşuna,
 Qьştaqьna, kedej turqan el çurtuna,
 Romanьna, vajsecekej gyldöryne,
 Şyдыr qaқыp aqqa bulaq çerlerine,
 Barqьşь kelet sonun toqojuna,
 Çeke allej iңirinde, kyugym vaqta
 Oneginim vasьp aqa kelgen çaqqa.

Oşentip qьzdьn oju ketti uzaq:
 Unutuldu aq sөök qoom, uu-cuulu val,
 Antken menen көzün albajt andan ar ubaq
 Qandajdьr varьqtuu viг соң general.
 Eneler da viг birine көz qьşьşьp,
 Сыqanaqь menen qьzdь tyrtkylөşyp,
 Ar kimisi şьvьradь qulaqьna:
 „Batyraaq көzүndy sal sol çaqьңa“—
 „Sol çaqьvay? Qajda? Anda kim var?“—
 „Kim bolso da al bolsun, tezden qara...“
 Tigi topto, көrөşүңvy, al çaqьңda,
 Tigine mundir kijgen eki adam...
 Mьna vastь...burulup tura qaldь...“—
 „Kim? Tetigi turqan çoon generalь?“—

Biroq da çeңiş menen uşul çerde
 Syjkymduy Tatijanamdь quttuqtajьn,
 Unutraqьn ьrdaqanьm kim çөnyndө
 Çolumdu cet çaqqa men vurajьn...
 Bir eki ooz al çөnyndө sөz aјtajьn:
 Çaş qurbumdu doşup mьnda men ьrdajьn
 Çana anьn qьzьqtarьn, şumduqtarьn.
 Menin uzaq emgegimdi sen çaloqajьn
 Şьqtandьroqьc, qan tolqutquc oj Muzam, sen!
 Eñ bir sonun adildikti берip qoloqo,
 Adaşьrva meni qьjşьq, qьңьr çoloqo!
 Çeter emi. Oor çyugym tyş çelkemden!
 Klassitsizmge salam berdim, urmattap oq:
 Kec bolso da vasьqь sөzy volor biroq.

Segizinci glava

Fare thee well, and if for ever
Still for ever, fare thee well.

I

Byron.^o

Litsejdin vaqtarında tьns turup

Çaşaqan kundərymdə tьktym gyldy,
Oqudum Apulejdi kənyl qojup,
Biroq da oquvadьm Tsitserondu;
Oşol kyndə, sьbь toluq əzəndərdə,
Aq quular qarqyldaşan çaz kundərdə,
Tьnsьtьqta çarqьraşan suu vojunda
Kəryunur kelir çyrdu ьr—Muzam da.
Birden turup studenttik uy-vəlməmdy
Balqьtь Muzam kelir. Mьna Muzam
Çaşьqьtьn gylun actь vaarьn tamam,
Brdadь al ətkən menin kundərymdy,
Çana daqь vaialьq şattьqьmdь,
Çyrəktь dfrildetken qьjalьmdь.

IV

Biroq da dostordun sojuzunan
 Artqa qaldım. Çana da qactım ыгаақ...
 Quudu Muzam. Syjkyndyy oşol Muzam
 Tilsiz çoldu maqa al saldı ar ıbaq
 Сырдуу çomoq, angemenin сыјқы да!
 Kavkazдын asqasında, ar daјым da
 Lenordaj volup al aјluu tynde
 Суқojdu meni menen at ыstynde!
 Ar qacan çeeгин vojlor Tavridаны
 Qaraңqy tyn icinde Muzam meni
 Uquuqa deniz ыnyn çeteledı,
 Çana ыnsyz сывығын Nereidаны,
 Өтырдык өсрөs ыnyn tolқundардын,
 Dıjne atasын maqtaqan кyy-ыrlардын.

V

Unutup ыгаақтаqы vorbor şaardын
 Çarqыldaşын, toјlorunyn ыu-cuularын,
 Çet çerinde qajqыlyu Moldavıяаны
 Kөstө momun elderdin cатыrlарын.
 Muzam varыр qыдығыр, aralaqan
 Alардын ortosunda çarajlanqan,
 Өzy syjgөн talaанын өлөny ыcyn,
 Çardь çana şumduqtuu tili ыcyn,
 Sөzdөryn qudajlardын unuttu al
 Birden turup özgөrdy vaary myldө:
 Мынакеј gyl vaqsama—keldi özyme
 Ujezddik varыşnıjadaj volup Muzam,
 Kөzy анын qajqыlyu çaşqa tolqon,
 Qolunda frantsuzca kiterp volqon.

Birinci irei Muzamda myna bygyn
 Keçki qur çajnaşqa a'yr varam:
 Çana atın ken talaalyq körkemdygyn
 Kөnmөk usyn kыnylөp көzym salam.
 Aristokrat, men-mensingen ханьмдардын,
 Diplomат, askeri фронтлардын
 Tar qатарына Muzam menin bas'p өter,
 Ақылы отуруп да, көз çyгыртөp,
 Tанданыр өте бир tar uulu-çuuqa,
 Ажалдардын көpөгүне, сөздөгүне,
 Qоноqtордын ажаңдар келгенине
 Çаş хозжайка алдына учурашууға.
 Сырөттүн қара кыңырт тамасындай
 Ханьмдарды ерлер қурсар отурап çaj.

Aqa çaqat tartıvi kelişken çaj
 Oligarxiya syjaqtuu angemenin,
 Salqылы да тың tekebbir turqan bir çaj.
 Çana da qоşuluşu çyl, cenderdin.
 Biroq da toj icinde eñ tandalqan.
 Ynsyz-sөzsyz, qabaq byrkөp kim al turqan?
 Barlyq çanqa vajqalat özy çattaj,
 Bolup çana çadatqan көp arbaqtaj,
 Kөгynөt arь veri өtkөp çanqa.
 Azap tartqan surdanuu turat өnde,
 Çe splinvi? al keldi mynda nege?
 Al kim özy? Jevgenijvi ырастан da?
 Oşови сындан ele? Özy qо dal.
 —Kөptөнby vizge ucup kelgenvi al?

Oşol ele kejpindevi, çe çөndөлгөн?
 Çe volduvu murunqudaj daqь eser?
 Aйтылысь, kim volup al çajttь eken?
 Aзыr vizge emne al көрсөтөp?
 Qандай volup keldi mynda! çe Melmotpu,
 Kosmopolit, çe volvosо patriotpu,
 Çe kvaker, çe gorald, çe ханзавь,
 Çe bir vөtөн kevi menen maqtanavь?
 Sizdej, mendej çana da varlyq eldej
 Bolup al çajttь beken momun adam?
 Сылында, кеңешim bul men арнақан:
 Eskirgen modadan qal, көзгө ilvej
 Qoomdu al ajlandьды çeterlik оq...
 —Таанышыр vizge оşol?—Тааныштыр, çe çоq.

—Çamandyq ojuң menen emne siz
 Al çөnyndө anь qандай сыңа alasыз?
 Андыqtan qam қылыр savьrsьz viz
 Barlyq iş çөnyndө da сөz қылавьz.
 Çalynduu çana saqsьzдыqь qajьsь bir ubaq
 Şyldьndь rajda қылар, çe çamandar
 Taştar al өзyn syjgөн çandy arьsьz,
 Öte көp tyrdyy сөzdy ar қасан viz
 İş dep anь vileviz viz şattanьp.
 Aqыл өзyn cekter turup keңdik syjөр,
 Consunqan elge kerek conduq сөzдөр,
 Çeңil çana оşol volot aqmaqсылыq,
 Ortoco voluu қана vizge ылажыq,
 Emes vizge bul özy таң қалардыq?

Çaştaýnan çaş volqondun çyqaly var,
 Çyqalduu al, çetilse öz uvaqynda,
 Çyqalduu al, aqyryndap çydaý alqan
 Ömyryny eñ bir salqyn çyldarynda.
 Kimde kim tuş, qyjalyq berilbese,
 Aq sөөk qoomduq çaj adam çeribese,
 Çylyma çaşta frant bolso, çе şamdaqaj,
 Otuz çaşqa kelgen kezde yjlenşө çaj;
 Kimde kim elyy çaşta qutula alsa—
 Berip çеke çana vaşqa qarызdaryn.
 Kimde kim ataq, cenin aqyldaryn
 Aqyryndap kezек менен тава alsa—
 Andaj adam çönyndө qylym cecet:
 N. N. al eñ bir sonun kişi deşet.

XI

Biroq da ojloş qajyq, bizge çaştyq
 Boşqo—beker verilgen eken al der,
 Qyldyq der aqa dajym qyjanytyq,
 Bizdi da şum çaşçylyq aldady al der;
 Dep bizdin eñ bir çaqşь talavьvьz,
 Dep bizdin eñ bir çaqşь qyjalyvьz
 Kyzdyn cirik çalybraqь şyjaqtanyr
 Kezek менен ketti tezden cirip-çalyr.
 Kөnylsyz volor kyndө dal aldynan
 Çalqyз qana qyryqa qojqon tamaq tursa,
 Ömyrgө adattaj al көzyn salsa—
 Syjrylyp cenderi var top artynan
 Eercip, çе qumardyqь, çе çalрь ojdu
 Bolyşynө çar verbese anyn mojnui!

Zeriktiret, maquldursuz siz munuma,
 Uu-ciusu көр oj-pikir тыңсынды alsa,
 Aqylduu adamdar seni anda
 Antqorsup aqmaqandy deşe qalsa,
 Çе sanaşsa qajqylyu çindi çan der,
 Çе volboso tubasa şajtan al der,
 Çе oqşotso Demonuma seni ырастан
 Oneginim (any qajta daqь ajtam)
 Çekme-çеke сыqьr, al dostun atьr
 Emgeksiz, ec maqsatsyz kyn ötkөryp,
 Çylyma altь çaşqa çaşь çetip,
 Işsiz, voşton özyn beker көр carcатыr,
 Qатынь çoq, qyзmatь çoq, çoq işi da,
 Qolunan iş kelbesten qajtyь qajra.

XIII

Alqan boldu eeler any тыңсыздыq,
 Tilep al almaştyрмаq volup çajyn
 (Az adamda volqon erkin çazmьş-qylyq
 Azartuu qasijettyu volot qylyn).
 Arvaqьn qan aralaş көlөkөşy
 Kelip çyrды Oneginge kyndө elesi,
 Onegin ketti taştar өз qyştaqьn
 Oolaq çatqan talaasьn, toqoj, vaqьn,
 Çer qьдыrdь voləoj anda ec maqsat da,
 Berilip çalqyз qana qur sezimge,
 Çalyqьtьrqan şyjaqtuu bytyn nerse,
 Carcatty any avьdan sajaqat da,
 Koravlden tupa-tuura uşul valqa
 Catskijce Oneginim keldi mynda,

„Yjlendynby! Maalum emes murun maqal
 Kөр во'дубу? „— „eki çylca boldu velem“.—
 „Kimgе? „— „Larinaqа“— „Tanjaqа? „—
 „Sen aqа taanьssьdvь? „— „Qonşu elem“.—
 „O, emese, çyr, varalyq“—ajalyна
 Keldi knjaz, eercitip өз çанына
 Onegindeј dos, tuuqанын keldi ala.
 Kөzyn saldь Oneginge knjagina...
 Knjagina çan tolqunun sezdirken çoq.
 Kutylybөгөн bul işke al ajal da
 Qancalyq esi ketip, taq qalsada,
 Özgөrtyp önyн çanqа bildirtken çoq:
 Oşol uny Tanjanьн saqtalyр çaj
 Savьt menen vaşьn ijet vajaqьdaj.

Сьндар ань vaspastan qaltьraq da,
 Öny аньн qьzarqanda qubarqan çoq.
 Qavaq qaşьn qaqpastan azyraaq da
 Çoq degende erdin daqь qьsqan da çoq.
 Kөnyl qojup qarasa da Oneginim,
 Murunqu kezde volqon Tanja izin
 Izdese da al ханьmdan tava alqan çoq.
 Oşlondu syjleşyuge, söz çoq viroq,
 Suradь Tatijana Oneginден:
 Keldivi al mьnda көptөн, keldi qajdan,
 Balkim al keldi beken өз çaqьnan?
 Andan soң talqan көzyn Tanja birden
 Saldь erine ketti ajlanьр yndөvөstөн,
 Oneginim qaldь ordunda vьlq etpesten.

Bizdin uşul romandьn vaş çaqьnda
 Betme-bet Oneginim çoluquşqan,
 Uрr-adattьn çьrqalduu çalyьnda,
 Turkyrdө, eң bir ьraaq çaqta çatqan
 Çaqьnda nasaat ajtqan Jevgenijim
 Tatijanam uşuvu oşol menin?
 Ardaqtar Jevgenijim saqtaj turqan
 Qatьn аньн çaş çyregyn syjур çazqan,
 Qatьnda vaarьn ajьr, sьrьn acqan
 Bul özy oşol qьzvь? çе tyşy beken?
 Oşol qьzvь, Jevgenijim taştap ketken
 Taqьdьrqa көnyр ань ojqо albastan.
 Emi qantip Tanja menen al çoluqtu?
 Tanja oşentip özyn bekem, salqьn tuttu.

Jevgenijim tar rauttu vьt qaltьrьr
 Ojqо vatyр uşyn көzdөј çөнөр ketti,
 Qajqьlyu sonun ojqо vastьrьrьr,
 Tyn ortosu oоqan kezde sьrьm etti...
 Al ojqondu, альр kelip qattь vergen
 Knjaz N qonoqqо kec kelsin degen.
 „Daqь da Tanja çanqа! ja, qudajьm!
 Alvette, varam anda, men varajьn!“
 Bat ele çaza saldь çoor qatьn.
 Boldu emne? көrdyvy al tyşyn tyndө!
 Salqьn, çalqоо çyregynyn eң tyvundyө
 Ökynusy volor beken andaj çaşьn?
 Çе beker ivaravь? Qajta daqь
 Kelevi çaşьq dartь—syjuу qamь?

„Yjlöndynby! Maalum emes murun maqal
 Kөр во'дуби? „— „eki ғыла boldu belem“.—
 „Kimgе? „— „Larinaqa“— „Tanjaqa?“—
 „Sen aqa taanьssьndьbь?“— „Qonьsu elem“.—
 „O, emese, ғыr, varalyq“—ajalyна
 Keldi knjaz, eercitip өз җанына
 Onegindeј dos, tuuqanьn keldi ala.
 Kөzyn saldь Oneginge knjagina...
 Knjagina җan tolqunun sezdirken җоq.
 Kytylwөгөн bul işke al ajal da
 Qancalyq esi ketip, taq qalsada,
 Özgөrtyp önyн җanqa bildirtken җоq:
 Oşol uny Tanjanьn saqtalyр җaj
 Savьr menen vaşьn ijet vajaqьdaj.

XIX

Сьндар ань vaspastan qaltьraq da,
 Öny аньn ғыzarqanda qubarqan җоq.
 Qavaq qaşьn qarpastan aзыraaq da
 Ғоq degende erdin daqь ғыsqan da җоq.
 Kөnyl qojur qarasa da Oneginim,
 Murunqu kezde volqon Tanja izin
 Izdese da al ханьmdan tava alqan җоq.
 Ojlöndu syjleşyuge, sez җоq biroq,
 Suradь Tatijana Oneginден:
 Keldivi al mьnda көptөн, keldi qajdan,
 Balkim al keldi beken өз җаqьnan?
 Andan soq talqan көzyn Tanja birden
 Saldь erine ketti ajlanьr yndөwөstөн,
 Oneginim qaldь ordunda vьlq etpesten.

Biroq daqь vorbordun gyly mьnda,
 Moda, ylgy җana da атаqtar da,
 Sendelip ғыrgөndөр var ar orunda,
 Ötө bir kerek volqon uqmұstar da;
 Mьnda da sercikterin rozalaqan
 Ханьmdar var keјpi oroј, җаşь ulqajqan;
 Ғыlmajvaqan suz сьrajluu mьnda da var,
 Kelişti mьnda җana bir top ғыzdar;
 Bir elci mьnda da var syjlej turqan
 Mamlekettik iş җajьnda oozu тыnvaj;
 Var mьnda tamaşalar vajьrqьdaj
 Sez syjлөгөн bir cal da isi aqьdьqan:
 Appaq volur, estyysinip, ғыььqsьnat,
 Bir kynde bul odono sьjaqtanat...

XXV

Mьnda var,—өtkyr adam epigramqa
 Asuulanat al adam varlyqьna:
 Berilgen xozjajkalyq tattuu җajqa,
 Ханьmdardьn sьрасьna, er qulquna,
 Kynyrт roman җөnyндө текşergenge,
 Eşe, sindi—ekөөny alqan venzelderge,
 Zurnaldarqa vasyлqan көр җalqanqa,
 Soquşqa, qatььna, tyşkөн qarqa.

.....

Өзүнүн атсыздыг чань менен
 Мында отурат аты сызган Prolasov да,
 Барыг айвом бетине сиймеlegen
 St.-(Priest), тоқоқон қарындаш да,
 Зурмалдын сыретүндөй ешik қақта
 Турат валдын диктатори қаражыр да
 Бети қазил, циркөөнүн дал сьньндай,
 Билг етпестен турат ал дудуқ чандай.
 Сажақатсы мында да бар вокуп келген,
 Атсыз бирөө сыреттөнгөн крахмалды,
 Ериксиз бул кылдыретей мејмандарды
 Қылықсынған өзүнүн кейпи менен,
 Бір ирине қарағсыр, сықарбай ун
 Қомоқтор ақы қылды қалпы өкүм.

Бироқ дақы Oneginin Tatijanadan
 Кес војина андан тақы вошоқон қоқ.
 Ал еми отурған қоқ ең бир ујаң
 Қыз менен момун, сүрүн, сырдуу ашық.
 Азы ал болду тоқтоо кнјагина,
 Сақындырпай турған волуп өз чаньна
 Оқсоду теңириндей қан Nevanьн.
 О, адамдан! енесиз Xavanаньн
 Дал өзине сиздер дақы оқшојсуздар:
 Ор тартып сизди қылан өз чаньна,
 Сақынат сьн көр бир сықасына:
 Берилгенге ес бир ығазь волюјсуздар,
 Сизге адам қебей турған берер қеміш,
 Албетте, атсыз бејіш енес бејіш.

Қандай волуп өзгөргөн Tatijana!
 Qantip ал өз ролун алқан бекем!
 Qantip алқан қоруқ-қосун, дарақаға
 Болду ал ее, qantip аға бат көныккен!
 Zalqa өкүм сыргызгөн кнјагина
 Bajaқы биздин даңқтыу Tatijana,
 Азы ал назик қызға оқшојт бекен?
 Jevgenij қан сыргөгүн қозқојт бекен!
 Onegin қөнындө көр Tatijana
 Uqтарьнда Morfej ucup келер тындө,
 Oјлојт аны оқшор ал қыз куньнө,
 Қана сонун, талқан көзүн салат ајға,
 Qacan болсо өмыр қолун бир қурууға
 Oјлонот да батат өзү көр қыјалға!

Қарь, қақты ылақавайт сыжуу деген;
 Бироқ дақы возој, selki сыргөгүнө
 Syjuynyn erkini соң тїјер бекем,
 Oqшор ал қазқы гылды соққон қелге:
 Qumardyqтын чаньнда қашарғысар,
 Қетилішп қана да қанығысар—
 Kuctyу турмуш ошондо гылун асыр,
 Қаштарға берер сонун қеміш қасыр,
 Бироқ дақы бул рајдасыз қасын өтур,
 Ömyrdө болқон қыян бурлушта,
 Bolot өлік армандуу, қажығышта:
 Dal ошондој кызгы салқын voroon соқур
 Kөк қалқындь батқарқылыр, sazға ајлantar,
 Ajlanada көр тоқојду қылаңactar.

Ec kyduksyz: attıñ desen! Tanja çanqa
 Çaş baladañ Jevgenijim öte qumar,
 Qıjaldıu aşqıñ qajqıñda
 Bolıp al kın da, tın da çanñ qıñar.
 Tanja uynın ajnektıy eşıgine
 Kelıp çurdu Jevgenijim ar kın sañın,
 Kөлöködöj Tanjanı quudu dañın.
 Al vaqıtıu, ijinine—Tanjasına
 Kötörp sala qojso suusar voanı
 Çe anıñ tijip ketse ottoj qolu,
 Livrejdin caar polkun al aldına
 Kele zamat çajlar vaarın sarqa tızse,
 Çe volboso çoluqın alıp berse,

XXXI

Tatijana Jevgenijdi vajqabaqın
 Qanca al urunsa da, ketse da ölyp.
 Uynde erkin anı qarş alqın
 Qonoqto eki—uc ooz sözge kelip,
 Qaj bir kezde vaşın ijip qarş alat,
 Qaj bir kezde taqır ele körwöj qalat:
 Qıñqıñır, qıñqıñdo degen ec çoq—
 Çaratrajt Onegindı çıñalqın top.
 Oneginim qur-quı volıp ketti çaman,
 Tatijana çe körwögön, çe sezbeğen.
 Onegin ketti çudöp, özy birden
 Kerdıvy azar kökyrök oorusınan
 Doqturqa Onegindı çıberışti,
 Vaarın birden suuqa anı ketkin,—deşti.

Ketken da çoq; Oneginim kyny murın
 Özynın vavasına şaşqandañ oq
 Oñlonot carasın tez çoluqıñın,
 Tanjanın munı menen ec işi çoq,
 (Ajal çınsı volot degen dal uşundañ);
 Çyret al umyttenyp arttan qalvaj,
 Daqı da kör izdenip, qamın köryp,
 Ooru-soonın ortosunda özy volıp,
 Alsız qolun çygyrtıp knjaginaqa
 Çazdı qattı. Andan ec iş önböse da,
 Qattan bir pajdalıu iş körwöse da,
 Biroq daqı çyrök mırçır, tijgen çanqa
 Azabın bilyuge alı kele albadı.
 Mınakej Onegindın çazqın qatı.

Onegindin Tatijanaqa çazqın qatı

„Bilem: sizdi ireñçiter
 Serduy, sırduu bul sözym.
 Qandañ acıu çek körer
 Sıñmıqtıu senin aq çyzyñı
 Emne deñin? Qandañ men
 Acamın sizge tilekti?
 Çe acıulu kylkyñe
 Bolormun, balkim, severci!

Bir kezde sizge kezigip
 Otunuzdu bilgemın,
 İşene alvaj çan sezıp
 Adatqa çol berbedim.

Өзүмдүн бош erkimdi
Çoqotpojun degenmin.
Belyndy bizdin aravъz...
Lenskij şorduu al öldy...
Syjgөн nersem çaraqъz
Çyгөгүмдө muz boldu,
Çandan qactъm, vajlanvadъm,
Tъnctъqъm, erkindigim.
Baqъt oşol eken,—dedim.
Çaңыьртъm, çazalandъm!
Mъna mintip çaş ömyгүm
Aldaпъртъ, a, qudajъm!

Çoq, minuttap sizdi көгуугө
Eercyугө sizge dajarmъn,
Kөзүң менен kylкүңө
Kызөтсүмүн, qumarmъn
Sizdi uqur, сөз тьңдоо,
Aqыьда qojom qol,
Aldыңьzda мен muzdoo,
Çyдөө, сөнуу—ваq oşol!

Baqъm menden ketti ьraaq:
Ymytkөг boldum siz усун,
Saat da qъmбат, кун qъmбат
Qajqылуу qыьр өtkөzdүm
Өmyгүмды sanoolu.

Андьqтан oor kyndөrym.
Bilem, çaqъn ömyгүm:
Uzartajъn desem men,
Çaңъm seni көгөjүн
Syjleşyугө kyндө erten.

Qorqom: qoңur, сьньq сөз
Çazды деп çat oј менен,
Kөгөндөj volup salqъn көz
Çemelyu сөз eşitem.
Bilgen volsoң: qan qajnar
Aşьq suusap talьды,
Aqыьm tolqur, laqылдар,
Çaңъm куjур, naalьды.
Aldыңьzqa vaş iјir
Qucaqtajъn tizenди,
Moncoqtotup çaş төгүр,
Ajtajъn мен көр сөzdy.
Biroq сьrttan suz сьньр
Kөz, сөzymdy kycөтөm,
Kylyңдөр sizge soosъньр
Savьrduu сөz syjleşөm!...

Bolso volsun: өзүмө
Camam menin kele alvas.
Sөzym uşul: erkine,
Çazmъşьma iјdim vaş.

Çoşu çoq. Onegin qajtadan qat
 Çazıs aqa, daqı, daqı çazqan qatqa
 Çoş kelgen çoq. Bir çoquluş bolqondo taq
 Bardı Onegin. Yıgı al kirgen caqta
 Tatıjana cıqtı anı qarşı aldınan.
 Qandaj al suz! eñty, sezsyz, tim çanlan,
 O, çasqan, basqan emi qandaj anı
 Azaptuu qajqı, zardın suz salqın,
 Mıñınıjup qajıat menem tırşat al
 Bilimneske itençisin çyregynın!
 Onegin sulıs aqa eñkyr kızıyn:
 Qajıta sezyy, qajıta bar azaptuu çan?
 Qajıta anı kez çaqıat çoq, çoq, alar,
 Çyzyndı keñtyy anı acıu izi bar...

İcinen qarqı turqan cıqar, balkim,
 Qoqusunan bolqon çoqtıq, çenildigin
 Biler dep eri çana eli qoımdun...
 Bilgeninin anı daqı Oneginin...
 Yınyt çaqı Oneginim ketti qajıtır,
 Özyñın sanaşın qarqı aıtır—
 Kyıyttyy ojqı tısty cumur andan,
 Bezmekeci bolıñ qajta bytkyl çırttan.
 Çalqaz özy çım-çert turqan kabinette
 Tısyret tıpsyz ojqı bir uşaqın.
 Qıuqanın da arttan tısyñ xandranın
 Uulu-cuulu aq seek öz icinde,
 Qarmap alıp çaqasınan tartqandıqın
 Bir surcqa alıp sarıp tıqqandıqın.

Bıqavastan daqı da al oqudu,
 Oqur cıqtı Gibbon menen Russonu,
 Manzoni, Gerder çana daqı Şamfordu,
 Madame de Stael, Bişa, Tissonu.
 Oqur cıqtı al skeptik Beljanı da,
 Oqur cıqtı Fonteneldin çazqanın da,
 Oqur cıqtı qajı birin vizderdin da,
 Devej çalqan alardıñ ec birin da:
 Almanaxtı çana da zurnaldardı,
 Alarda aqıl vizge bere turqan,
 Bul kynde meni maqtap seğ turqan,
 Qaj bir kezde oşonıj madrigaldı
 Çazqan çerden özymdı çoluqturqam,
 E *sempre benes*, söz uq mızam!

Qandaj qılsın oqudu kızı anı,
 Bıroq da kızı ketti alda qajda,
 Qıjal, tilek, armanduu qajqı, zardın
 Çalın tıqıdı bek tereç çanda.
 Al kiteptin vasma savı arasınan
 Kızı qojur, kızı salıp oquñ andan
 Bötön saptı Oneginim dal oşondo
 Oju balqır batat özy tereç ojqı.
 Kyıyrtı, sonun eskiliktin ötkön ıraaq
 Sırduu bir çomoqun da oquñ andan,
 Kızı tısyñ vajlanışız zaqımdanqan,
 Çana kızı qoş, maanı bolçol, uşaq,
 Çe bir uzun çomoqtordun çanduu qalrın,
 Çe volboso çaqı çızdardıñ çyrek qatın.

Aqarsudap yigytaj Oneginim
 Oj, sezimim qurqap anı aqarsudap.
 Bat-ıst ele eicentip dal aqarsudap.
 Koz aldında almasat qıysal dı.
 Keede keret casıstan kopsak qurqap.
 Uctıqan sılaqtıstan qurqap anda.
 Bir cas cıgıt ald aqarsudap.
 Bir vı casıstı Emet olıvıdınız!
 Keede kasıstı uratıstan dı aqarsudap.
 Usadıstan casıstı olıvıdınız.
 Celi Usadıstan casıstı olıvıdınız.
 Topıstıstan casıstı olıvıdınız.
 Selsıstıstan casıstı olıvıdınız.
 Tırtıstıstan casıstı olıvıdınız.

Oneginim istisizim dıvıdınız.
 Anıstı qurqap aldında casıstı olıvıdınız.
 Casıstı qurqap aldında casıstı olıvıdınız.
 Mojonıstı aldında casıstı olıvıdınız.
 Casıstı qurqap aldında casıstı olıvıdınız.
 Özdeştıstı aldında casıstı olıvıdınız.
 Rossıstıstı aldında casıstı olıvıdınız.
 Menim usı kelesoz sakıtım da.
 Anıstı casıstı aldında casıstı olıvıdınız.
 Casıstı qurqap aldında casıstı olıvıdınız.
 Kiminden ol casıstı aldında casıstı olıvıdınız.
 Oneginim casıstı aldında casıstı olıvıdınız.
 Ce *Idol mio* dep da olıvıdınız.
 Tıstıstıstı aldında casıstı olıvıdınız.

Kındor otty; ava menen cılybır kyn
 Çaz keldi qıstan emi şajman वोषор.
 Onegin qaldı oşentip volvoj aqın,
 Ölgın da, esinen da ajılqan çoq.
 Çaz çan verdi мынакеј birinçı iret
 Асық kındor ketet сықыр erteң menen
 Suırqa oqşor qıstı वोју kyn ötkörgeñ,
 Qoş tereze çavıbır, vekitilgen,
 Kamini şamdaј çanqan völmösünön,
 Sana menen quştaj ucqan voljolr Neva,
 Altın kındyn nuru ojnojt, мына erigen
 Blajlanır көсөдөгу qazılqan qar.
 Anda Onegin qajda curqar, qajda varar

Oneginim oşentip qajda umtulat?
 Bilgendirsiz sizder murun; dal oşondoј:
 Tanja çanqa tupadan tuura varat
 Tuzölvögeñ kelesoom ec bir volvoj.
 Kele çatat qanь qасыр ölykkö oqşor,
 Aldıqı yjde qıbır etken bir da çan çoq.
 Kirdi zalqa, vastı arı—çan çoq anda
 Асть ешik. Kim turat vet aldında?
 Kim anь oşoncoluq taңqaldıbrat:
 Çыльпвај, qanь qасыр Tanja oturat,
 Qandaj bir çazqan qattı oqujt al da.
 Qolu menen çaaqın tajar, qıbır өзөн
 Aqызat mıñduu çaşın mөltır көздөн.

XLI

Tanja daqъ azaptuu, muңduu, zardъ
 Bul minutta anъ sezir, kim vajqabas.
 Şorduu Tanja, murunqu Tanja çandъ
 Azъr emi knjaginden kim taanъvas!
 Batъr essiz ajanъstъn muң, zaгъna
 Onegin çъqылdъ anъn ajaqъna,
 Tatijana selk etti unсыz-sөzsyz,
 Oneginge көtөrup, тыşyrup көz
 Таңыраp, асуулапъr, çek көргөн çоq...
 Oneginдин оорулу, сөнгөн көзу,
 Tilsiz çeme, çальнстuu çyзу, сөзу,—
 Ajttъ aqa асъq қыльr вәаръn теңоq.
 Murunqudaj ojcon, muңduu çan çyрөгy
 Emi anda qozqolup dirildedi.

XLII

Turquzvadъ Oneginди Tatijana
 Ec çaqqa көzyn andan ajгъbastan,
 Sezimsiz, çansъz qolun оozunan da
 Tatijanam tartъr anъ ec albastan.
 Emne boldu Tanjamдын қыjaьнда?
 Unсыz, сөzsyz bir қыja oturdu da,
 Aqъгьндаp al emi keldi сөzge:
 „Çeter emi, turunuz: emi sizge
 Çaşъгъvaj тыşyndyгyp ajtajъn мен.
 Onegin, estejsinqi allej vaqtъ,
 Oşondo taqдыr vizdi qoşqon саqtъ,
 Ваşъmдъ ijip, unсыz-sөzsyz ыntam менен
 Savaqъндъ oşondo мен uqqamъn
 Bygyn emi kezekti мен alamъn.

XLIII

Onegin, al kezderde men çaş elem,
 Çaқşыраақ bolsom kerek men mundan da
 Sizdi syjgем, al emi qantejin men?
 Сырегүндөн эмне тартым anda?
 Qandaj çoop? çоқ boldu ырајымд!
 Сын емеспи? емес vele çaңь аны
 Kөргөнүң миңун қыздың кујур çаңқан?
 А, çасақан! emi andan миздајт сын қан
 Estesem ошондоқу салқын көзду,
 Ошондоқу nasaat ајтқан сөзүңизду...
 Antken менен ајртавайм бироқ sizdi:
 Qооптуу бир kezde çaқşь қылдың ішти.
 Kіşicilik қылдың anda, çaқşь vilem:
 Апыңызға ырақmat сын көңүлдөн...

XLIV

Oşondo—сын емеспи? ајталаada,
 Turqanda uşaq sözdөн алыс çerde,
 Sizge men çақрақатым... Emi мында—
 Qalvaj arttan аңдысыз meni nege?
 Alvajсыз menden nege көзүңизду
 Menin мында, vaş qoomdo çyргөнүмду
 Kөргөнүң бу, вақы, атақ мақа қонур,
 Çana da соқуштarda erim volur,
 Şarajda көргөн mendegi сьј усунву?
 Qордуқумду çana da masqaramды
 Senin усун гылдөј solur, çаңқанымды
 Ar kim азыр sezir аны vilyu усунву?
 Oşondo ақ сөк qoomdun icinenbi
 Kіşilik, ar, namьсть veyуу усунву?

Ылажмьн... Egerde siz Tanjaңызды
 Сырсөңүз бул кыңгөсө унутпастан,
 Qatuu bir suz qыльр sizdin ajtuunuzdu,
 Çemenizdi çyrek мықсыр тьзыдатқан,—
 Uşulardy volo qalsa mende vijlik,
 Alar elem alardy artық көгүр
 Qumarындан, көз çaşындан, çazқан qattan.
 Bojqо vytкөн qыяльма vala caqтан
 Sizde anda volor ele ajoо degen,
 Egerde сыласаңыз çaşыльқты...
 Al azысы! Emne sizdi сықты
 But aldыма? munıdu valaльы! dejm
 Emne deer çyrek, aqыльда da
 Majda bir көр sezimge qul voluuqa.

XLVI

Bolup çatқан мынави сан-saltanat,
 Qur turmuшта zeriktirgen көр uu-cuular,
 Çel qoomdo ee volqon mendegi атақ,
 Modaluu yjum, ojun, kыlky, tamaşalar,—
 Bulardan emne rajda? varыльып da:
 Bul çaltырақ, qur сыrqal, көр valып da,
 Almaşтыrar elem men çapaј vaqqa,
 Çardy yjgө qalқан tigi ooloq çaqta,
 Top-top volup сыльықан kitepterge,
 Onegin, birinci iret vaştar sizge
 Kөryşкөн taаныş vizdin oşol çerge,
 Çe aльста njanjam çatқан тыңс көрге,
 Bul ubaqta krest, vutaq paanasында
 Çatқан oşol şorduu njanjam molosuna.

Baq voluuqa oşondoј tymkyn ele,
 Oşoncoluq çaqыnda ele oşol сыlda!..!
 Bajqavaј etijatsыз qыльр, vәkim,
 Vaşымды vajladым men şum taqдырqa:
 Qarqыş ajтыр kөldөtkөн көз çaş menen
 Buqa meni көndyrды şorduu enem.
 Çazмыştып voldu maqa varыльық bir...
 Сықтым erge. Bilyuң kerek meni qaltыр.
 Мына uşul sizden surar сып tilegim,
 Bilem анық: Onegin көnylynde
 Boј көteryy çana da ar var sende.
 Syjөm seni (rajdasь çoq çalқан keptin),
 Biroq da verildim men vaşqa çanqa,
 Andan men aльvajmьn ec zamanda"...

XLVIII

Ketti Tanja. Turup qaldы Oneginim
 Caqылқан төвөsynen dal тыşkөndөј,
 Tereң bir ojqо vatқан çyregynyn
 Tyvunde çel udurqur, uşytkөndөј!
 Oşol kezde бирден şpor şыldыr etti,
 Tanjanьn eri мына kelip çetti...
 Özymdyn gerojumdu uşul çerde
 Aльп acuu, eң bir oor minutunda,
 Oquucum, ань emi taştajыьq viz,
 Uzaqавь... alvette, virotolo.
 Çeter emi, izine тыşыр artta
 Aralar буl dyjnөny qдырдыр viz.
 Quttuqtajыьq özyvuz turқан çarda.
 Kөртөн ubaqыt (сып emespi?) qana, ural

PUŞKINDIN „JEVGENIJ ONEGIN“ GE BERGEN ESKERTYYSY:

¹ Bessarabijada çazyldy.

² Dandy, Frant (şylanqooz).

³ Qalpaq a la Bolivar.

⁴ Ataqtuu restorator.

⁵ Çajld-garoldça ылажы салғандаған сезимdin belgisi. G. Didlonun baletteri eşe çanduu, eşe көркөм болғон. Romantika çolundaқы çazuucularдын biri, варлығ frantsuz adavijatyna қарағанда al baletterdin poezijasy alda қанса артық деп таққан.

⁶ Tout le monde sut qu'il mettait du blanc; et moi, qui n'en croyais rien, je commençai de le croire, non seulement par l'embellissement de son teint et pour avoir trouve des tasses de blanc sur sa toilette, mais sur ce qu'entrant un matin dans sa chambre, je le trouvai brossant ses ongles avec une petite vergette faite expres, ouvrage qu'il continua fierement devant moi. Je jugeai qu'un homme qui passe deux heures tous les matins à broser ses ongles, peut bien passer quelques instants à remp-
lir de blanc les creux de sa peau.

(Confessions de J. J. Rousseau)¹

Grım өз заманын мындай белгіledi: азыр варлығ маданижаттуу Jevropada ајғым şçjotka менен тырмақ тазартышат.

⁷ Бул ылағьызыдын шыдыкөј çoldorunun вардығы да, vizdin suluu ајaldарьызыды nazik tyrdө maqtoo қана. Буало да, çeme iretinde, XIV Lydovikti uşundaј maqtaқан. Bizdin ајaldарьызы маданижатты сыражлығ менен, mynez-quluqtun eşe tazalyғын Stal ханымы ошонçoluқ таңқалдырған kyn сығыş көркөмдығу менен birleştirgen.

(Dix ans d'exil et Qaraғыз)²

¹ Qotormosu: Анын ұра қақыңданын kim болсо да биле турған; мен ең осол буқа ізгенim çоқ ele. Biroq kijincereк буқа ізене başтадым. Мен буқа, анын neti қақы-
лана başлағандықтан қана емес, анын tualet stolu ystynde дажым ұра idişteri турғандық-
тан ізендім; анын уstyне бир куну мен erten менен анын болмасына кire қалсам, анын
атажын іштейген şçjotka менен тырмақтарын çaltратып отуғанын көрдүм, ал meni көрсе
да мен-mensingen тыру менен ошол ішін іштей nerdi. Мен ошондо, тырмақтарын sululoo
усун kyn saжын erten менен eki saat uvaqtyn өtkergen киşi, netinin ылағьтарын çылmaloo
усун çоқ degende бир saat uvaqtyn ketirer деп ojlodum. („Z. Z. Russo - Isповed“.)

² „On çil syrgynde“.

CET ELDİK TEKSTİN QOTORMOSU.

a. Bul kişl dañqa sıjıy menen ataqs cıqqan; al meñda aqça da, aştınca sır menmensinñke ee bolqon; al menen sıñ—anıñ, aalkım, qışalda qana bolqon arıqcañlıq sezimniñ olıqasında, çaqış çaman isferdi sır qalıpta qoşkönyldik menen aña mañdıuqa aqısañz qılıqan.

Ajırım sır qatlıq.

- v. Cospodin Aase.
- v. Safam [soo bol].
- g. Bafette sekiryynıñ sır tyry.
- d. İstizdik.
- e. O, derevnjal Goratsij.
- z. Al qız ele, al añaq ele.
- z. Moral—ar nersenin sır icinde, Nekker.
- i. Bul aetterge sız emne çazasız; sızdın Annetañız.
- k. Ojıonup, uqtap çatıuçu salıñ.
- e. Eñ sır sonun.
- m. Anda, kyñder qasqa çana tumandıñ çerlerde urulır meñde lat; alañqa sılyy qorqunıctıñ emes. Petrarka.
- n. Bıroq unaqıtır başqaca!
- o. Qoş bol! Egerde sız tıybelyk açaşa turqan bolsoq, sıñ tıybelykka qoş bol. Bajron.
- p. Asdan çaqış (çırıtı—turıqı ylgı bolordıq mañısında).
- c. Kameske çerde sıjısañy.
- s. Emne bolsun, asdan çaqış.
- t. Umnatın (tan qalardıq, şumdoqtan).
- u. Menin kumirim.

Ei çatır, tın ortosu boldı mña . . .
 Basıdı kecki ojundın kör uñ-cıusu,
 Şaardıq qonoqtır da ketti tarap;
 Şarıldır çarqa urılñaj Neva suusu
 Kojkylıp, biler-bilbes alda aqat.
 Anda, sanda dovuş cıqır köpüröden
 Suu üstünön al çugıyır ketel ıraaq.
 Alda qajda, añaşa derevnjadan
 Sozulıp cıqqan sonun ın uqulat.
 Bul ın—tynky saqıy ını; tıny menen
 Uqtavaj al dovuştır tandı atırat.
 Ojıo vater, cıqanaqtır granit taşqa
 Aqın tınyñ ökeret uqtavastan,
 Şattıq menen köz çıveret aña çaqqa,
 Ojlonıp sıjğen çarın cın çaratqan.⁴

⁹ Tajañır granit taşına,
 Uqtavaj tañın atıra,
 Qarap turat aldına—
 Meerimduy Neva suusuna (Muravjev. Neva teñiri.)

- ¹⁰ Odessada çazıldı.
- ¹¹ Jevgenij Onegindın birinci vasmañın qara.
- ¹² Dnepr Rusalkañın birinci völygynön.
- ¹³ Grektin eñ sonun eşitle turqan aitarı:
 Agafon, Filat, Fedora, Fekla çana vaşqalar bızdın qararajım qalq icin-
 de qana qoldonulat.
- ¹⁴ Grandison çana Lovlas—ataqtıñ romandardın gerojlorı.
- ¹⁵ Si j'avais la folie de croire encore au bonheur, je le chercherai dans l'habitude (Şatonrian.)¹
- ¹⁶ Şordıñ İorik :—dep, şuttun naş söögynö Gamlettin ajtqan (Şekspir menen Sterndi qara).
- ¹⁷ Murunqu vasmañında *yjge captı* degendın orduna çañıñş *qışta captı* dep vasyqan (ec vır mañısı çoq) volıuçu. Şıncılar mını ajra albastan, sonqu çazqan ırlarında anarxizm var dep tabıştı. Bızdın roman-
 da ınvaqt kalendar vojunca eseptele turqandıqın işendirebiz.
- ¹⁸ Julija Volmar, Çañ Etoiza, Malek—Adel, M—e Cottindın roman-
 dañ geroj. Gustav—de—Linar, varonessa Krjudnerdin eñ vır çaqış ange-
 mesinın geroju.
- ¹⁹ Vampir—lord Bajronduqu dep natıura ajtıñır çırgen angemege. Melmot, Matjurindın gentaldıq cıqarması. Jean Sbogar, Karl Nodjentın belgilyy romanı.

¹ Aqıñıñızdıqtan taqıdıqça işengen bolsom, men aña adattan izdegen volor elem.

²⁰ Lasciate ogni speranza, voi ch' entrate ¹. Bizdin sypaa avtor özünün dañqıtıu ығыпнн birinci (alqacqy) çartısyn çana qotordu.

²¹ Bir kezde ырататыыq A. Izmajlov сыqарып турған сала журнал. Bir uvaqta zurnaldın vastıyıcusu özünün majramda tañ *tamaşa* qılqandıqın oşol zurnalqa vasyr, kercylykten kecirim su aqan bolııcu.

²² E. A. Baratınskiy.

²³ Qararajym krestjan qızyn qız (*deva*) dep, al aqsöek vasyñjalardy qızsyqtar (*devconka*) degenime zurnaldarda uşundaj deşke bolobu dep tañ qalısqan.

²⁴ Bizdin synsıylardyñ biröe: „Munun maantı“ degeni „valdar konkide muz tevişet“, dejt. bras.

²⁵ Poezijadañ *ai*—ni men

Çaş kezimde çaratqanım.
Ань көөдөк çaşымда мен
Мухавватqa oqşotqomun.

(L. P—qa)

²⁶ Avgust Lafonten—yñ turmuşunan alıñыр çazyлqan көр romanıñ avtoru.

²⁷ Knjaz Vjazemskijdin „Birinci qar“ degen ығын qara.

²⁸ Baratınskiydin „Eda“ da Finljandija qızyn çazqan ығын qara.

²⁹ Erkek mışyq urqaasy mışyqtı recte urtoooqo saqrat.

Quda tyşuynun çoruşı; birinci ыр ölymdy çorujt.

³⁰ Kelecektegi kyşöenyn atın mına uşyntıp çorup berişet.

³¹ Zurnaldarda: *хлон, молвь и мон* degen sözdördy orunsuz çаныыq dep aşıptaştı. Bul orustun uñqu sözdöry. „Bova çatırdan salqıñdanajın dep сыqtı da, eldin çым—çыrt çатысын (*молвь*) çana atын dyvırtyn (*мон*) uqtı“. (*Вова Корольвиç çөnyndögy çотоq*). Qar rajym qalq tilinde *шпенни* degen söz orduna *шун* qoldonılqan syjaqtıu, *хлонание* degen söz orduna *хлон* qoldonulat.

Al çыланса qысылdadı.

(Murunqu orus ылары)

Bizdin vaj, көrkөm tilbizdin erkindigine çolto boluunın çөny çoq.

³² Bizdin synsıylarvızyñ biröe bul ырдан vizge tyşnyksyz volqon adepsizdiki tapqan syjaqtıu.

³³ Bal acıu kitepteri vizde Marıñ Zadekаныñ Firmasında vasyldı. B. M. Fedorovdın aştıuna qaraqanda, bul adam bal acıu kitebin ec uvaqta da çazqan emes.

¹ Bu çөnyndögy ymytty yze versenizci.

³⁴ Lomonosovdın ataqtıu ыларыñın parodijası:

Qызы qolun sundıurıp,
Mına atı altın tan;
Kylymdöp kыn nur berip
Kötoryldy тыnc suudan,—ç. в.

³⁵ Bujanov, qoñşum,

.....
Muruttarıñ qırbaстан
Kece maqа al kelgen,
Çyдөp, çyngө vasyлqan,
Başına kartuz al kijgen,

(Qooptıu qoñşu)

³⁶ Kөrkөm çынысты (qatın-qız çынысын) urmattoocu bizdin synsıylarvızy bul ыrdın adepsizdigin aşıptaştı.

³⁷ Pariz restoratoru.

³⁸ Gribojedovdın ығы.

³⁹ Ataqtıu mılyq ustas

⁴⁰ Birinci vasmasında alıñыс glava төmөnküdeñ vıtkөн volıcu:

Sen, menin şyqtandıqıç aqıñdyqım,
Mendegi oñ, qıjaldı tolqındıraqın,
Çandandırgıyğışın çyğöymdın,
Men çaqqa tez-tez ucup kelip çyrgyn,
Aqıñdyñ çаны sen ec suuntırva,
Qatrasın al, çıvıbesin, qırvıvasın,
Taş volup aqıғында al qalvasın
Aqsöek qoomdın dartıu, uuluu raqatında,
Brıjımsız tekkevır çan ortosunda,
Syланqooz aqmaqıardın ortosunda.

XLVII

Turuqsuz, сыjraq, erke, mıtaamdardın
Biri volqon qorqoq valdar ortosunda,
Çаныды zeriktirgen, şıldın çандын
Çana maqoo synsıynın ortosunda,
Sorısunqan qыlyqtıu ajaldardın,
Eriktyu qoşomatçı arsy çандын,
Kыn saşın tyrdönyucy modalardın
Erkelep ojnoocunın ortosunda,

Qara mynlar, qalın kəşyl usaranda,
Saitpa bir ehtiyatın ortosunda,
Esəpür, amma sət tyndyy çanda
Ehtiyatın ortosunda—
Uşlartın tıstımında, men da sirge
Comulan, çu dıstıonun, tanaaj kynde.

* Levşin—caracalıq çonynde kəp kəp çazqan kiş.

Bizdin galdır—saqca kəge.
Təşq, amqur, çerde kəp val.
Çumus, dınaq kəp; andan sirge
Emne pəşta? çyryyge çol taz.
Turaqan esyp terek, talıan
Çalıncaq pəşta az andan;
Çaldır çaqın degen bolson,
Bara çatıp estejsin son;
Orus çolu eki ucında
Bolot çaqın: çə qışanda—
Adam, İvan' silkinse eger,
Qanaq ayrtıq çəg kelse eger,
Saitpa ava çol qatırsa,
Qatqan muzdar qıtırsa,
Birtinci qar mamıq bolup,
Çatsa çerde tışək bolup.
Çə nol oso ken talaaqa,
Qurqaqçılıq kəlp çetse,
Kəlcıktən esyp, kəzyu çumup,
Tajız sudan çıma etse.

(Stantsiya. Knjaz Vjazemskij)

* Bu. çıjnıñan ojnoqtıqı menen etə belgilyy bolqon K. . . dan
alıñqan salıstırın. K. . . ın aştırunca, al bir uvaqıta Knjaz Potjomkin-
den imperatritsaqa qasar menen çıberılgen. Al oşoncoluq bat çol çyrgen,
amba şoru arabadan aşp çıqıp, çaqırmıdardı kərsəte turaqan çoldun
çöçındegı qaraqajlarqa şaqıldap urulup oturaptur.

* Rout—ayırsız kecte çjnala turaqan maçlıs, çın maantı—top (tolpa)

Çooptun redaktor Bektursunov S.
Teryyge 23.VIII 40-ç. berildi. Basuuqa 25/II 41-ç. qol qojuldu. Bir basma
tasaaqa 57600 tamqa. Bardıqç 7.25 basma tabaq. Avtorduq tabaq 10.
Zakaz № 1301 D—1458 Tirazı 10100.

Фрунзе, типография № 1

TYZOTYY.

к зак. № 1301

Beti	Ysty	Astı	Basıqan	Durusu
14	6	—	çaşnıñ	çaşn
24	—	1	саар	çaar
25	—	13	qoomduq	qoomdun
25	—	13	çalықтырған	çalықтырған;
35	10	—	çölygөн	çölygөн
36	5	—	сьқтың	сьқым
36	—	4	cek,	çek,
55	—	13	qan	çan
61	—	4	Bölesy	Bylesy
62	13	—	„qanca?“	„qacan?“
108	7	—	çarqan	Çarqan
109	7	—	Tajalaqtap,	Tajtalaqtap.
109	9	—	Tanaalap	Raanalap
109	—	14	Aild	Çald
132	13	—	Amandaşuu	Amandaşp
153	6	—	ujulup.	qujulup.

7 сом

ПРОСМОТРЕНО

М

А.С. ПУШКИН
ЕВГЕНИЙ ОНЕГИН
НА КИРГИЗСКОМ ЯЗЫКЕ

КИРГИЗГОСИЗДАТ

767/